

40e

s s s
s s s

Biblioteca de Catalunya. Dades CIP

Casanovas Urgell, Ricard

Reserves nacionals de caça : 40è aniversari 1966-2006

ISBN 978-84-393-7732-0

I. Leal Tort, Rosa II. Roldán Chaldaux, Joan III. Martin Vidal, Richard, il.

IV. Isern Pascal, Pere Ignasi, il. V. Olivera i Aguilà, Daniel, il. VI.

Parellada Viladoms, Francesc Xavier, il. VI. Catalunya. Departament de
Medi Ambient i Habitatge VII. Títol

1. Reserves de caça i pesca _ Catalunya 2. Caça _ Catalunya 3. Animals
de caça _ Catalunya 4. Fauna _ Protecció _ Catalunya
639.1:502.4(467.1)

© **Generalitat de Catalunya**
Departament de Medi Ambient
i Habitatge

Autors:

Ricard Casanovas Urgell

Rosa Leal Tort

Joan Roldán Chaldaux

Disseny i concepte:

Richard Martin Vidal

Il·lustracions:

Daniel Olivera Aguilà

Francesc Xavier Parellada Viladoms
(trencalòs)

Col·laboradors:

Oriol Armet Unzeta

Diego García Ferré

Josep Maria López Martín

Francesc Xavier Parellada Viladoms

Fotografies:

Richard Martin Vidal

Pere Ignasi Isern Pascal

Arxiu Direcció General del Medi Natural

Col·laboradors fotogràfics:

Arxiu Trofeu Catalunya

Institut d'Estudis Ilerdencs

Oriol Armet Unzeta

Lluís Barniol Capdevila

Ricard Casanovas Urgell

Àngel Claveria Aner

José Ramón de Camps Galobart

Diego García Ferré

Jordi García Petit

Josep Giné Gomà

Gabriel Lampreave Altarriba

Modest Llusà Prió

Josep Maria López Martín

Ferran López Sanz

Luis Mataix Martín

Daniel Olivera Aguilà

Josep Maria Olmo Vidal

Jordi Padrós Selma

Francesc Xavier Parellada Viladoms

Andreu Pujol Mir

Jordi Ruiz Olmo

Jaume Taxé Fàbregas

Revisió lingüística:

Pepa Rosiñol Pautas

Il·lustració coberta:

Richard Martin Vidal

Cartografia:

NASA Landsat Program, 2003, Landsat
ETM+MOSAIC ID N-(30,31,32)- 40- 2000,
GeoCover, USGS, Sioux Falls, 2003,
i Direcció General del Medi Natural 2007

Fonts:

Per a les definicions de les espècies, *DIEC2*.
Diccionari de la llengua catalana, 2a ed.

ISBN: 978-84-393-7732-0

Dipòsit Legal: B-13910-2007

Maquetació i impressió:

fotocomposició gama, sl

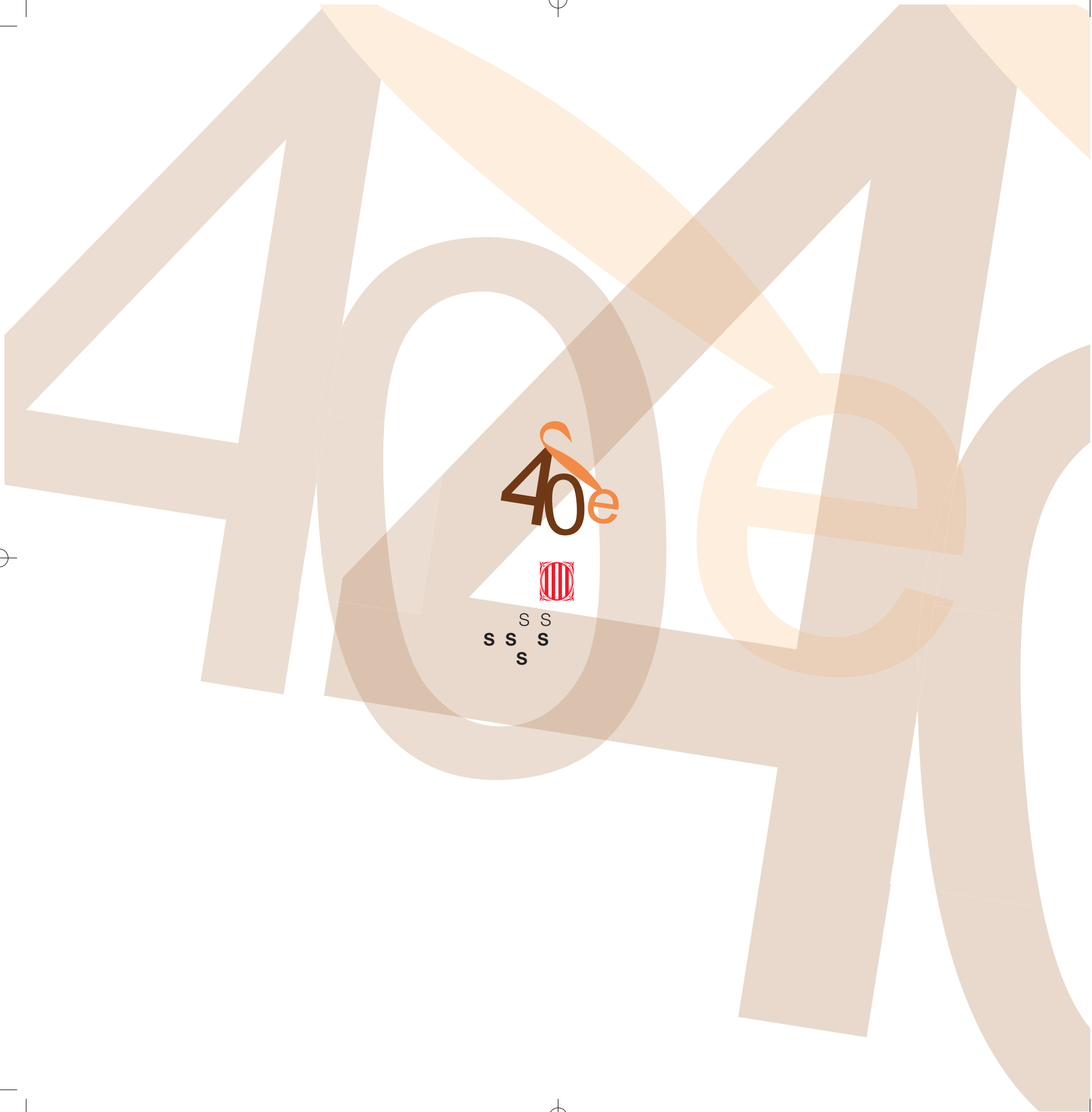
Tiratge: 1700

Primera edició: 2007

sumari

Presentació de l'Hble. Conseller	5	La fauna cinegètica menor	108
Pròleg de Luis Mataix	6	Els caçadors	112
Pròleg d'Àngel Claveria	7	Societats de caçadors	116
Pròleg de Jordi García	8	Modalitats de caça	120
Pròleg de Jordi Romeva	9	Quotes i permisos de caça	124
Introducció	10	Homologació de trofeus	128
Les Reserves Nacionals de Caça. Ubicació	14	La fauna protegida	138
La gestió. Reserves Nacionals de Caça	30	La perdiu blanca	144
Personal de les RNC	34	L'àguila cuabarrada	148
L'equip tècnic	42	L'àguila daurada	152
Els guardes de la reserva. Les seves tasques	46	El gall fer	156
Les eines de treball	52	El trençalòs	160
Les tasques d'un director tècnic	58	El mussol pirinenc	164
Pla tècnic de gestió cinegètica	62	El picot negre	168
Inversions i millores	66	El gat fer	172
Els censos	70	El voltor comú	176
Les reintroduccions, repoblacions i seguiments d'espècies	74	El voltor negre	180
La fauna cinegètica	80	Vegetació i flora	186
L'isard	84	Les reserves: un espai per al lleure	190
La cabra salvatge	88	40 anys de les RNC de Catalunya	204
El cabirol	92		
El cérvol	96		
La daina i el mufló	100		
El porc senglar	104		

S S
S S S
S

presentació

El Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici i les cinc reserves nacionals de caça que hi ha a Catalunya eren, ara fa quaranta anys, els únics espais naturals

declarats amb l'objectiu de preservar i millorar tots els recursos naturals que acollien i els gestionava l'Estat.

La publicació commemorativa de la constitució d'aquests espais naturals ens permet constatar amb satisfacció l'evolució positiva que aquests han experimentat, tant des del punt de vista ecològic com en relació amb la seva gestió.

Les reserves nacionals de caça són avui espais naturals ecològicament rics i equilibrats, on la caça es practica en la mesura justa, necessària, i a més, solidària amb els municipis afectats. Aquesta transformació i evolució positives, sens dubte, han estat possibles amb l'establiment de les llibertats democràtiques i amb el traspass de la seva gestió a la Generalitat de Catalunya. Des d'aleshores, el consens, el diàleg, l'entesa –tots ells conceptes amb profundes connotacions democràtiques– han estat el substrat de les decisions preses per tots els col·lectius i sectors locals de la zona, i per tant interessats tots ells en el bon funcionament de la reserva que, d'una manera o altra, els afecta.

La bona salut ecològica que actualment gaudeixen les reserves nacionals de caça ens demostra que les directrius de tots aquests anys són dignes de reconeixement, ja que s'han traduït en una gestió capaç de garantir una rica biodiversitat i la preservació global de la flora i de la fauna, tant la cinegètica com la protegida. Prova d'això és que s'han pogut promoure un nombre

important de parcs naturals que coincideixen amb les reserves, unificant centenars d'hectàrees on les espècies protegides hi troben refugi.

És per aquest motiu que és molt gratificant presentar-vos aquest llibre, concebut per honorar totes les persones que en aquests anys han contribuït a preservar, fomentar i millorar el patrimoni natural de les nostres reserves nacionals de caça, i que amb la seva dedicació i sensibilitat han aconseguit que la caça no sigui només un entreteniment o activitat de lleure, sinó una pràctica necessària per a l'assoliment de l'equilibri ecològic que avui caracteritza aquests espais.

Vull amb aquest pròleg adherir-me a l'esperit de la publicació que us presento, i agrair a tot el personal de les reserves nacionals de caça (els directors tècnics, els guardes de reserva de fauna, els administratius, els peons...) la seva contribució en dignificar aquests territoris. Faig una especial menció al col·lectiu de guardes de reserva de fauna que han executat les directrius tècniques amb tanta generositat, vocació i professionalitat. La qualitat del seu servei demostra una gran estima per la natura i uns sòlids coneixements de la mateixa, amb resultats que els fan mereixedors del reconeixement de tots, tant de la població rural –caçadors, ajuntaments, agricultors i ramaders– com dels que ens trobem més lluny, perquè ara tots podem gaudir, a les reserves nacionals de caça, d'una riquesa en valors naturals que els guardes de reserva de fauna vetllen, vigilen i protegeixen sense treva. Vull expressar un especial record i dedicat sentiment pels dos guardes de reserva de fauna que van morir en acte de

servei, Albert Arilla i Albert Orensa, els quals formaran part de la nostra memòria i seran sempre un referent de compromís i professionalitat.

També és una gran satisfacció destacar la valuosa col·laboració de l'equip de professionals del Servei d'Ecopatologia de la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona que, des de l'any 1992 i de forma pionera a tot l'estat espanyol, ha treballat de forma continuada i amb molta dedicació en l'estudi, prevenció i control de les malalties que afecten la fauna salvatge de les reserves nacionals de caça. El darrer exemple d'aquest suport científic ha estat la seva disposició a tractar la greu afecció que han patit recentment els isards, i que afortunadament han aconseguit superar.

Agraeixo a l'Àrea d'Activitats Cinegètiques de la Direcció General del Medi Natural la iniciativa de publicar un llibre que commemora aquests 40 anys d'encerts i honora l'esforç de les persones que han treballat i col·laborat per aconseguir la qualitat de les actuals reserves nacionals de caça.

Gaudiu, doncs, d'aquest llibre, recull de fantàstiques fotografies que fan justícia a la bellesa dels paisatges i de la fauna existent en aquests territoris, i que us apropiaran al món de la caça i a la seva pràctica respectuosa i sostenible.

Per molts anys!

FRANCESC BALTASAR I ALBESA
*Conseller del Departament
de Medi Ambient i Habitatge*

Tot just arribat com enginyer de forests al *Distrito Forestal* de Girona l'any 1967, vaig ser nomenat director tècnic de la Reserva Nacional de Caça (RNC) de Freser-Setcases, creada l'any anterior juntament amb

altres arreu de l'Estat, passant a formar part del conjunt de responsables d'aquests espais dedicats especialment a la gestió de la fauna cinegètica. Per raons òbvies d'edat, he arribat a ser el darrer representant en actiu, des de la creació d'aquest col·lectiu de directores i guardes, de Catalunya i probablement de tota Espanya.

Quaranta anys després i aprofitant la publicació commemorativa d'aquella creació, sembla aquest un lloc adequat per a transmetre algunes de les meves impressions de tan llarga experiència i fins i tot, si l'obligada brevetat de l'espai ho permet, m'atreviré a suggerir algun consell als responsables actuals i futurs d'aquests espais, encara que sigui de forma succinta. Convé recordar, en primer lloc, que la *Ley* estatal de creació de les RNC va resultar molt agosarada en aquells moments en els quals la legislació cinegètica gairebé inexistente, els conceptes de protecció de les espècies eren pràcticament desconeguts i les llicències de caça les expedien el Govern Civils per allò de l'ús d'armes de foc. La seva declaració es va avançar en quatre anys a la *Ley de caza* actualment vigent i s'hi varen incloure com espais d'aprofitament cinegètic especial. La meua primera impressió davant la nova situació fou la perplexitat. Què és això de les reserves de caça i com hem d'actuar? Almenys dos conceptes semblaven quedar clars, conceptes que han estat la nostra guia al llarg d'aquest temps. D'una banda, s'ha de recuperar una fauna cinegètica d'elevat interès que es troba en greu perill d'extinció, l'isard en el nostre cas, i per una altra, una vegada aconseguits els nivells adequats de la seva població, ordenar l'aprofitament de forma que resultin especialment afavorides les comarques afectades.

La nostra actitud inicial fou la prudència, actitud sempre recomanable en el maneig dels recursos naturals, adoptant la posició de prohibir totes les activitats cinegètiques en el seu interior durant

una sèrie d'anys. Aquesta posició fou perfectament assumida pels caçadors locals. Passats aquests primers anys i quan semblava que la població d'isard s'estava recuperant, vàrem iniciar la concessió d'alguns permisos de caça de l'espècie, amb resultats francament desoladors al principi.

Han passat quaranta llargs anys en els quals l'isard ha assolit nivells de densitat elevats; s'han incorporat altres espècies de caça major: mufló, cabirol, senglar; hem assumit altres responsabilitats alienes a les cinegètiques pròpiament dites, protecció d'espècies no cinegètiques i protecció del territori com a espai del Pla d'Espais d'Interès Natural (PEIN), i hem expedit milers de permisos de caça de trofeu i selectiva amb resultats francament bons i percentatges de captures "medallables" molt alts, per a satisfacció de caçadors forasters i locals, i que han produït interessants ingressos per als propietaris dels terrenys. Pot suposar-se que hem complert amb les dues premisses fonamentals de la creació de les reserves, recuperació de la fauna i efecte benèfic sobre el territori i, sobretot, creiem haver-nos guanyat el respecte i fins i tot l'afecte de caçadors, propietaris, ramaders i entitats de la comarca.

Un tractament especial mereix la guarderia de les reserves, aquest bloc fonamental sobre el qual recolza tota l'estructura. Els quatre guardes nomenats inicialment, amb indubtable encert per la persona que els va proposar i nombre que es manté en l'actualitat, han estat substituïts per una nova generació amb similar eficàcia. No vull estendre'm en qualificatius sobre la qualitat de la guarderia d'aquesta Reserva, són els mateixos caçadors qui els qualifiquen. Només puc dir que la seva aptitud, comportament, actitud i eficàcia han estat, senzillament, exemplars. Per descomptat, no tot ha estat un camí de roses en aquest llarg caminar i hem de fer l'autocrítica corresponent. Les altes instàncies de la nostra administració no sempre han estat a l'alçada de les circumstàncies. Malgrat els bons resultats de les reserves de caça, de la favorable acollida de tots els sectors i dels bons resultats econòmics produïts, durant anys hem suportat una important precarietat de mitjans i contínuament hem rebut un tracte desigual i inferior respecte a espais de caràcter similar també gestionats per l'Administració i

pròleg

amb col·lectius d'un cert paral·lelisme amb el nostre. En el nostre cas, l'equip de quatre guardes establert fa ara quaranta anys continua amb el mateix nombre malgrat el considerable augment en la varietat i en la magnitud de les feines que es realitzen. En l'actualitat, acompanyant els quatre guardes a diferents caçadors cada un dels dies hàbils durant tota la temporada de caça, no arriben a cobrir la totalitat dels permisos de caça que exigeix el pla d'aprofitament adequat; per això, és indispensable augmentar la plantilla de la Reserva, com venim sol·licitant fa anys amb resultat negatiu.

En determinat moment, hi havia prevista la possibilitat d'oferir un consell als actuals i futurs responsables de la gestió de les reserves. El primer es refereix a l'elecció dels guardes de caça; de ser possible, trieu persones familiaritzades amb la caça, preferiblement del territori i sobretot amb vocació per aquesta feina, eminentment vocacional. El segon es refereix als plans de caça; sigueu prudents en la caça en la modalitat de trofeu, que és la que defineix la qualitat de la Reserva i manteniu-la en xifres preferentment baixes i, a la vegada, sigueu generosos en la caça selectiva, la millor eina de treball de què disposeu. Llevat de situacions anòmales com les que s'han produït darrerament per l'aparició del pestivirus, la dinàmica de la població d'ungulats permet una pressió cinegètica elevada que millorarà el nivell de qualitat de la població i donarà un considerable nombre de permisos a caçadors en condicions raonables, la qual cosa evitarà conflictes de furtivisme.

Després d'un llarg període de vida professional, d'haver compaginat aquesta responsabilitat amb d'altres molt diverses en els serveis forestals a Girona, gestió de les forests públiques en la Cerdanya i el Ripollès, director d'un parc natural, responsable de caça i pesca a Girona etc., he de reconèixer que aquesta ocupació de director tècnic de Reserva Nacional de Caça Freser-Setcases ha estat sens dubte la que m'ha produït més satisfaccions, la més gratificant.

LUIS MATAIX MARTÍN
Director tècnic de les Reserves Nacionals de Caça de Freser-Setcases

Per dir-ho d'una manera entenedora i clara, encara que no del tot ortodoxa: “Pels pèls”. Una mica més i ara faria 25 anys que estaria portant reserves nacionals de caça (“noces d'argent”). Millor dit, *Reservas Nacionales de*

Caza, ja que això voldria dir que encara estaria en una altra comunitat autònoma, Castella-La Manxa. Sí, perquè el meu primer destí va ser treballar en una ex Reserva Nacional de Caça (RNC) ja consagrada com a Parc Nacional: el *Parque Nacional de Las Tablas de Daimiel*, a Ciudad Real. Tot i així, em varen proposar si volia complementar el meu treball de tècnic al Parc Nacional amb el del món de la caça com a tècnic de les RNC. Aleshores no ho tenia clar i em va semblar una cosa incompatible. Quin error! Però, gràcies a això, segurament vaig poder demanar el trasllat a Catalunya. En aquell moment, i per estar en un Parc Nacional, em van destinar a un altre Parc Nacional, en aquest cas a l'anomenat en aquell moment *Aigües Tortes y Lago de San Mauricio*.

Com que en aquest món gairebé tot s'acaba, també es va acabar la meva feina al Parc Nacional i al cap d'un temps dedicat a l'univers de la pesca, em van proposar una de les feines que mai m'hagués imaginat, la de director tècnic d'una de les RNC a la qual no em podia negar, la de l'Alt Pallars-Aran. I no em podia negar per ser l'Aran el meu país. Tot i així, el caramel no estava del tot ensucrat, ja que s'amagava una altra feina afegida i que ràpidament em va caure al damunt, la de director tècnic de la RNC de Boumort, amb una mena d'apèndix o annex o corol·lari, el de director tècnic de la Zona de Caça Controlada (ZCC) del Pont de Suert. Tot això en menys de tres mesos. De cop i volta: “Tridirector”.

No et queixis, et donem un tècnic de suport! Un tècnic per a poder fer front a tota la feina que em queia a sobre. La veritat és que també vaig poder comptar amb un gran amic, que ja era director tècnic de RNC des de feia molts anys, i a qui des d'aquí li he d'agrair tot el recolzament i ajut que em va donar des d'un bon començament. Gràcies, Jordi. Hauria d'agrair a més persones el seu ajut, però un se'n recorda molt més dels primers dies, que és quan es troba realment perdut i desorientat; després les coses es van fent més properes, i tot i que els ajuts s'agraeixen igualment, la cosa ja no és el que era.

I ara què faig? Doncs reuní amb el personal. Un personal que tot just sabia que existia, els Guardes de Reserves Nacionals de Caça, que aquí a Catalunya se'n deien (i se'n diuen) Guardes de Reserves de Fauna (i crec que s'hauria de mantenir el nom perquè sembla que la cosa vol canviar. I molt. I espero i desitjo que per a millor). Ho recordo com si fos ara. Em vaig trobar amb la sorpresa més gran de la meua vida: no solament hi havia gent a qui ja coneixia d'òides, per altres feines realitzades, etc., sinó que hi havia antics companys de col·legi i fins i tot d'infància.

El més contradictori per a mi com a director tècnic va ser el trencament de la unitat de gestió de la RNC en separar-se en dues parts, la del Pallars Sobirà, Alta Ribagorça i Alt Urgell per un costat i la de l'Aran per un altre, tot i que com a aranès també va ser una alegria, perquè la gestió de la caça a la Vall d'Aran es podia fer d'una manera més unificada (RNC i ZCC) i, si més no, es donava compliment a la Llei de l'Aran.

I què dir de Boumort. El Modesto (no pas el Modest), el Dos, el Jaume, el Roca, el Pere, el Julià, el Jesús (que ens va deixar per altres feines més crematístiques però possiblement menys satisfactòries)..., són els noms amb què els vaig

pròleg

conèixer i així els conec: uns sense cognom, altres sense nom, però això sí, persones sense les quals no hi hauria, ben segur, Reserva. Seria una altra cosa, però no Boumort.

L'Alt Pallars (i Aran: Josep Maria, Jesús, Enric). El llarg, Rambo, Joanet, Jesús, Curróna, Antoni, Besolí, Salva, Vicenç, Joan, Sergi,... i el Fermin, que ens va deixar per anar a la seva terra, l'Aran (quina enveja!). Aquí, a més, s'hi barregen noms de casa, noms anomenats malnoms, etc. Un altre món. Estem parlant del que a la plana en diuen “muntanyesos”. Que bé que sona: muntanyesos!

No comentaré les feines d'aquestes persones, perquè estic segur que altres directors ho hauran fet, i des d'aquí només afegiré que tot el que hagin dit dels seus guardes serveix per als meus. Quina pretensió: els meus guardes. Vull aclarir que ho dic com a sinònim dels meus amics. I què dir del recolzament administratiu? Res de res. Ja t'ho faràs. I, evidentment, ja m'ho he fet, i quin remei. Bé o malament no ho sé, però, com deia aquell, de pitjors que no n'arribin.

I ara que estava tan bé, ves per on, em surt l'oportunitat de canviar de categoria laboral i, evidentment, de feina (una altra vegada a la meua vida, la quarta). Si m'igualeessin la categoria laboral de director tècnic de RNC a la nova sol·licitada, us asseguro que m'hagués quedat, però l'administració va per altres camins i a ells ens hem de sotmetre. La nova plaça (per concurs) m'ha estat atorgada i no puc fer res més que desitjar-vos a tots (i a totes, per ser correcte) bona sort. I desitjar-me-la a mi mateix, amb la creença de tenir-la, atès l'extraordinari equip de persones que, de nou, m'he trobat.

ÀNGEL CLAVERIA ANER
Director tècnic de les Reserves Nacionals de Caça d'Alt Pallars-Aran i de Boumort

La meua primera vinculació a les Reserves Nacionals de Caça (RNC) fou en arribar a Bagà com a tècnic del Parc natural del Cadí-Moixeró l'any 1985. Durant set anys, fins a la creació de l'equip de gestió del parc, els guardes de

reserves varen ser el meu suport, guia i tutor per tal de descobrir tot el que aquestes muntanyes amaguen i conèixer la gent que hi habita. Certament havia tingut ocasió de conèixer guardes de reserves durant els censos de gall fer o perdiu blanca en la meua època d'estudiant, però eren contactes puntuals, tot i el record de la seva bondat amb aquells estudiants que poc en sabíem de la muntanya i la seva fauna.

Són anys d'acompanyar els guardes per pistes forestals, caminant per corriols amagats, aprenent a buscar i trobar els isards, coneixent la gent del territori que ells tan bé coneixien, cercant i localitzant furtius, descobrint la fauna, sabent els costums i tradicions, respectant el bon treball realitzat per ells. Anys de pocs papers i molta

muntanya, mentre el parc natural s'anava consolidant.

L'any 1992 se'm nomena director tècnic de la RNC del Cadí, fet que oficialitza la relació laboral que havia mantingut amb els guardes fins aleshores, integrant així les gestions de la reserva i del parc. Rebia una reserva ben gestionada i de les millors de l'Estat Espanyol, amb dos experts directors tècnics que m'havien precedit, el Sr. Francesc Robert i el Sr. Joan del Peso. L'any 1995 assumeixo la direcció tècnica de la RNC de la Cerdanya i l'Alt Urgell, gestionada acuradament fins aleshores pel Sr. Xavier Marco, fet que suposa augmentar els contactes amb els seus 4 guardes i endegar la gestió d'un nou territori amb el seu ajut.

La feina dels guardes de reserves és fonamental per a una bona gestió del territori, no tan sols pel profund coneixement que tenen de la zona, i d'aquí la importància que els guardes siguin persones nascudes a la reserva, sinó perquè la seva llarga trajectòria professional permet conèixer de primera mà la memòria històrica de cada sector de muntanya, cada camí, cada masia,

pròleg

cada ramat, cada espècie, i això és una eina molt valuosa i imprescindible per a un gestor.

Per al record queden els primers guardes que vaig tenir l'honor de conèixer i que ja no són entre nosaltres: l'Albert Arilla, l'Àngel Canals, en Josep Prat ("Fulla"), en Joan Puig, l'Emili Torre, i tantes vivències amb ells. Una relació de 21 anys de treball i d'amistat amb tots ells, en actiu i ja jubilats, que ha fet que la feina esdevingui un mitjà per aprendre d'un dels grups de persones que més en saben d'aquestes muntanyes del Cadí i de la Cerdanya i l'Alt Urgell. A tots ells només em queda agrair-los l'esforç i la paciència que han tingut en fer aprendre a un estudiant com jo la realitat del nostre Pirineu, que no es troba en els llibres. I per al futur, desitjar que la bona feina feta a les RNC per part de guardes, administratius, tècnics, peons, caçadors, ajuntaments, veïns, visitants, caps de servei i directors tècnics, pugui continuar desenvolupant-se amb la mateixa estructura i eficàcia que en els darrers 40 anys.

JORDI GARCIA PETIT
Director tècnic de les Reserves Nacionals de Caça de la Cerdanya-l'Alt Urgell i el Cadí

Se m'ha demanat que aquestes paraules siguin breus i com una mena de reflexió personal; permeteu-me, doncs, que em presenti: vaig néixer a Barcelona i hi vaig viure fins que vaig finalitzar els estudis

d'Enginyeria Tècnica Agrícola. Després he estat a Lleó, a Saragossa, a Madrid, on vaig estudiar Veterinària, a Caldes de Montbui, altre cop a Barcelona i actualment visc a Deltebre. Per una decisió presa ja en època d'estudiant, pràcticament sempre he treballat per l'administració pública: primer pels Ministeris d'Agricultura i d'Educació i Ciència, després per la Diputació de Barcelona i finalment per la Generalitat de Catalunya.

Vaig ser nomenat Director tècnic de la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit el juny de l'any 2004. Tot el capital que ha acumulat, doncs, en els 40 anys de funcionament: prestigi, bon estat sanitari, serietat en l'organització i en el funcionament, magnífiques relacions amb els municipis i amb el col·lectiu de caçadors, etc., és conseqüència del treball realitzat per tècnics com els Monzón, Clopés, Martí, de Tuero, Galobardes, Miranda, Pérez i Jovaní; per col·laboradores com les Valdepérez, Lleti o Ventura, i per guardes com

els Jovaní, Miralles, Boix, Serrat i Lliset, jubilats, i pels Antolí i Orenga, lamentablement traspassats.

En aquest obligat i merescut reconeixement, cal fer una referència especial als Guardes de Reserva que estan en actiu; en ells he retrobat l'estil de treballar que a mi m'agrada: dedicació incondicional a la feina, fidelitat a la Generalitat, franquesa i serietat en el tracte i una gran responsabilitat professional. Julve, Lleixà, Chinchilla, Rillo, Agut, Cruz, Tafalla, Prades, Antolí, Ibañez i el recent incorporat Ravetllat, conjuntament amb l'enginyer tècnic Olivé, han fet que dirigir una Reserva sigui una tasca enriquidora però, sobretot, possible.

Per apropar la direcció de la Reserva al territori i per incrementar la coordinació entre les dues unitats que treballen en el mateix espai, l'agost de 2004 les oficines de la Reserva es varen instal·lar a la seu que el Parc Natural dels Ports té a Roquetes. En el Parc, la Reserva ha trobat tot el suport que ha necessitat: en infraestructures, en serveis, en recolzament tècnic i en calor humana. El seu director, Balada, ampostí, botànic i amb un coneixement profund de la societat ebrenc, ha estat un altre dels factors que han fet molt més fàcil la meua adaptació a la nova responsabilitat.

Aquest llibre recorda que l'any 1966 es va crear, entre d'altres, l'anomenada Reserva Nacional de

pròleg

Caça dels Ports de Tortosa i Beseit. En aquell moment en què la societat i la ciència tenien altres prioritats, va accomplir una funció pionera en la protecció del territori i de la fauna salvatge. A principis del segle XXI, però, amb una divisió territorial autonòmica, amb unes administracions democràtiques, amb unes normatives adaptades i amb unes figures de protecció d'abast comunitari, és el moment de plantejar-se la conveniència, per una banda, de revisar-ne els límits i per l'altra, de concentrar en un únic equip de gestió tots els recursos humans i econòmics que s'estan aplicant al massís dels Ports.

Qui escriu aquestes ratlles, un matí assolellat d'un diumenge del mes de gener de 2007, és una persona que es considera feliç: feliç perquè a nivell familiar, estima i se sent estimat, té dos fills honrats i treballadors i té una neta preciosa que acaba de fer deu mesos; feliç perquè fa més de quaranta anys que treballa com a servidor públic en temes que li agraden i que són útils a la societat, i feliç perquè viu al Delta de l'Ebre, a l'ombra del Caro, envoltat d'oliveres i de tarongers, i amb un vent de dalt que escampa al món les notes de les bandes de música i de les jotes improvisades de "lo Teixidor".

JORDI ROMEVA MANADÉ
Director tècnic de les Reserves Nacionals de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit

I any 1966, davant la necessitat de protegir zones amb una gran riquesa faunística i unes excepcionals possibilitats cinegètiques, es van crear les reserves nacionals de caça. En aquests territoris geogràficament ben delimitats, s'hi van començar a aplicar unes mesures de gestió, protecció i conservació dels recursos naturals, amb la finalitat d'evitar l'extinció de les poblacions de caça major existents, concretament d'ungulats, que es trobaven en situació crítica, i de poder-les aprofitar cinegèticament un cop es recuperessin els seus efectius poblacionals.

Fins a aquell any, la pràctica de la caça no estava ni regulada ni legislada, per tant, l'aficionat a la cacera tenia la possibilitat d'abatre impunement qualsevol animal passant per alt qualsevol restricció proteccionista o conservacionista. Durant els 4 anys anteriors a la Llei de caça de 1970, van ser les direccions tècniques de les recent estrenades reserves nacionals de caça, les qui van vetllar per promoure i aplicar una gestió que acabés amb les pràctiques cinegètiques abusives i que persuadís el caçador d'actuar amb respecte envers el patrimoni natural.

De les 20 reserves nacionals de caça creades a tot l'Estat espanyol, 5 es localitzen en territori català.

L'Alt Pallars-Aran, el Cadí, la Cerdanya-l'Alt Urgell, Freser-Setcases, els Ports de Tortosa i Beseit (pertany a 3 comunitats autònomes: Catalunya, València i Aragó) són les cinc reserves pioneres de

introducció

10 {} 11

reserves nacionals de caça

introducció

Catalunya i totes s'ubiquen en contrades que fa quaranta anys eren econòmicament molt deprimides. La seva declaració va suposar per a aquestes zones muntanyoses un important impuls social i econòmic que ha estat compatible amb la consideració i el respecte que la població ha après a tenir pel seu entorn, fent un ús i un aprofitament racional dels recursos que el medi natural els ofereix.

L'any 1986, i seguint les directrius i objectius establerts al 1966, es va crear al delta de l'Ebre la Reserva de Caça de l'Encanyissada per a la caça d'ocells aquàtics, que tot i no gaudir de la qualificació de reserva nacional de caça, la gestió que s'hi aplica és similar. I l'any 1991 es va crear la Reserva Nacional de Caça de Boumort, enclavada en un paratge d'excepteional valor ecològic amb un gran nombre d'espècies protegides tant de fauna com de flora. D'aquesta manera queden establertes les set reserves de caça que actualment es troben a Catalunya.

Les diverses condicions latitudinals, altitudinals, orogràfiques, geològiques i climatològiques presents en el conjunt de les set reserves afavoreixen tal varietat d'hàbitats i paisatges que propicien l'existència d'una rica biodiversitat. Les espècies de flora alpina, boreoalpina, rupícola, higròfila... que trobem en aquests espais naturals augmenten el seu valor ambiental i ecològic, i converteixen les reserves de

caça en indrets d'una bellesa incomparable. El Departament de Medi Ambient i Habitatge (DMAH) és, actualment, l'òrgan encarregat de gestionar aquestes reserves, que juntes sumen més de 236.000 ha i representen més del 7% de la superfície total de Catalunya.

La gestió es basa en un seguit d'actuacions dirigides a conservar i millorar totes les espècies de fauna, tant cinegètica com protegida, així com de la flora, amb la preservació dels ecosistemes de la qual formen part. Aquesta gestió també persegueix combinar un aprofitament cinegètic sostenible amb la utilització d'altres usos i recursos, per tal que tota la riquesa social i econòmica que se'n derivi repercuteixi directament en els municipis que configuren les reserves i en el món rural en general.

Cada reserva disposa d'un equip format per un director tècnic i diversos guardes de reserva de fauna, nascuts a la comarca i experts coneixedors del terreny i de la fauna de la zona. El seu nombre varia en funció de la RNC. Les actuacions i inversions per al funcionament correcte es proposen i són informades per la junta consultiva de cada reserva, òrgan de consulta on són representats tots els sectors i col·lectius que estan afectats per l'ús del territori, com per exemple les corporacions locals, la propietat dels terrenys i representants dels diversos interessos

sectorials, associacions agràries, caçadors, entitats conservacionistes, turisme...

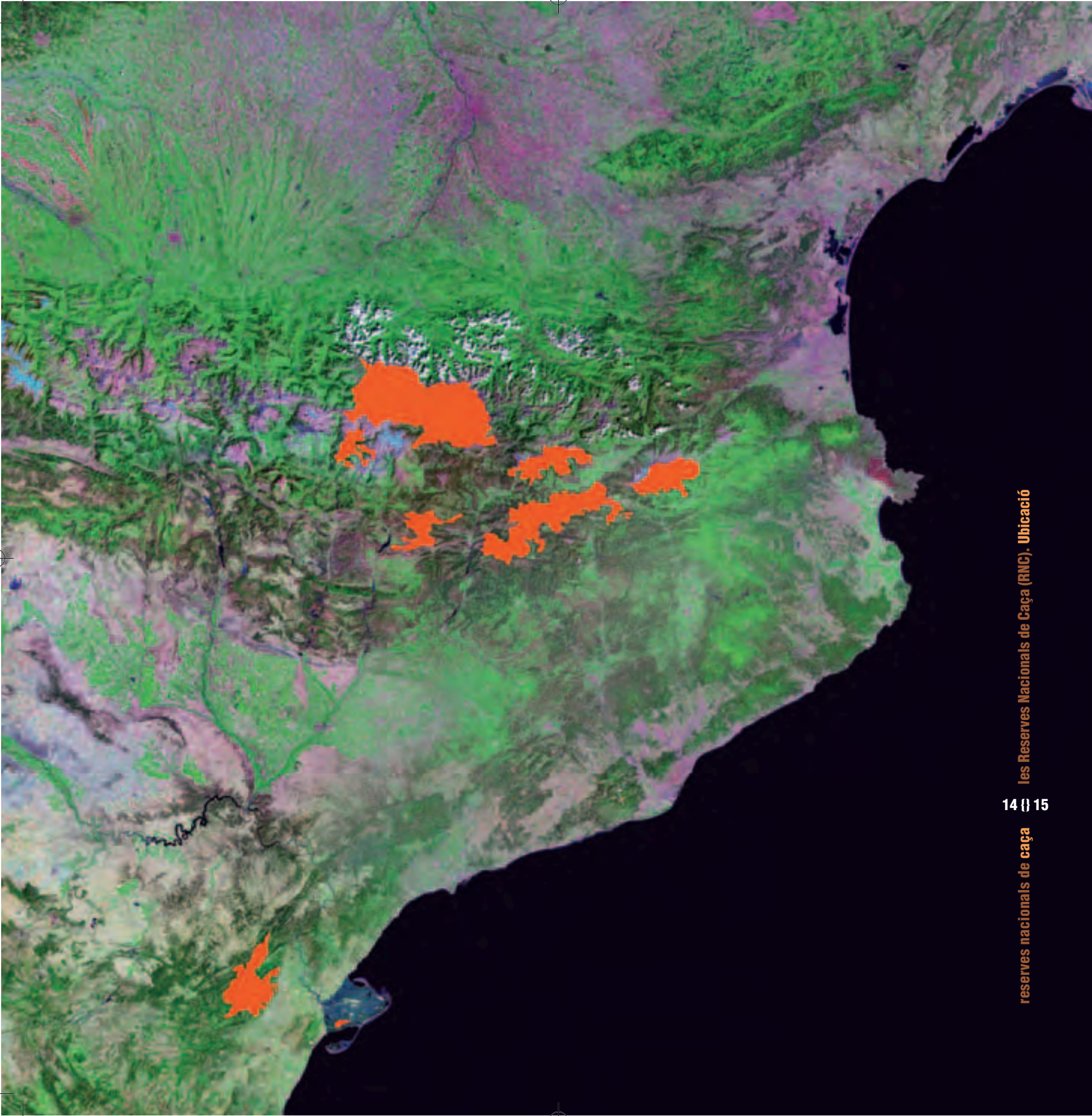
D'aquesta manera, tots els col·lectius afectats participen i opinen sobre les decisions que afecten el bon funcionament de les reserves. Les condicions especials de la Reserva de Caça de l'Encanyissada, la qual està dins dels límits del Parc Natural del Delta de l'Ebre, fan que la presa de decisions respecte a la gestió i a l'aprovació del Pla d'aprofitament cinegètic i de les actuacions que es duen a terme correspongui a la Junta Rectora del Parc i no a una junta consultiva específica.

Des de la seva creació, a les reserves nacionals de caça s'hi practica una pressió cinegètica adequada i controlada que, amb el consegüent increment espectacular dels ungulats i l'elevada superfície d'aquests espais naturals, ha propiciat que moltes espècies protegides existents dins de les reserves deixessin de disminuir i fins i tot s'incrementés el seu nombre. De fet, el gran valor que les reserves nacionals de caça tenen per tota la fauna salvatge, cinegètica i protegida, i el fet que certament es gestioni tant l'una com l'altra, va fer que a inicis dels anys 90 es proposés canviar el nom de reserva nacional de caça pel de reserva nacional de fauna, un canvi, però, que no es va poder dur a terme per fonaments jurídics, ja que es volien popularitzar i dinamitzar aquests excepcionals i destacats espais naturals.

les Reserves Nacionals de Caça (RNC). Ubicació

reserves nacionals de caça

Les Reserves Nacionals de Caça (RNC) ubicació

Les reserves nacionals de caça són territoris geogràficament delimitats, de característiques singulars, declarades per promoure, fomentar, conservar i protegir espècies de fauna autòctona. Estan situades en zones de muntanya de gran qualitat ecològica i paisatgística i amb fauna molt característica i del màxim interès, tant pel que fa a espècies cinegètiques com protegides en el nostre territori; entre les primeres destaquen la cabra salvatge, l'isard, el cérvol i el cabirol. Per la seva gran extensió, aquestes zones mereixen un tractament cinegètic especial. Per caçar en una reserva nacional de caça cal un permís nominal i intransferible.

Actualment, Catalunya té declarades set reserves, amb una superfície total de més de 225.000 ha, que han esdevingut llocs on s'han mantingut condicions d'hàbitat òptimes per a moltes espècies. Cinc d'elles van ser creades l'any 1966, amb la finalitat de preservar les últimes poblacions de grans mamífers, coincidint amb zones desfavorides econòmicament però ben conservades, i la seva declaració ha actuat com a

conscienciació de la població de la necessitat de protegir i preservar la natura, i ha aconseguit compatibilitzar la conservació de grans valors naturals amb un aprofitament racional dels recursos, i un desenvolupament social i econòmic de les zones on es troben.

A més, existeix una setena reserva de caça, que no gaudeix de la mateixa qualificació, però la gestió de la qual, amb caràcter general, és similar. Es tracta de la reserva de caça de l'Encanyissada, al delta de l'Ebre, creada per a la caça d'ocells aquàtics. La seva superfície és de 908 ha.

Aquestes reserves són:

- *Alt Pallars-Aran*
- *Cerdanya-Alt Urgell*
- *Cadí*
- *Freser-Setcases*
- *Ports de Tortosa i Beseit*
- *Boumort*
- *Encanyissada*

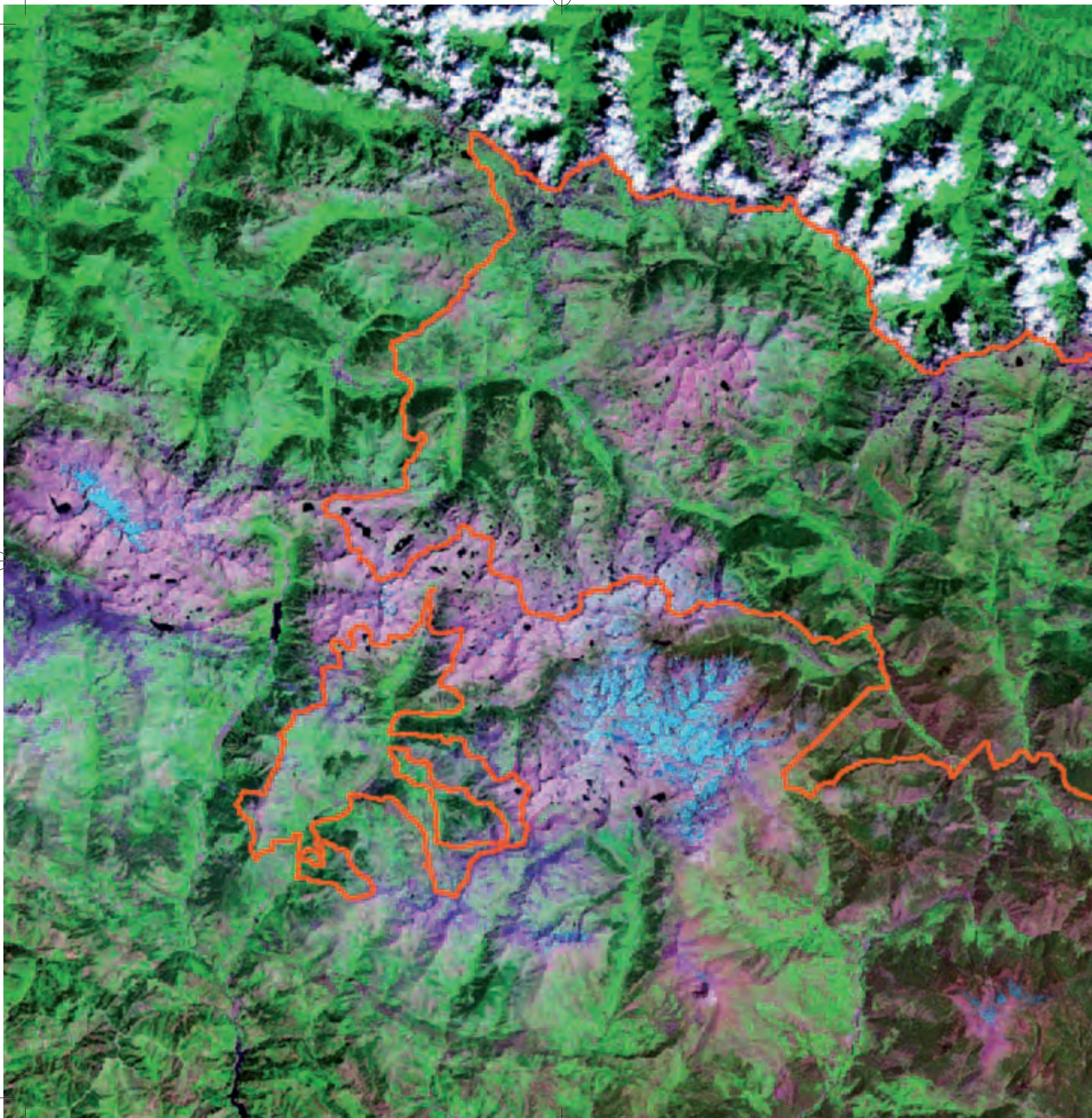
La fauna de les nostres contrades és un dels recursos naturals que estem obligats a protegir, però també

mitjançant una adequada gestió i aprofitament cinegètic pot comportar indirectament una riquesa econòmica i social per a les comarques de muntanya, i generar uns beneficis per als municipis on es practica la caça o la fotografia.

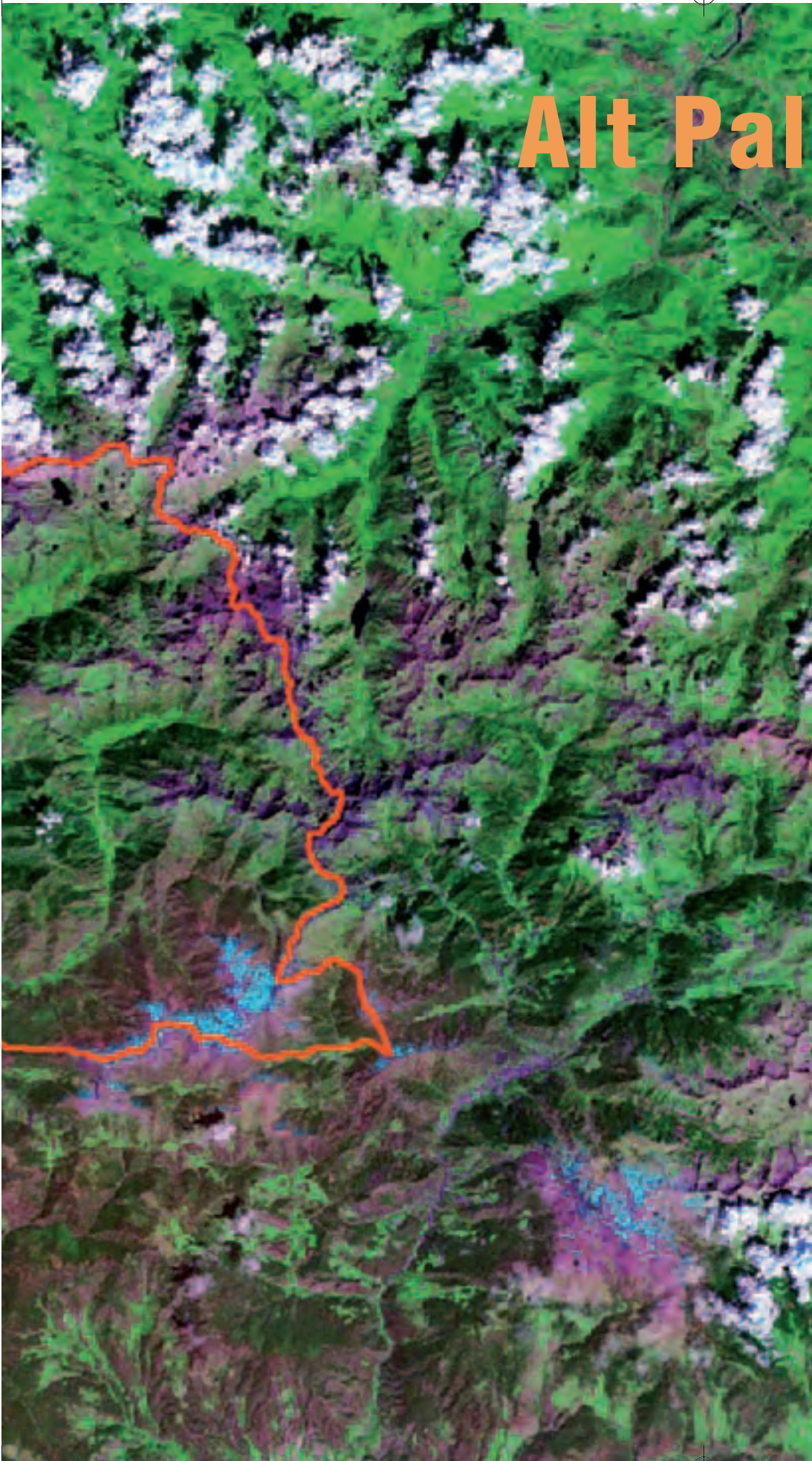
Les reserves van ser creades principalment per a preservar les espècies isard i cabra salvatge, ambdues de gran valor cinegètic, i actualment, aquestes espècies i d'altres reintroduïdes com el cérvol, el cabirol o la daina es troben en franca recuperació.

La gestió integrada de l'aprofitament cinegètic de la fauna en aquestes zones afavoreix molts altres animals. Per exemple, els ocells rapinyaires necròfags, que s'alimenten dels seus cadàvers, estan recuperant algun dels hàbitats que ocupaven fa anys, com són el voltor o el trencaòs, i la conservació i millora de les masses forestals pirinenques amb la recuperació d'espècies tan interessants com el gall fer, el mussol pirinenc, el cérvol i el picot negre, el gat salvatge, la marta o la llúdriga. En les zones obertes destaquen la perdiu blanca, la perdiu rasca i l'ermíni.

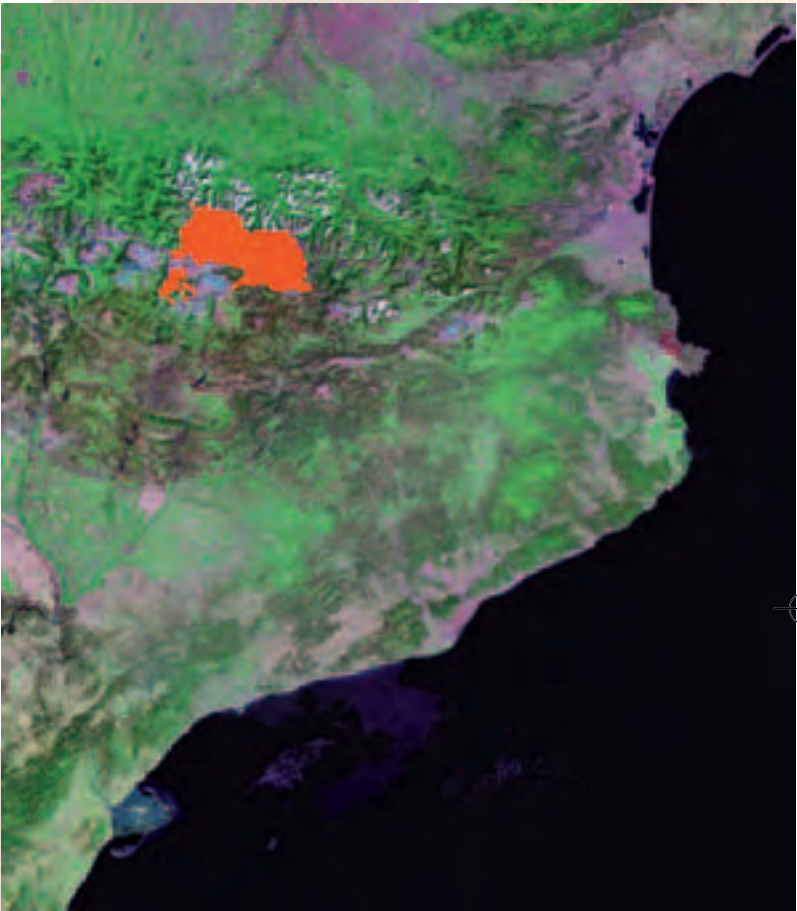

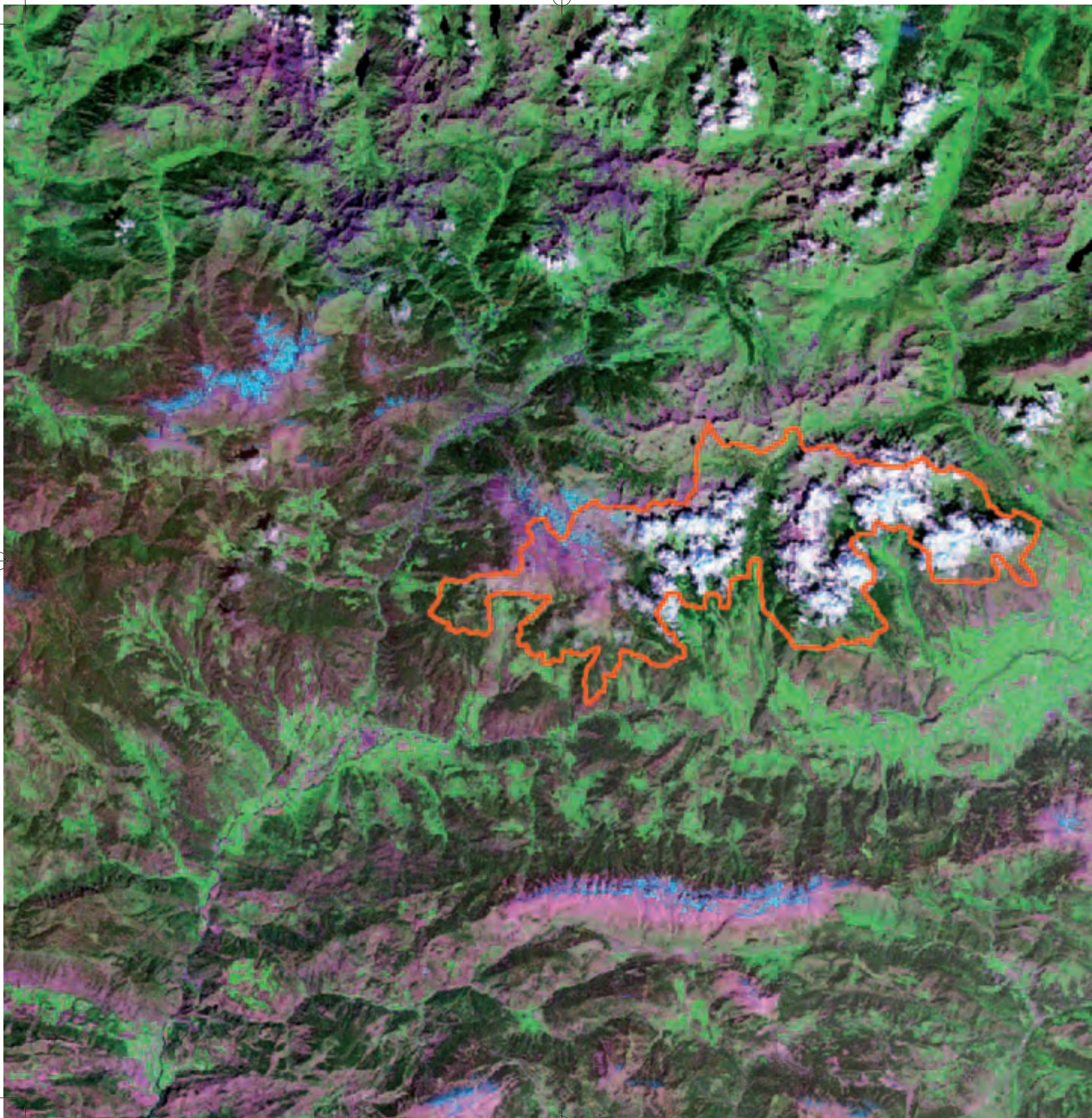
Alt Pallars - Aran

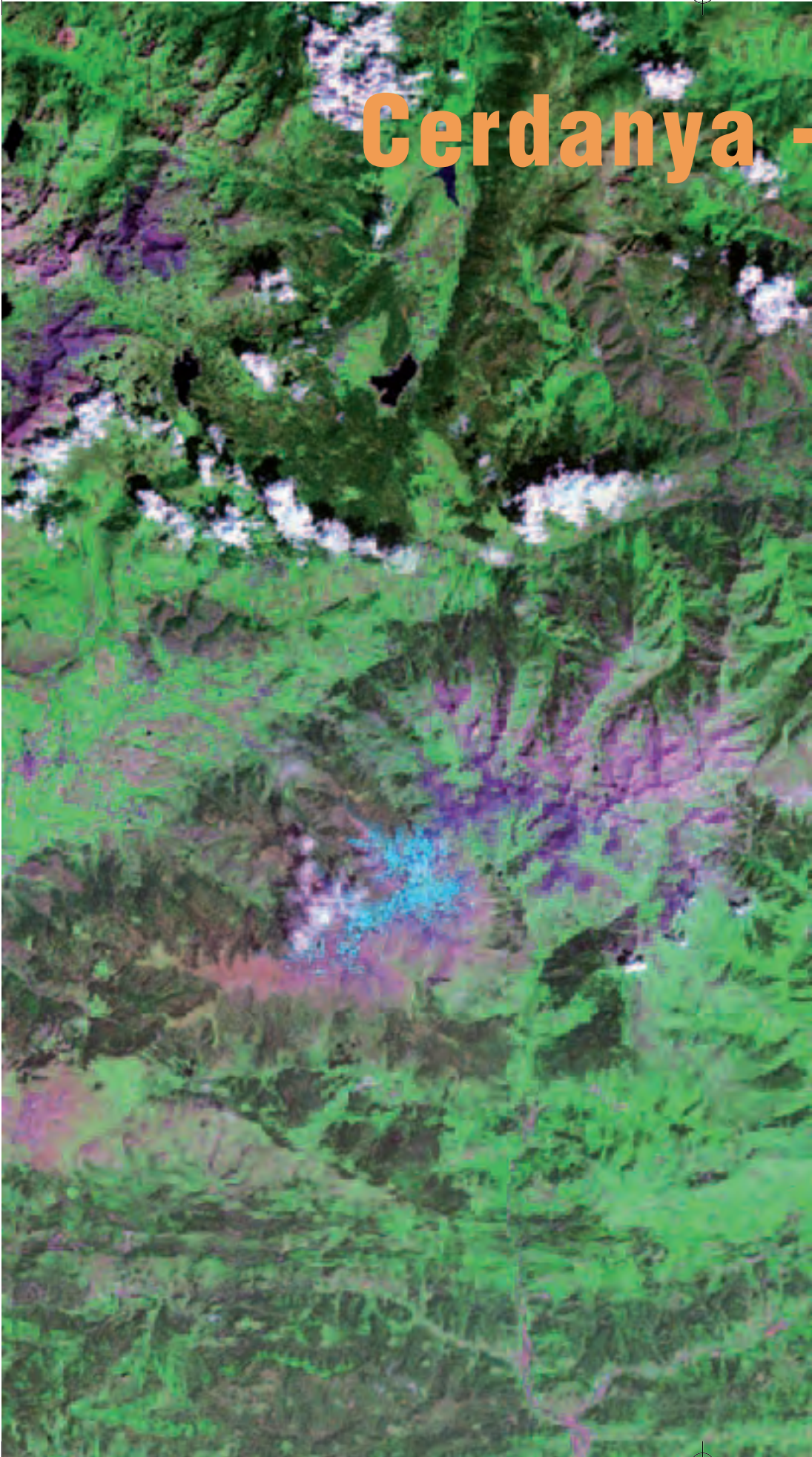
Nom	Comarca	Superfície (ha)
Alt Pallars - Aran	Alt Urgell	106.661
	Vall d'Aran	
	Pallars Sobirà	
	Alta Ribagorça	

40e

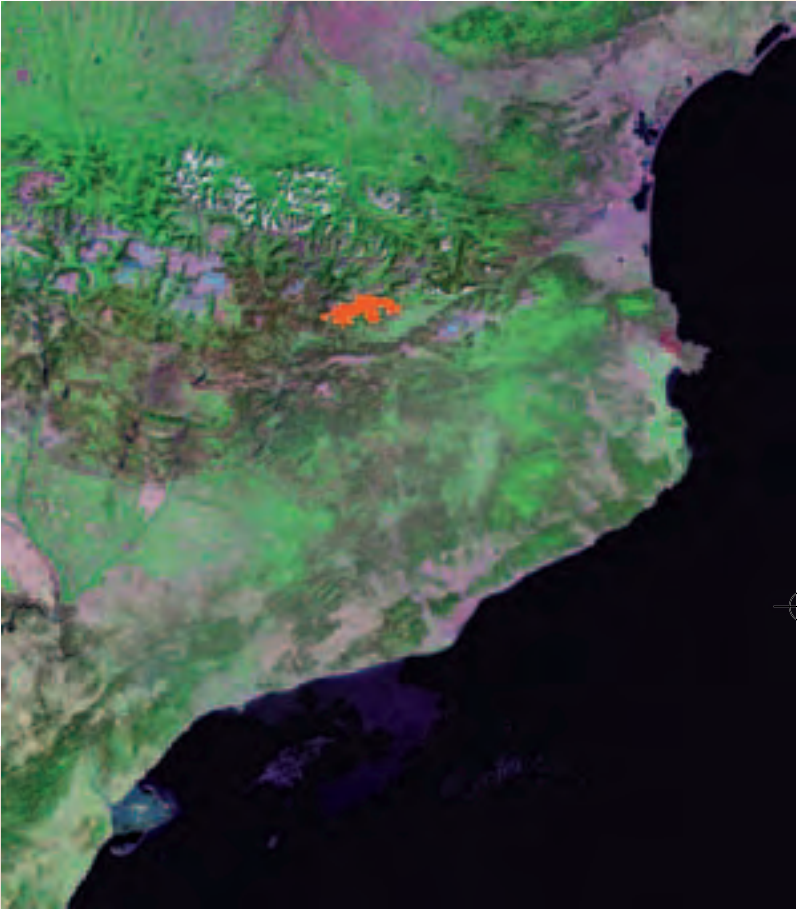

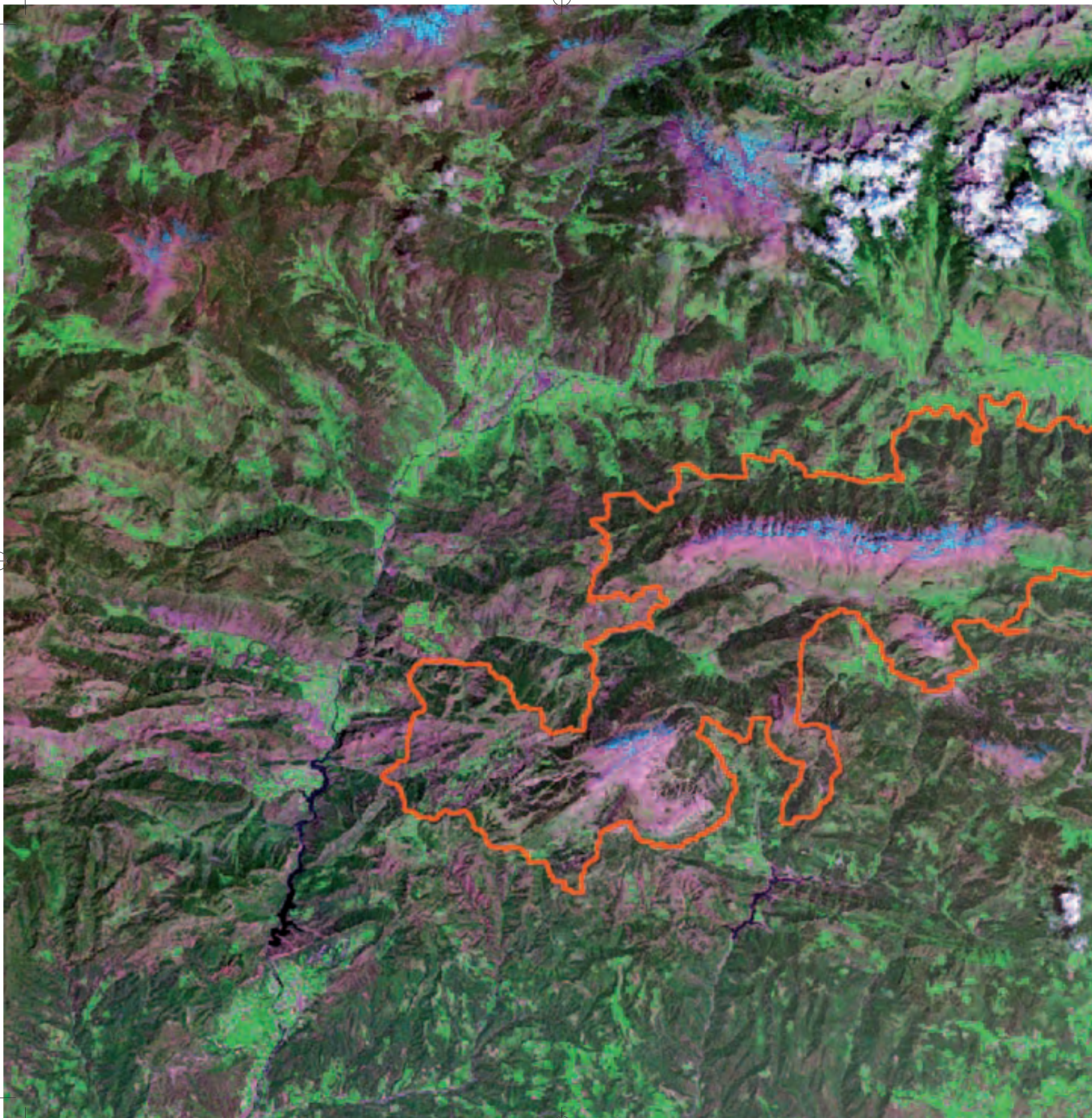
Cerdanya - Alt Urgell

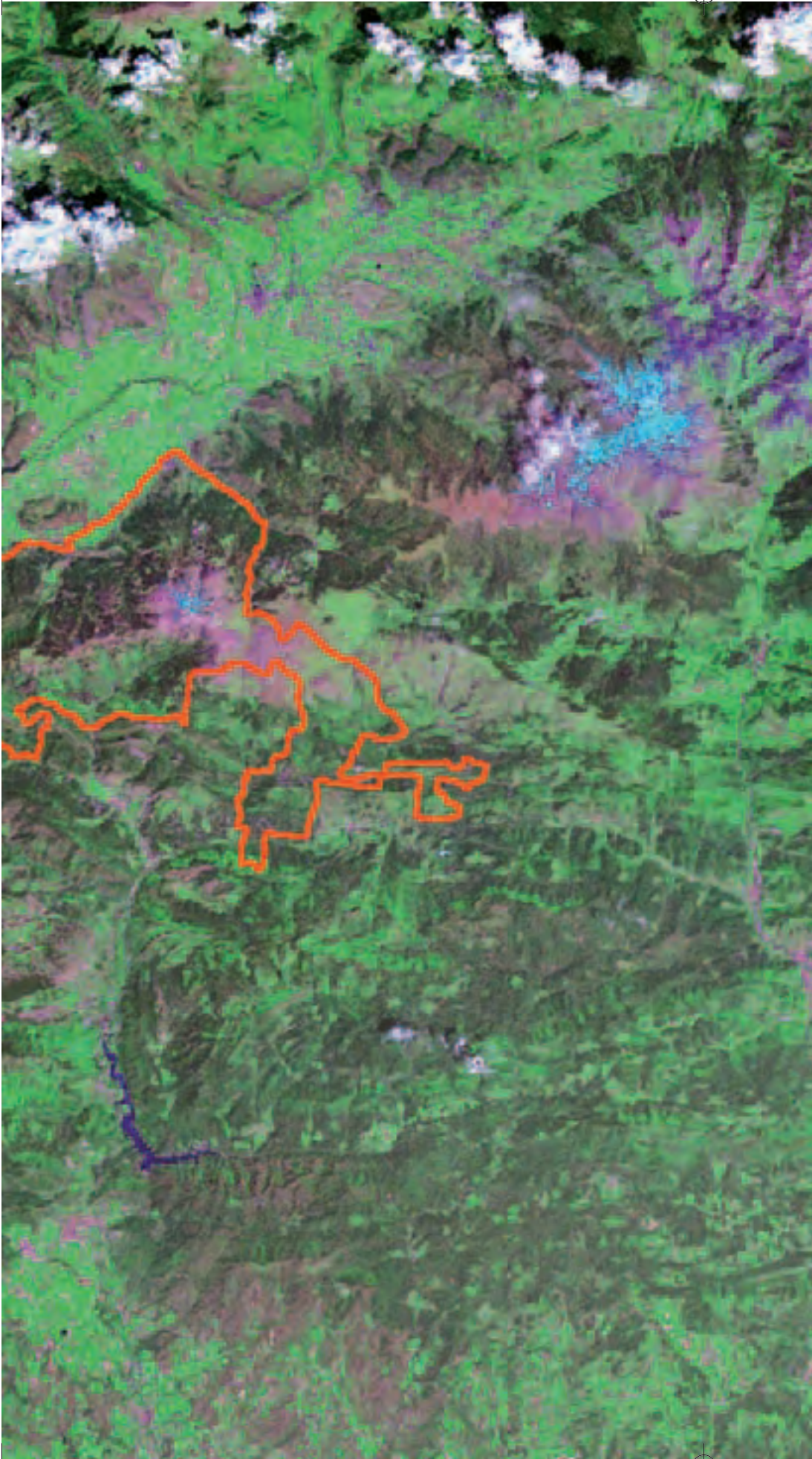
Nom	Comarca	Superfície (ha)
Cerdanya - Alt Urgell	Cerdanya Alt Urgell	19.003

40e

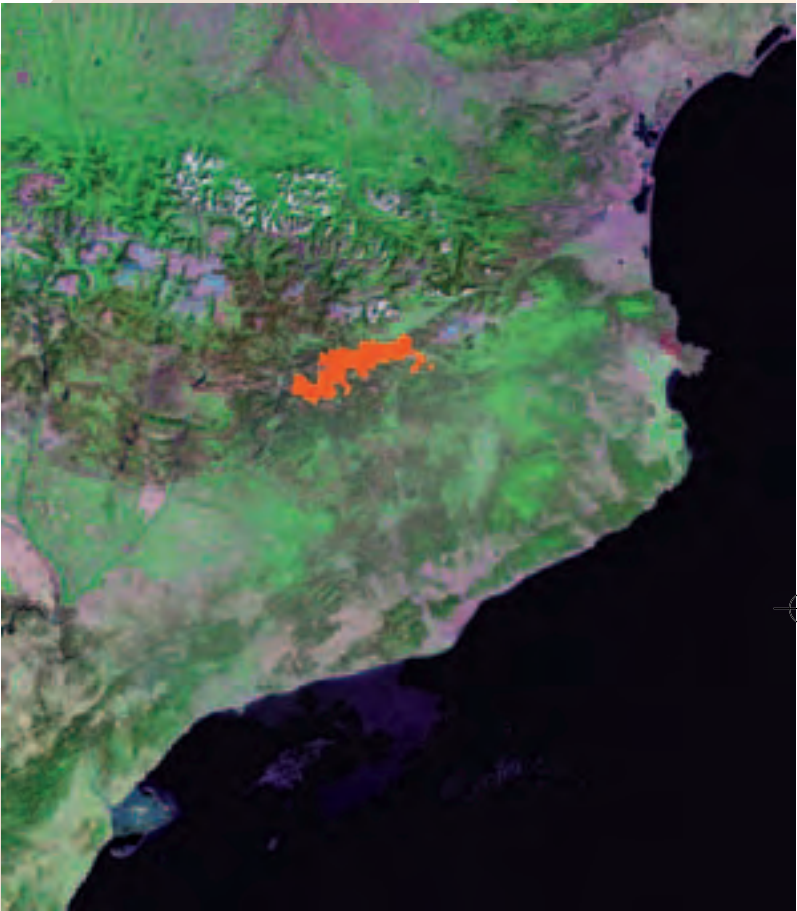

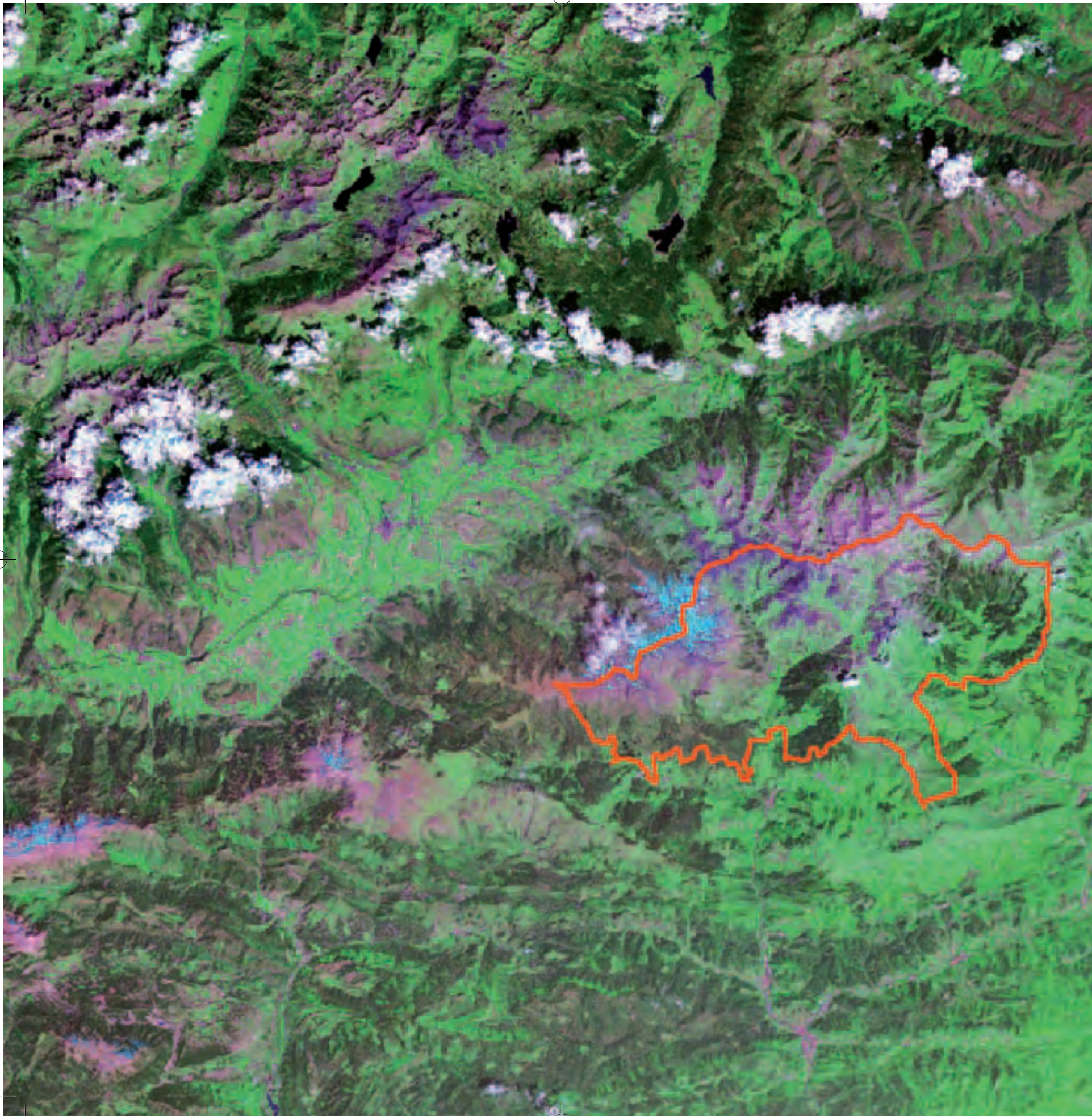
Cadí

Nom	Comarca	Superfície (ha)
Cadí	Alt Urgell	48.449
	Berguedà	
	Cerdanya	
	Solsonès	

40e

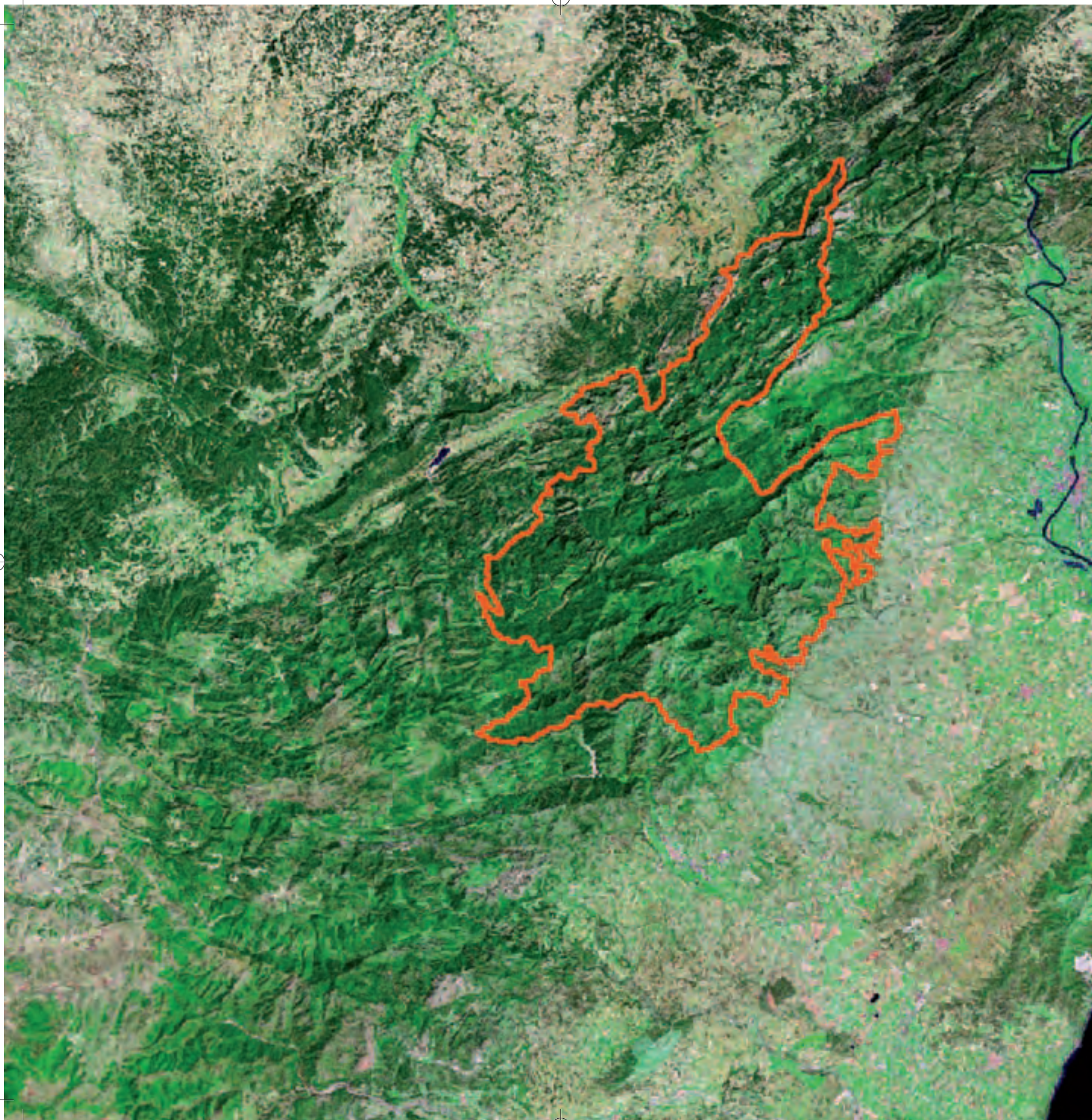
Freser - Setcases

Nom	Comarca	Superfície (ha)
Freser - Setcases	Ripollès	20.200

40e

Ports de Tortosa i Beseit

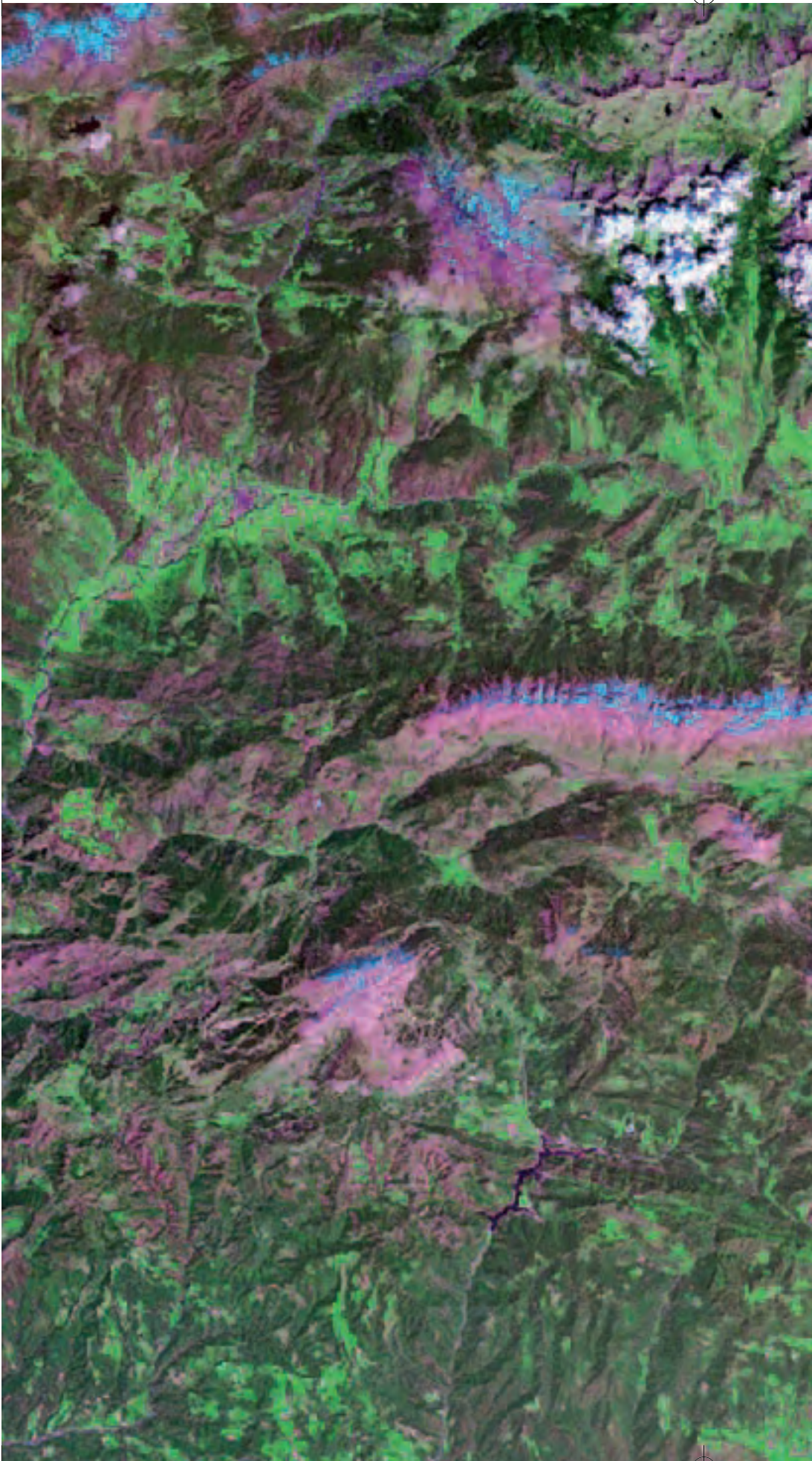

Nom	Comarca	Superfície (ha)
Ports de Tortosa i Beseit	Terra Alta Montsià Baix Ebre Baix Maestrat Matarranya	25.587,17

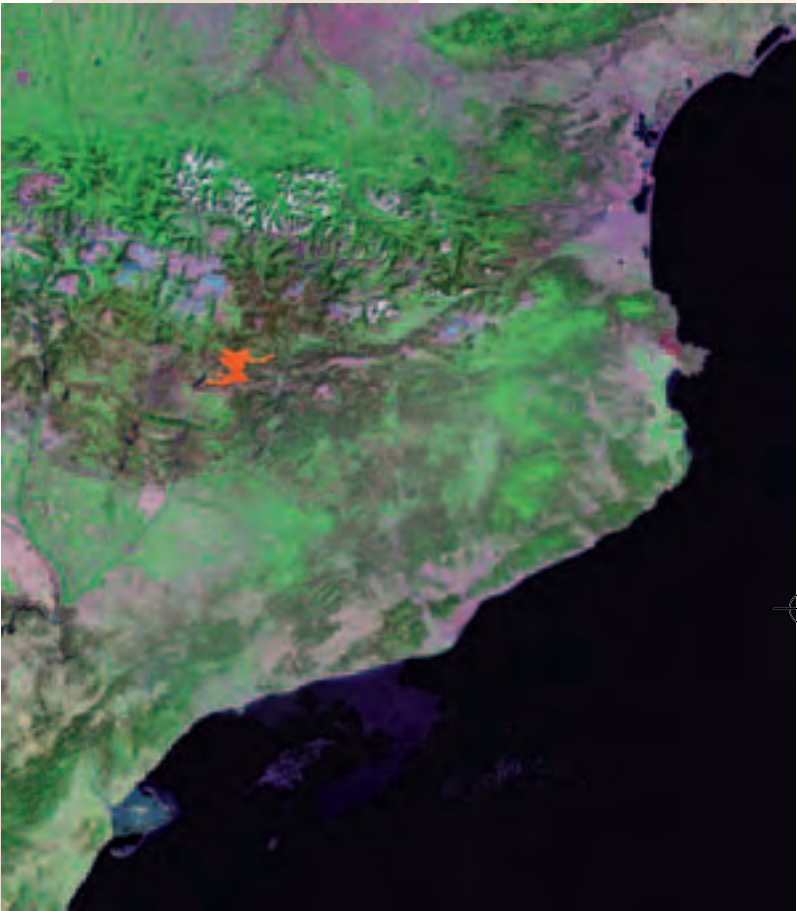

Boumort

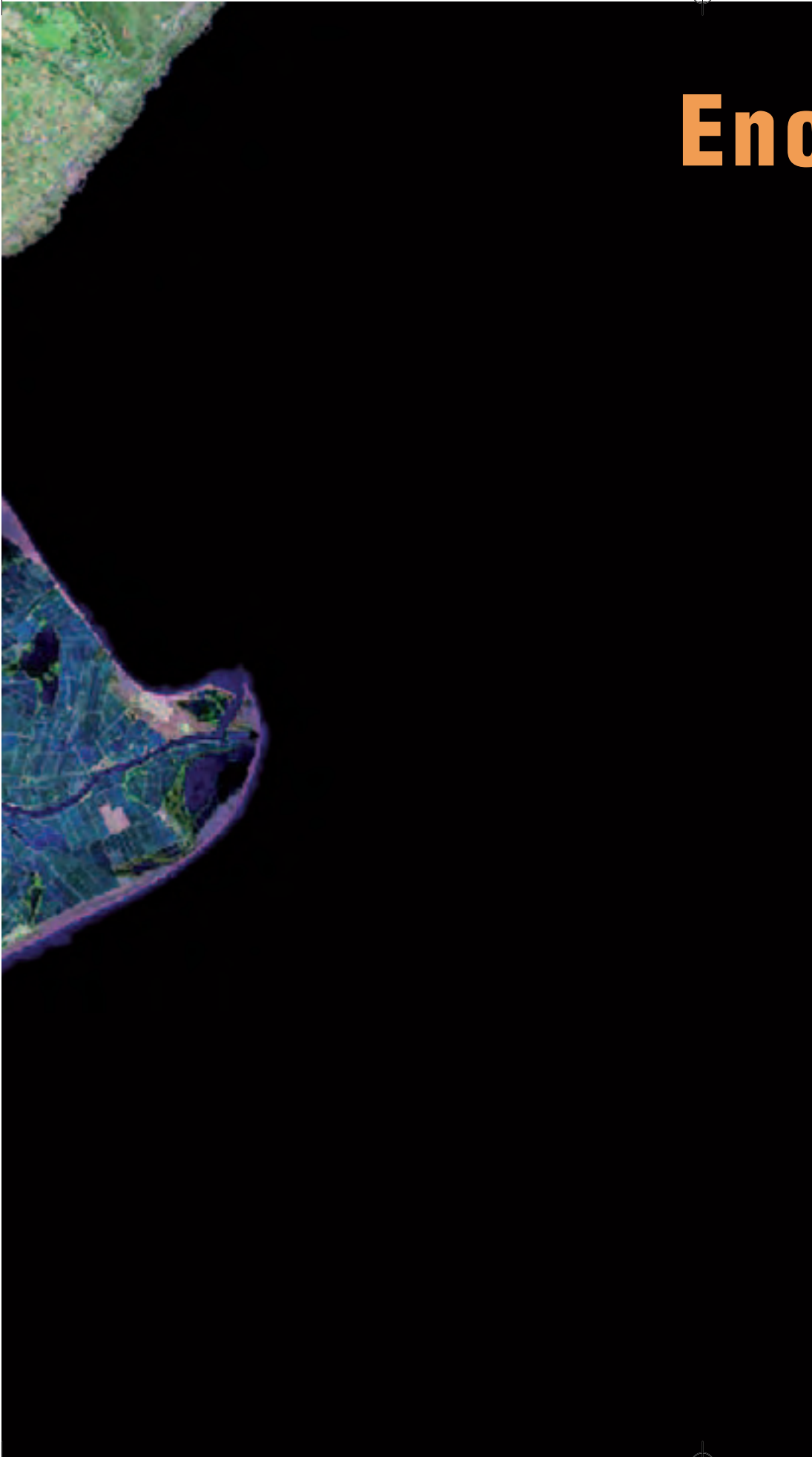
Nom	Comarca	Superfície (ha)
Boumort	Pallars Jussà Pallars Sobirà Alt Urgell	13.097

40e

Encanyissada

Nom	Comarca	Superfície (ha)
Encanyissada	Montsià	908

40e

el funcionament de totes les reserves nacionals de caça i reserves de caça del territori de Catalunya està reglamentat mitjançant el Decret 2612/1974. Aquest Decret detalla els objectius i finalitats de les reserves nacionals de caça; descriu els òrgans de gestió, la direcció tècnica i personal; regula la gestió cinegètica i la normativa per a la caça major i menor i ordena el règim econòmic.

L'esmentat Decret disposa que les reserves nacionals de caça s'han constituït sobre espais naturals amb excepcionals possibilitats cinegètiques. En aquests territoris l'aprofitament cinegètic està sotmès i subordinat a la finalitat de promoure, fomentar, conservar i protegir la fauna autòctona. Per tant, les reserves nacionals de caça, hàbitats on moltes espècies amenaçades hi poden trobar refugi, estan subjectes a un règim cinegètic especial establert per Llei, que garanteix un aprofitament cinegètic sostenible i un impuls social i econòmic de la zona, compatible amb la recuperació i la preservació dels grans mamífers salvatges.

És el Departament de Medi Ambient i Habitatge (DMAH) qui té competència sobre el desenvolupament, l'administració i la gestió de les reserves nacionals de caça i de les reserves de caça, així com sobre l'ordenació i control de la caça en els terrenys que hi estan inclosos. Totes les reserves nacionals de caça de Catalunya han de tenir un funcionament homogeni i coherent, i, a tal efecte, han de seguir els mateixos procediments administratius i protocols

la Gestió. Reserves Nacionals de Caça

30 {} 31

reserves nacionals de caça

la Gestió Reserves Nacionals de Caça

tècnics que estableix la Direcció General del Medi Natural, i s'apliquen a través de les respectives direccions tècniques de cadascuna de les reserves.

L'òrgan consultiu per excel·lència de les reserves nacionals de caça és la Junta Consultiva. Actualment, el president de la Junta Consultiva és el director del corresponent Servei Territorial del DMAH, el càrrec de secretari l'exerceix el director tècnic de la Reserva i en són vocals els representants de diversos organismes i entitats: ajuntaments, propietaris particulars, Federació Catalana de Caça, organitzacions professionals agràries, associacions de defensa de la natura, Societats de Caçadors, Departament d'Innovació, Universitats i Empresa, Departament d'Agricultura, Alimentació i Acció Rural, guardes de la Reserva i el cap de l'Àrea d'Activitats Cinegètiques.

L'objecte de les reunions de la Junta Consultiva –se'n celebren dues d'ordinàries cada any– és posar en comú les propostes i qüestions que la Direcció Tècnica de la Reserva elabora i planifica per a la correcta gestió, que entre d'altres són: els plans tècnics de gestió cinegètica, els repartiments i sorteigs dels permisos de trofeu i selectiva, els drets i deures del caçador, la gestió de les inversions efectuades o proposades a les reserves, les possibles voluntats d'agregació de terrenys adjacents, els assumptes relacionats amb la gestió de la fauna, la distribució dels ingressos i el coneixement dels resums estadístics de censos i captures, entre d'altres.

Gestió de l'activitat cinegètica en una reserva nacional de caça

La direcció tècnica de la Reserva elabora cada any el Pla tècnic de gestió cinegètica, informe que dicta l'aprofitament cinegètic que s'efectuarà. Aquest Pla, d'acord amb els resultats dels censos que revelen l'evolució de les poblacions dels animals cinegètics de la reserva, determina les modalitats de caça, el tipus d'animal que podrà ser abatut, el percentatge de permisos de caça autoritzats i el període hàbil de cacera.

El permís de caça major, en una reserva nacional de caça, és personal i intransferible i només té validesa per a les dates que té assignades. Hi ha un permís específic per a cadascuna de les tres modalitats de cacera existents: la modalitat trofeu, la selectiva i la del porc senglar i caça menor (reservada aquesta exclusivament als caçadors locals). La modalitat trofeu és la caça destinada a la captura d'exemplars mascles d'alta qualitat cinegètica. En canvi, la caça selectiva està destinada a controlar demogràficament, qualitativament i sanitàriament les poblacions de la fauna cinegètica de les reserves.

El grau de veïnatge administratiu existent entre la reserva nacional de caça i les persones que hi vulguin caçar és el barem que diferencia tres grups de caçadors. Els caçadors locals són els veïns de municipis ubicats en l'àmbit geogràfic de la reserva o propietaris de terrenys que hi són inclosos, els caçadors autonòmics són veïns de

municipis de Catalunya i els caçadors europeus són els que provenen de fora de Catalunya, tant de l'Estat espanyol com de la resta d'Europa. La modalitat de caça selectiva només la poden exercir els caçadors locals i autonòmics. En el cas de la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit, també tenen la consideració de caçadors autonòmics els veïns dels municipis de les comunitats autònomes d'Aragó i de València.

Per optar a un permís de cacera en una reserva nacional de caça, el caçador ha de presentar una sol·licitud a la Direcció General del Medi Natural o bé, en el cas dels permisos atorgats als propietaris, adreçar-se als ajuntaments o propietaris particulars que tenen terrenys dins la reserva nacional de caça. El nombre de permisos és limitat i el fixa la direcció tècnica de la reserva segons la demografia poblacional de l'espècie que es pretén caçar. Els permisos de trofeu es distribueixen per a cadascun dels tipus de caçadors segons uns determinats percentatges i en les tipologies següents: Trofeu propietari, Trofeu local, Trofeu autonòmic i Trofeu europeu.

Són únicament els caçadors locals els qui tenen dret a realitzar batudes de porc senglar i a caçar les espècies de caça menor en les modalitats de caça autoritzades, durant el període hàbil que estableix el Pla tècnic de gestió cinegètica de la reserva o quan, excepcionalment, s'aconsella per raons sanitàries, per danys o per seguretat viària. En tots els casos, cal disposar d'una autorització expedida per la direcció de la reserva o per la Direcció General del Medi Natural.

a continuació, es relaciona tot el personal tècnic i guardes de reserva de fauna, que sumen aproximadament 150 persones, que han treballat i treballen a les reserves nacionals de caça a Catalunya des de les dates de la seva creació.

A més, cal remarcar el treball realitzat per peons, tècnics i administratius de les reserves nacionals de caça, dels Parcs Naturals, dels Serveis Territorials del Departament de Medi Ambient i Habitatge i dels Serveis Centrals de la Direcció General del Medi Natural (Servei de Fauna, Flora i Animals de Companyia), tots ells han contribuït al bon funcionament d'aquests espais naturals.

Al marge del personal contractat per l'Administració, les reserves nacionals de caça també han comptat amb la col·laboració de voluntaris que han participat en la realització de censos i en d'altres tasques tècniques, així com membres del Cos d'Agents Rurals i membres de cossos de seguretat com els Mossos d'Esquadra i Seprona de la Guàrdia Civil, que han ajudat a combatre el furtivisme i han col·laborat en tot tipus de tasques de vigilància.

Gràcies a tots ells per l'excel·lent, vocacional i dedicat servei públic realitzat en benefici de la conservació del patrimoni natural català.

personal de les reserves nacionals de caça

34 {} 35

reserves nacionals de caça

personal de les RNC

RNC	Personal	Classificació	Període	
Alt Pallars - Aran	José Manuel Tobes González	Director Tècnic	1966	1981
	José Antonio Boneta Tomàs	Director Tècnic	1981	1987
	Inocencio Altuna Fumanal	Director Tècnic	1987	1988
	Àngel Claveria Aner	Director Tècnic	2000	2007
	Xavier Marco Sánchez	Director Tècnic	2007	A
	Oriol Armet Unzeta	Tècnic	2000	A
	Josep A. España Tarrau	Guarda major	1967	1986
	Joan Marco Vidal	Guarda major	1974	A
	Josep Ma Vergés Portolà	Guarda major	1974	A
	Jordi Ricou Ribó	Guarda major	1990	A
	Antoni Mallol Saboya	Guarda de reserva	1967	1981
	Manel Sevilla Punsola	Guarda de reserva	1967	1989
	Josep Serra Montané	Guarda de reserva	1967	1991
	Enric Berné Sanquirgo	Guarda de reserva	1967	1992
	Antoni Bertran Garrabé	Guarda de reserva	1967	1994
	Francesc Sastrada Nart	Guarda de reserva	1967	1996
	Francesc Peiró Llibart	Guarda de reserva	1973	1987
	Isidre Daunes Abadia	Guarda de reserva	1973	1993
	Enric Larruy Navarro	Guarda de reserva	1974	1995
	Josep Soldevila Farré	Guarda de reserva	1975	1994
	Manuel Caujola Juanati	Guarda de reserva	1977	1992
	Salvador Tomàs Feliu	Guarda de reserva	1980	1997
	Joan Bringué Fonte	Guarda de reserva	1982	A
	Antoni Saboya Lladós	Guarda de reserva	1989	A
	Jesús Paba Barba	Guarda de reserva	1989	A
	Vicenç Jubany Caselles	Guarda de reserva	1992	A
	Salvador Colomé Abrié	Guarda de reserva	1992	A
	Enric Larruy Àvila	Guarda de reserva	1992	A
	Joan Sastrada Cortina	Guarda de reserva	1994	A
	Jordi Farrando Sebastià	Guarda de reserva	1995	A
	Fermín Monge Bonet	Guarda de reserva	1996	2004
	Joan Vila Alturo	Guarda de reserva	1996	A
	Jesús Marqués Solè	Guarda de reserva	1999	A
	Sergi Fondevila Delgado	Guarda de reserva	2004	A

RNC	Personal	Classificació	Període	
Cerdanya - Alt Urgell				
	José Manuel Tobes González	Director Tècnic	1966	1975
	José Antonio Carcas	Director Tècnic	1975	1983
	Antonio Boneta Tomàs	Director Tècnic	1983	1984
	Inocencio Altuna Fumaral	Director Tècnic	1984	1988
	Xavier Marco Sánchez	Director Tècnic	1988	1991
	Jordi Garcia Petit	Director Tècnic	1991	A
	Josep Gispert Rovira	Guarda major	1968	1990
	Joan Campi Campi	Guarda major	1983	A
	Joan Robert Margall	Guarda de reserva	1968	1983
	Joan Martell Farners	Guarda de reserva	1968	1990
	Isidre Navarro Rosell	Guarda de reserva	1968	1995
	Joan Gispert Gàsquez	Guarda de reserva	1990	A
	Daniel Olivera Aguilà	Guarda de reserva	1990	A
	Daniel Tuset Vilalta	Guarda de reserva	1995	A
Encanyissada				
	Rafael Balada Llasat	Director Tècnic	1986	2000
	Josep V. Jovani Bordera	Director Tècnic	2000	2005
	Jordi Roig Reverte	Director Tècnic	2006	2007
	Francesc Vidal Esquerré	Director Tècnic	2007	A
	Albert Martínez Vilalta	Tècnic	1987	2000
	Josep Martí Ribes	Guarda major	1956	1994
	Ramon Martí Fabra	Guarda major	1956	1995
	Ferran Blanc Arasa	Guarda major	1995	A
	Raimundo Tomás Fumadó	Guarda de reserva	1975	2006
	José Fermín Martí Bertomeu	Guarda de reserva	1975	A
	Josep Martí Martínez Membrao	Guarda de reserva	2000	2002
	David Bigas Campàs	Guarda de reserva	2001	A
Freser - Setcases				
	Luis Mataix Martín	Director Tècnic	1966	2007
	Jordi Xifra Corominas	Director Tècnic	2007	A
	Josep Marsal Solé	Guarda major	1968	2005
	Jordi Marsal Vila	Guarda major	1992	A
	Valentín Tor Carbonell	Guarda de reserva	1968	1990
	Miquel Noguer Esteva	Guarda de reserva	1968	1993
	Francesc Bonada Constans	Guarda de reserva	1990	2002
	Josep Bonada Aulina	Guarda de reserva	1990	A
	Eduard Marsal Coma	Guarda de reserva	2002	A
	Enric Ravetllat Olivencia	Guarda de reserva	2005	A
	Manel Pernal Roma	Guarda de reserva	2006	2007

personal de les reserves nacionals de caça
reserves nacionals de caça

RNC	Personal	Classificació	Període	
Ports de Tortosa i Beseit				
	Antonio Monzón Perala	Director Tècnic	1969	1971
	Rafael Martí Sánchez	Director Tècnic	1971	1976
	Ramon Clopés Boix	Director Tècnic	1976	1980
	Manuel de Tuero y de Reyna	Director Tècnic	1980	1982
	José Galobardes Pujols	Director Tècnic	1982	1991
	Xavier Miranda Estrampes	Director Tècnic	1991	1994
	Javier Pérez Tous	Director Tècnic	1994	2003
	Josep Vicenç Jovaní Bordera	Director Tècnic	2003	2004
	Jordi Romeva Manadé	Director Tècnic	2004	A
	Virgilio Martínez Jiménez	Codirector Aragó	1987	1998
	Gaspar León Moya	Codirector Aragó	1998	A
	Evaristo Jiménez Muñoz	Codirector València	1987	1993
	Jorge Traver de Juan	Codirector València	1994	1994
	Juan Jiménez Pérez	Codirector València	1994	2002
	Carmen Gómez Pérís	Codirector València	2002	A
	Xavier Olivé Boix	Tècnic	2003	A
	Antonio Miralles Barreda	Guarda major	1969	1994
	Francesc Julve Sanromà	Guarda major	1989	A
	José Antonio Boix Llovet	Guarda de reserva	1969	1972
	José Antolí Albesa	Guarda de reserva	1969	1995
	Víctor Jovaní Capsir	Guarda de reserva	1969	1998
	Desiderio Serrat Andreu	Guarda de reserva	1970	1998
	Alberto Orenca Porcar	Guarda de reserva	1973	2004
	Josep Prades Pitarch	Guarda de reserva	1973	2007
	Amadeo Lliset Orteu	Guarda de reserva	1979	1996
	Pedro Chinchilla Peña	Guarda de reserva	1984	A
	Lluís Tafalla Coma	Guarda de reserva	1987	A
	Vicenç Ibañez Salvador	Guarda de reserva	1989	A
	Francesc Rillo Mestre	Guarda de reserva	1994	A
	Àngel Antolí Tello	Guarda de reserva	1995	A
	Marc Lleixà Subirats	Guarda de reserva	1996	A
	Xavier Agut Mompel	Guarda de reserva	1998	A
	Joan Josep Cruz Gil	Guarda de reserva	1998	A
	Claudi Baiges Casanova	Guarda de reserva	2004	2006
	Juan José Navarro Pitarch	Guarda de reserva	2005	2007

A: personal en actiu

In Memoriam dels dos guardes de reserves de fauna que han perdut la vida en acte de servei

Albert Arilla Lahoz

Albert Orença Porcar

personal de les reserves nacionals de caça

40 {} 41

reserves nacionals de caça

el bon funcionament de les reserves es deu a l'esforç del seu equip de gestió, format pel director tècnic, personal tècnic i administratiu i els guardes de reserva de fauna. És competència del director tècnic confeccionar els plans anuals de conservació, foment i aprofitament cinegètic. També exerceix funcions de planificació, elaboració de la memòria anual d'activitats, de les propostes d'inversions i justificació dels comptes d'ingressos i despeses que es deriven del funcionament de la reserva, de les obres i treballs que s'hi realitzen i de la coordinació de tot l'equip de guardes, peons i personal tècnic administratiu que forma part de la reserva nacional de caça de la qual és responsable.

De tots els que estan implicats en la bona gestió i funcionament d'una reserva nacional de caça, no hi ha dubte que els guardes de reserva de fauna mereixen una menció especial per la seva dedicació incondicional en la defensa del compliment de les normes que possibiliten aconseguir un entorn natural sostenible. Els guardes de reserva de fauna són l'ànima de les reserves nacionals de caça i propicien la biodiversitat faunística de la reserva amb actuacions en el territori, no absents de vocació i esforç, que els ha valgut el just reconeixement i respecte professional dels habitants del món rural i de caçadors catalans, espanyols i d'arreu d'Europa.

L'activitat laboral dels guardes de reserva de fauna és molt especialitzada, han de ser grans coneixedors del

reserves nacionals de caça

42 {} 43

l'equip tècnic

l'equip tècnic

territori a tots nivells, geogràfic, biològic, cultural... és per això que la gran majoria són nadius de les mateixes contrades on realitzen la seva activitat professional, moltes vegades en medis hostils d'alta muntanya o en zones humides litorals, sota condicions de treball molt dures. Els calendaris i els horaris estan subjectes als cicles biològics de la fauna, fet que els obliga a nombrosos serveis nocturns i realitzar serveis en condicions climatològiques adverses.

Un profund coneixement dels animals vertebrats existents a les reserves nacionals de caça és condició obligada perquè els guardes de reserva de fauna controlin, vigilin i vetllin, amb professionalitat, eficàcia i encert, tant les espècies cinegètiques com les protegides existents a les reserves nacionals de caça. Aquesta vigilància es realitza al llarg de tot l'any, però de manera més intensa en èpoques que sigui més probable i factible l'acció dels furtius.

El ventall de tasques de vigilància és ampli i complex; hi són inclosos els serveis d'antifurtivisme, el control de l'espoli de nius i caus, la inspecció de fotografia i marcatge, les captures de qualsevol espècie...; si les tasques fins ara esmentades fan referència a un control d'activitats que repercuteixen directament sobre les poblacions

animals, cal fer esment que els guardes de reserva de fauna tenen també competència sobre totes aquelles activitats que afecten de forma general el medi natural on es desenvolupen.

Quant a l'activitat cinegètica a la reserva nacional de caça, el guarda de reserva de fauna és qui acompanya i dóna suport al caçador de caça major, tant pel que fa a la caça dels exemplars de trofeu i selectiva, com al control de batudes de porc senglar i dels aprofitaments piscícoles. Per tant, el guarda és el responsable del bon desenvolupament de les caceres i afectacions que es realitzin dins la reserva, és qui decideix quan comença la cacera, quan acaba i els passos a seguir mentre dura, vetllant per un aprofitament cinegètic sostenible i pel compliment de la normativa vigent.

El guarda major de la reserva nacional de caça, i jeràrquicament a continuació, els guardes primera i els guardes de reserva de fauna són els responsables directes del funcionament correcte de tota la guarderia de la reserva.

El guarda major, responsable últim de les actuacions dels guardes en el territori, representa l'enllaç entre la Direcció tècnica de la reserva i tot el col·lectiu que conforma la guarderia, comunicant i fent complir les ordres de la Direcció i remetent els informes elaborats pels guardes.

acompanyar els caçadors i dirigir l'execució dels permisos de caça assignats, indicant la peça objecte de caça, així com decidir quan han d'abandonar la persecució d'un animal ferit i el moment de finalitzar la cacera o posposar-la, és una de les principals tasques dels guardes de reserva de fauna. Queden en un lloc i hora predeterminats amb el caçador adjudicatari del permís el dia fixat al calendari de caceres, i amb el vehicle tot terreny oficial es dirigeixen a la zona pròxima on s'ha de realitzar la cacera. Des del punt més proper on arriba la pista forestal a la localització dels ramats, el guarda i el caçador inicien l'ascens a peu per la muntanya per poder executar el permís per acostament. Aquesta modalitat de caça consisteix a apropar-se a la mínima distància possible de l'animal sense ser detectat per aquest. La distància a la qual es dispara l'animal indicat pel guarda sol ser entre 50 i 200 m, depenent del rifle i de l'habilitat i punteria del caçador.

L'hora de trobada amb el caçador sol ser al voltant de les 7 del matí, i la durada de la jornada de la cacera pot allargar-se fins a les 18 hores, en funció del moment del dia quan es troba la peça i el resultat de la cacera.

Durant les batudes de porc senglar que efectuen les colles de caçadors locals durant els caps de setmana entre octubre i febrer, un guarda de reserva de fauna hi és present anotant els caçadors que en formen part i anotant el resultat de la batuda.

els guardes de la reserva. les seves tasques

46 {} 47

reserves nacionals de caça

els guardes de la reserva les seves tasques

D’altres tasques: cobrament, en metàl·lic, de l’import corresponent a la quota complementària dels permisos executats i liquidació mensual al director tècnic corresponent. Realització de censos i seguiment de poblacions de la fauna salvatge presents a les reserves nacionals de caça durant els períodes següents:

- Durant el període de brama del cérvol els mesos de setembre i octubre.
- En qualsevol moment quan hi ha sospites fundades de presència de furtius en l’àmbit de les reserves nacionals de caça, amb el suport d’Agents Rurals, Mossos d’Esquadra o SEPRONA.

Informar als ajuntaments de la presència d’animals domèstics ensalvatgits i col·laborar en el seu control i captura.

Fer la supervisió de totes les obres en pistes forestals, camins i d’altres actuacions i millores dels hàbitats que s’efectuen com a inversions en les reserves nacionals de caça.

Espècie - Metodologia	Mesos	Horari
Carnívors (guineus, fagines, gossos, gats, gats fers i d’altres animals nocturns)	febrer juny i setembre	19:00 a 23:00 21:00 a 1:00
Duc i mussol pirinenc - Escoltes	gener, febrer i març	17:30 a 21:30
Gall fer - Detecció de cantadors	abril i maig	4:00 a 10:00
Gall fer - Transectes per cens i productivitat	agost	7:00 a 13:00
Perdiu blanca - Cens	maig	2:30 a 9:30
Perdiu xerra - Escoltes	maig	4:30 a 9:30
Perdiu xerra - Cens en batuda amb gossos	agost	8:00 a 14:00
Trencalòs - Cens	de gener fins a maig	8:30 a 17:30
Cens de voltors - Cens	març, abril i maig	9:00 a 17:30
Cens d’isard - Cens	juny i juliol	4:00 a 13:00
Brama de cérvol - Cens	setembre i octubre	7:00 a 14:30
Cens de cabirol - Cens	abril	6:30 a 13:30
Ós bru - Detecció de presència	abril i novembre	9:30 a 17:30
Cabra salvatge - Cens	gener i febrer	7:00 a 16:00
Llúdriga - Cens	maig i juny	17:30 a 22:00

Vigilar la fauna salvatge i qualsevol altra activitat que pugui afectar la reserva nacional de caça:

- Durant tot l’any en horari diürn de feina.
- Dispositius especials de vigilància per detectar caçadors furtius:
  - Durant el desenvolupament de la setmana andorrana de caça de l’isard (setembre) i la setmana francesa de caça de l’isard (octubre).

Desenvolupar i executar programes de control cinegètic, biològic i seguiment sanitari de la fauna salvatge, tot prenent mostres dels animals caçats i abatuts per fer les anàltiques sanitàries pertinents i prendre dades biomètriques dels exemplars.

Executar programes de reintroducció o repoblació de fauna salvatge, que comporten captura, maneig, trasllat, alliberament i seguiment dels exemplars.

els guardes de la reserva. les seves tasques

Assistència a cursos de formació per millorar el coneixement dels recursos naturals i les tasques de gestió, control i vigilància en les reserves nacionals de caça.

Sovint els mateixos guardes de reserva de fauna donen classes de formació a d'altres col·lectius, perquè són

coneixedors del terreny i de la fauna salvatge.

És important destacar que, com que pràcticament tot el dia i durant tot l'any es troben al medi natural, els guardes de reserva de fauna han col·laborat i assessorat en situacions d'emergència: trobar persones

perdudes a la muntanya, auxiliar persones ferides i col·laborar en l'obertura de pistes i retirada d'arbres després d'episodis climatològics durs (nevades, pluges fortes), així com informar a qualsevol usuari de la muntanya que demana consultes sobre la fauna i la muntanya.

Mesos de cacera	
Isard trofeu	setembre, octubre, novembre i desembre
Isard selectiva	juny, juliol i agost
Cabirol	abril, maig i juny
Daina i mufló	gener, febrer i març
Cérvol trofeu	setembre, octubre i novembre
Cérvol selectiva	desembre, gener, febrer i març
Cabra salvatge	març, abril i maig octubre, novembre i desembre
Porc senglar	octubre, novembre, desembre, gener, febrer

reserves nacionals de caça els guardes de la reserva. les seves tasques

per poder desenvolupar i realitzar totes aquestes tasques, els guardes de reserva de fauna requereixen d'un equip de roba i calçat adequat i òptim per a treballar amb la màxima seguretat, comoditat i protecció al camp.

També disposen de vehicles tot terreny i d'altres mitjans de transport per poder desplaçar-se pels camins i pistes forestals que travessen i comuniquen els diferents sectors o unitats que conformen les reserves nacionals de caça.

A més, van equipats amb material específic de muntanya, com ara binocles o prismàtics, telescopis, telèmetres, brúixoles, emissors, mòbils i rifles entre d'altres, que són les eines de treball bàsiques i complementàries per assegurar els resultats de les tasques i funcions encarregades i realitzades pels guardes de reserva de fauna durant aquests quaranta anys de funcionament de les reserves nacionals de caça.

les eines de treball

52 {} 53

reserves nacionals de caça

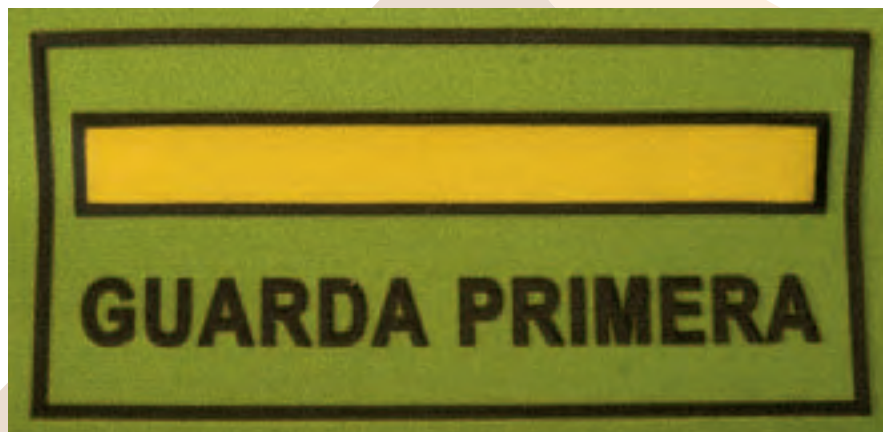

les eines de treball

any 1984-1987

any 1988-1996

any 1997-1999

any 2000-2003

any 2004-2007

56 ( ) 57
reserves nacionals de caça
les eines de treball

La Direcció tècnica d'una reserva nacional de caça és la unitat tècnica responsable, d'una banda, de dirigir tot el personal que té sota el seu comandament i, d'altra, de planificar, elaborar i preparar totes les tasques tècniques relacionades amb el patrimoni faunístic existent a la reserva nacional de caça. Aquesta Direcció tècnica recau, i ha donat exemple modèlic de correcta gestió de recursos humans i de recursos faunístics naturals, en la figura del director tècnic de la reserva nacional de caça.

Per poder assolir aquesta responsabilitat, cal personal altament qualificat. Per tant, són necessàries titulacions especialitzades com enginyeria forestal, enginyeria tècnica forestal, enginyeria agrícola, veterinària i biologia; és a dir, estudis que garanteixen els coneixements bàsics necessaris per a desenvolupar amb èxit els objectius que ha d'aconseguir el director tècnic en una reserva nacional de caça.

les tasques d'un director tècnic

58 {} 59

reserves nacionals de caça

les tasques d'un director tècnic

Detall de tasques tècniques en una reserva nacional de caça

- Elaborar i aplicar els plans tècnics de gestió cinegètica.
- Elaborar la proposta de repartiment dels permisos.
- Redactar les propostes de funcionament i inversions. Tramitar els expedients d'ajuts. Dirigir activitats, obres i treballs corresponents a la reserva.
- Elaborar propostes de millora i foment cinegètic.
- Elaborar el calendari anual de caceres, en el qual hi han de constar les dates assignades per a l'execució dels permisos de caça establerts al corresponent Pla tècnic de gestió cinegètica.
- Planificar i dirigir les activitats cinegètiques: cacera, censos, seguiments, captures, repoblacions i control dels permisos de caça.
- Establir, excepcionalment, les limitacions necessàries per compatibilitzar l'exercici de la caça menor i de la caça d'ocells aquàtics amb altres activitats.
- Informar sobre els plans tècnics de gestió cinegètica de les àrees privades de caça limítrofes a la reserva.
- Coordinar els programes i actuacions referents a la protecció d'espècies protegides que es desenvolupin a

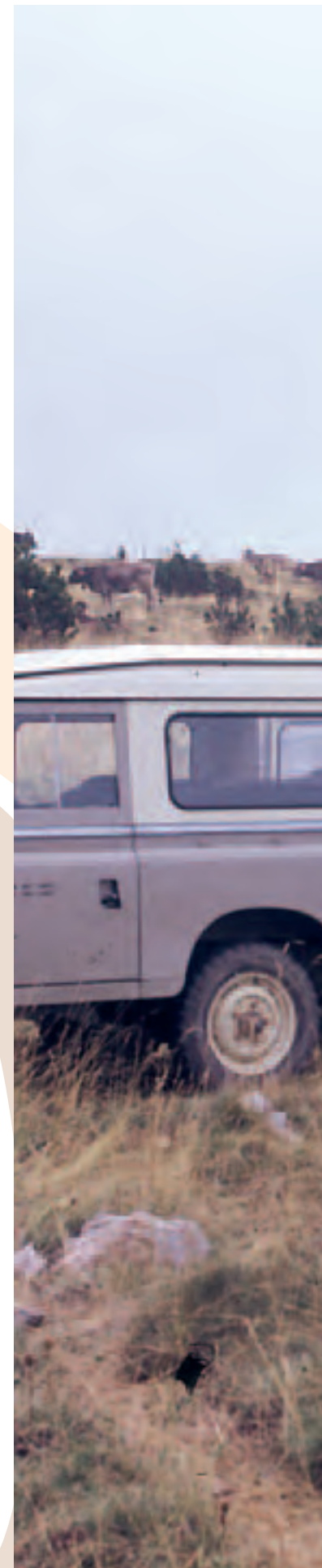
l'interior de la reserva, en col·laboració amb altres responsables tècnics de qüestions relacionades amb la fauna, la flora, els espais naturals i els aprofitaments forestals i de pastures, seguint els criteris de l'òrgan competent.

- Vetllar perquè els aprofitaments cinegètics i els plans tècnics de gestió cinegètica es realitzin ordenadament i d'acord amb la legislació vigent.
- Vetllar perquè els aprofitaments de pastures per part dels ramats domèstics s'ajustin als requisits exigits en la seva concessió d'acord amb els criteris de l'òrgan competent.
- Coordinar els programes i les actuacions de control i seguiment sanitari de les espècies de fauna salvatge presents a la reserva, amb el suport del Servei d'Ecopatologia de Fauna Salvatge de la Facultat de Veterinària de la UAB.
- Vetllar pel control d'animals domèstics ensalvatgits que puguin afectar la conservació de la fauna salvatge.
- Elaborar la proposta de distribució d'ingressos de la reserva.
- Elaborar una memòria anual de funcionament.
- Elaborar un resum estadístic de les captures realitzades a l'interior de la reserva, tant de les espècies de caça major i menor com d'ocells aquàtics.
- Expedir les autoritzacions pertinents per poder realitzar la caça dins la reserva.

les tasques d'un director tècnic

60 {} 61

reserves nacionals de caça

Laprofitament cinegètic en una reserva nacional de caça és una activitat sostenible, i per aconseguir-ho cal l'establiment d'una

planificació cinegètica que tingui en compte les dades obtingudes a partir dels censos locals i els controls anuals de les poblacions, juntament amb les necessitats biològiques i ecològiques de cada espècie de caça. La gestió cinegètica imposa limitar els permisos de caça de manera que el nombre d'exemplars que poden ser abatuts quedi determinat pel Pla tècnic elaborat per la corresponent Direcció tècnica de la reserva.

Així doncs, els plans tècnics de gestió cinegètica (d'ara endavant PTGC) recullen les normes necessàries per establir un aprofitament compatible amb la conservació dels ecosistemes.

Amb els resultats obtinguts de l'avaluació de les condicions ambientals de l'hàbitat i de les dades demogràfiques de la població es formalitza el PTGC de la reserva nacional de caça per a cada temporada i per a cada espècie cinegètica.

Tot PTGC ha de contenir les dades referents a les captures de la temporada anterior. Per tant, ha de recollir tant el nombre d'animals abatuts com dels censats, i s'especifiquen les seves característiques, el nombre de trofeus i de selectiva, de mascles i femelles, els rangs d'edat... A part de recollir una senzilla estadística que posa de manifest l'evolució demogràfica, és habitual afegir en aquest apartat el balanç de la temporada anterior, amb comentaris i

pla tècnic de gestió cinegètica

62 {} 63

reserves nacionals de caça

pla tècnic de gestió cinegètica

valoracions d'interès com poden ser els condicionaments climàtics, l'existència de renúncies, la puntuació dels trofeus aconseguits...

Després de la recopilació de les dades de la temporada anterior, el PTGC exposa l'estudi demogràfic a partir dels resultats dels censos efectuats a la tardor i primavera.

La llista de dades és molt completa, ja que el nombre d'exemplars comptats es desglossa per sexes, per rangs d'edat i per territori. Les taules de dades s'extrapolen en il·lustracions gràfiques que ajuden a tenir una visió ràpida i clara de l'estat de la població.

No hi manca la interpretació biològica i ecològica de les dades demogràfiques estudiades que informa de si la població

respon a la capacitat de càrrega del territori, si la proporció de sexes és l'adequada, si la densitat és compatible amb la coexistència de ramats domèstics, sobre les taxes de mortalitat i natalitat respecte d'altres anys, la qualitat genètica d'acord amb la proporció de bons trofeus i l'estat sanitari dels individus. Per això, tots aquests factors determinen el grau d'estabilitat d'una població que regirà la pressió cinegètica que s'hi podrà dur a terme a la pròxima temporada de caça. A partir d'aquests informes, es preveuen i proposen les dades tècniques de les caceres que s'han de fer constar en un PTGC, per tal que l'aprofitament sigui sostenible, i aquestes són, entre d'altres, els períodes de caça, el nombre i tipus de permisos, els dies de la setmana que es podrà caçar, la modalitat de caça, el nombre de caçadors, la guarderia que

controlarà la cacera, la participació de gossos, etc. Quant a la caça menor, caldrà especificar el nombre de captures per caçador i jornada.

Finalment, és important destacar que en tot PTGC s'hi detallen les actuacions que es realitzen per a la millora dels hàbitats, s'informa de tots els esdeveniments que afecten la fauna de la reserva i del seu entorn, com poden ser entre d'altres els possibles brots de malalties, l'existència de danys a conreus agrícoles, el seguiment de les repoblacions, el control dels carnívors depredadors i les millores d'hàbitat per a la fauna salvatge. La minuciosa anàlisi que reflecteix un PTGC no només recull les normes que cal seguir per a una gestió cinegètica correcta, sinó que, a més a més, contribueix a conèixer l'evolució de la salut ecològica de l'indret.

a creació de les reserves nacionals de caça, ara fa quatre dècades, ha suposat la millora ecològica dels seus hàbitats. L'assoliment d'aquest repte ha estat possible gràcies al desenvolupament de projectes, d'estudis i d'inversions que han afavorit la preservació de la fauna salvatge i dels seus ecosistemes.

Les inversions són d'ordres i magnituds diversos, però, en el seu conjunt, totes han propiciat un avenç a curt o a llarg termini en la millora del paisatge, en la biodiversitat, en la prevenció d'adversitats naturals, així com en el nivell socioeconòmic de la zona.

Amb l'objectiu de millorar el territori i el paisatge, destaquen, entre d'altres actuacions, l'anivellament i la compactació de les pistes forestals, la recuperació de pastures, els arranjaments de senders, la prospecció, el control i l'eliminació d'herbes invasores al·lòctones, com per exemple l'herba procedent de Sud-àfrica anomenada seneci del cap (*Senecio inaequidens*), que afecta sobretot les pastures. Els efectes altament perjudicials per als hàbitats naturals i per a la seva biodiversitat també els poden causar plagues d'origen animal, que a les reserves es controlen mitjançant els serveis de desratització i de desinsectació.

Quant a les infraestructures d'ús públic dins de les reserves i el material que propiciï el coneixement de l'indret, a les reserves nacionals de caça s'ha invertit en la construcció i el manteniment de fonts, de senyals informatius,

inversions i millores

66 {} 67

reserves nacionals de caça

inversions i millores

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient

Ports de Tortosa i Beseit

reserva nacional de caça

No encenguem foc

No llencem deixalles

No fem malbé la vegetació
ni molestem els animals

No circulem camp a través
ni fora dels camins o pistes

L'acampada lliure és prohibida

La caça és regulada

d'observatoris d'ocells aquàtics a la Reserva de Caça de l'Encanyissada i observatoris d'altres ocells, com els rapinyaires, a les reserves pirinenques, i també han invertit en la publicació de guies, de fullets i en la construcció de plafons. Fins i tot s'hi organitzen sortides guiades amb informadors ambientals... En definitiva, a les reserves, s'hi han realitzat millores en les infraestructures i s'hi han promogut activitats que fomenten el fet de conèixer, respectar i, en conseqüència, estimar aquests espais naturals. Les reserves nacionals de caça també s'ocupen de construir i de mantenir vailets elèctrics per evitar la invasió local i puntual dels grans mamífers, com els cérvols i els senglars, als conreus agrícoles. Aquesta inversió protegeix els béns econòmics de la comarca, ja que redueix els danys que els grans ungulats podrien ocasionar a l'agricultura.

Però, sens dubte, els esforços més importants han anat adreçats cap a la preservació de la fauna salvatge, tant la protegida com la cinegètica.

Amb aquest objectiu, les reserves nacionals de caça han realitzat diverses actuacions, entre elles l'avituellament d'aliments i d'elements nutricionals que són escassos en determinades èpoques de l'any o segons la composició del terreny. En aquest sentit, s'han construït nombrosos abeuradors per pal·liar la sequera, així com tremuges o menjadores per a les perdius; s'ha millorat el funcionament i el manteniment del canyet per al trençalòs i de voladors per als ocells petits i mitjans; s'ha

proporcionat sal mineralitzada per compensar l'absència de minerals de les pastures; s'ha subministrat aliment per a les espècies repoblades, com per exemple la perdiu roja o la perdiu xerra, per afavorir-ne la integració al medi, i s'han netejat els canals interiors de les llacunes, amb l'oxigenació i el sanejament consegüents d'aquests hàbitats aquàtics.

Els tractaments silvícoles que s'han realitzat a les reserves nacionals de caça també són actuacions que han beneficiat els seus hàbitats i la seva fauna. La neteja del bosc i les aclarides del sotabosc han suposat un augment de l'exposició lluminosa, cosa que permet que creixi una vegetació fresca que, atès el seu major valor nutritiu, és molt més apreciada per la fauna herbívora. La bona qualitat de l'estatge de vegetació implica una millora de la població animal que se n'alimenta, i això es demostra amb l'evolució de les cornamentes dels ungulats: en aquests boscos sanejats hi ha un nombre considerable d'exemplars de fauna cinegètica que representen molt bons trofeus.

A les reserves també s'ha invertit en la recuperació i el manteniment de conreus cinegètics i de pastures aplicant tècniques d'estalvi d'aigua mitjançant la canalització dels recs. La sembra d'espècies vegetals suposa una aportació energètica adequada per als petits mamífers i, per tant, una millora en la qualitat d'aquests consumidors primaris, que ocupen els primers estadis de la piràmide tròfica, la qual

desencadena una evolució positiva de tota la fauna existent a la reserva.

És evident que les intervencions que hem descrit fins ara contribueixen de manera molt important a la conservació i la preservació de la fauna cinegètica i protegida. Ara bé, a les reserves nacionals de caça també s'hi realitzen actuacions enfocades a recuperar la fauna en perill d'extinció; n'és un exemple la provisió de carronya per alimentar el trençalòs. Setmanalment, s'aboquen al canyet potes i altres parts del xai (que s'adquireixen als escorxadors de les poblacions properes), de les quals no s'obté cap profit.

A tall d'exemple, podem citar la Reserva Nacional de Caça de Boumort, on la població de trençalòs s'ha situat, després de 20 anys de gestió, com la més important de Catalunya, la segona de l'Estat espanyol i una de les més importants a escala mundial.

Totes les hectàrees que abasta qualsevol reserva nacional de caça estan preparades per a la prevenció dels incendis forestals. A banda de la vigilància constant per part dels guardes de la reserva, que patrullen en tot terrenys per tots els racons del territori, el manteniment de les pistes forestals, la conservació de les vies de comunicació, la crema controlada, la neteja dels boscos i l'obertura de tallafocs són intervencions habituals en les reserves que eviten la propagació del foc, una de les causes principals de gravíssims danys ecològics.

Una de les informacions més importants que cal conèixer a l'hora de gestionar correctament una espècie és el resultat dels censos. A les reserves nacionals de caça, en tant que espais naturals on es realitza una gestió acurada de la fauna, el cens és una pràctica fonamental. N'és una prova el fet que en els primers anys de la constitució de les reserves nacionals de caça, ja s'hi van realitzar els primers censos: l'any 1967, a la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran; l'any 1968, a la Reserva Nacional de Caça del Cadí, i l'any 1969, a la de Freser-Setcases. Censar consisteix a comptar i anotar els exemplars d'una determinada espècie avistats en una zona concreta mitjançant el mètode que s'adapti millor a la seva biologia, al territori on és present i a la disponibilitat de recursos tècnics i humans.

Hi ha molts factors que poden afectar els resultats dels censos. En destaquem, entre d'altres, la major o menor detecció de l'animal, l'orografia, l'experiència de l'observador, l'hàbitat on l'espècie que es pretén censar desenvolupa la seva activitat, així com la seva densitat i la climatologia durant els dies de compteig. Aquests factors, que poden subestimar o sobreestimar la demografia d'una determinada espècie, s'han de tenir en compte a l'hora de triar el mètode de cens per tal de minimitzar els errors. Per això, és personal altament qualificat el qui realitza els censos, equips dirigits per bons coneixedors del territori i de la seva fauna, com els guardes de reserva de fauna o els tècnics de les reserves.

reserves nacionals de caça
els censos
70 71

els censos

Un bon cens permet conèixer l'evolució demogràfica al llarg dels anys a partir dels índexs de natalitat, de mortalitat o de productivitat; l'estructura poblacional amb la proporció de sexes o la composició d'edats, i la distribució espacial de l'espècie, el seu comportament i el cicle vital, entre d'altres. En funció dels resultats obtinguts, la direcció tècnica de les reserves nacionals de caça determina quines són les mesures de gestió anuals que s'han de dur a terme. Si es tracta d'una espècie cinegètica, s'elabora un pla d'aprofitament segons quins en siguin els resultats, on s'especifica quants animals i de quines característiques (sexe, edat, trofeu i selectiu) cal capturar anualment per mantenir un equilibri ecològic a la reserva. Si són espècies protegides o no cinegètiques, els censos ajuden a conèixer l'estat de la població i si les mesures de protecció que es duen a terme són efectives.

A les reserves nacionals de caça, on les espècies dominants són els ungulats salvatges com l'isard, la cabra salvatge o el cérvol, s'utilitza el mateix mètode de cens, però adaptat a cada espècie, i es realitza en diferents èpoques de l'any. Per censar ungulats, cal que diversos equips de personal batin la totalitat de la reserva simultàniament, seguint transectes preestablerts i sense deixar de prendre nota de totes les espècies de fauna que van detectant. Els equips es comuniquen entre ells mitjançant emissores per tal d'evitar comptar un exemplar dues vegades, i disposen de prismàtics i de telescopis per facilitar-ne la identificació i la classificació.

L'isard se censura durant el mes de juny o de juliol (cens d'estiu) i, en alguns anys concrets, també durant l'octubre o el novembre (cens de tardor).

El cens de cabra salvatge als Ports de Tortosa i Beseit es realitza durant el mes de gener. A Boumort, el comportament dels cérvols requereix que se censin en dues èpoques diferents: durant l'estiu, quan es determinen el nombre de femelles adultes, subadultes i de cabrits, i durant la tardor, quan es localitzen i es recompten els mascles mitjançant els seus brams.

El cabirol, atès el seu caràcter tímid i prudent, se censura a la primavera, combinant els mètodes de transecte i de batuda. Es determina un recorregut dividit en trams continus des dels fons de les valls fins als prats de més alçada, on els equips fan parades regulars per observar tots els prats visibles amb penetracions laterals per poder observar els prats més amagats.

El porc senglar és una espècie molt difícil de censar. L'única forma d'estimar-ne les poblacions és mitjançant les dades que aporten les batudes de caça. Aquestes batudes s'han convertit en la font d'informació principal per al seguiment de les poblacions de senglar a Catalunya i a les reserves nacionals de caça.

A la Reserva Nacional de Caça de l'Encanyissada, els recomptes d'ocells aquàtics, especialment d'ànecs i de fotges, es realitzen mitjançant avistaments amb un telescopi terrestre, des d'un o des de més punts d'observació elevats al voltant de la

llacuna. En aquest cas, únicament un guarda és l'encarregat d'efectuar aquest recompte per tal d'evitar un desviament en els resultats. Com que les zones humides són medis molt dinàmics, cal que els censos siguin quinzenals per conèixer l'evolució de les aus hivernants, residents, migrants, estivals i reproductores.

El mètode emprat per censar espècies com la perdiu xerra, la perdiu roja o la perdiu blanca és realitzar recorreguts fixos pels seus territoris. Són espècies difícils de trobar, per això, excepcionalment, s'utilitzen gossos ensinistrats per detectar-les. Les èpoques més adequades per censar aquestes aus són la primavera, quan el cant dels mascles en facilita la detecció i s'obtenen dades sobre les possibles parelles reproductores, i a l'estiu, quan s'obté informació sobre l'èxit reproductor a partir del nombre de parelles amb els seus polls.

El cens de gall fer es realitza durant el període de zel mitjançant visites als cantadors i, a l'estiu, a partir de batudes. El primer cens indica la tendència demogràfica al llarg dels anys: si el nombre de cantadors augmenta, és que la població també ho fa. El cens d'estiu, que proporciona el nombre de femelles i de polls, determina els paràmetres reproductors anuals.

El millor moment per extreure dades de les poblacions d'àguiles, de voltors i de trençalòs és durant l'època de reproducció i de cria.

es condicions naturals excel·lents per al foment i la protecció de la fauna salvatge que hi ha a les reserves nacionals de caça, juntament amb la disponibilitat de recursos i el personal altament qualificat, fan que aquestes reserves es converteixin en les zones idònies per dur a terme programes de reintroduccions, repoblacions i seguiments d'espècies de fauna. Des de la seva creació, s'han anat desenvolupant projectes d'aquest tipus a mesura que les condicions antropogèniques i d'hàbitat anaven variant.

El mètode emprat per recuperar una espècie autòctona en una zona on s'ha extingit és la reintroducció. Abans de dur-la a terme, s'ha de realitzar un estudi previ sobre la viabilitat i la necessitat d'efectuar-la, tenint en compte aspectes importants com conèixer si les causes que havien propiciat l'extinció de l'espècie de fauna que es pretén reintroduir han desaparegut, si l'hàbitat actual és l'adequat per acollir novament l'espècie, si l'origen dels exemplars que s'alliberen és el més proper possible i si la viabilitat de la població donant no és afectada.

Les primeres reintroduccions dins de les reserves van ser de 18 cabirols a l'Alt Pallars-Aran els anys 1971 i 1972, i de 5 cabirols reintroduïts al Cadí durant l'any 1984.

Més recentment, entre els anys 2002 i 2004, s'han alliberat 40 exemplars de cabirol, seguint les indicacions i les recomanacions de la UICN (Unió Internacional de Conservació de la

les reintroduccions, repoblacions i seguiments d'espècies

74 {} 75

reserves nacionals de caça

les reintroduccions, repoblacions i seguiments d'espècies

Natura) establertes al projecte de reintroducció a la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit.

La procedència d'aquests animals salvatges ha variat al llarg dels anys. Els primers cabirols provenien de Conca, de Cantàbria i de Guadalajara i, posteriorment, de la reserva francesa de caça de Chizé i de la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran.

Pel que fa al cérvol, el cas de Boumort és especial, ja que s'hi van reintroduir 21 cérvols procedents de Conca l'any 1981, 10 anys abans de ser declarada reserva nacional de caça.

Capturar animals d'una zona per portar-los a una altra no és un procediment

senzill: cal conèixer perfectament quins i quants exemplars són els adequats perquè no s'alteri l'equilibri ecològic del lloc de destí i, a més, cal fer un maneig molt acurat de l'animal per causar-li el menor dany i estrès possibles durant la captura i el transport. És del tot imprescindible realitzar exàmens sanitaris per evitar possibles malalties infectocontagioses que puguin afectar l'espècie mateixa o d'altres espècies presents a l'hàbitat de destí. Els exemplars que s'alliberen van identificats individualment i són controlats contínuament per tècnics, utilitzant tècniques de radioseguiment: se'ls col·loca un collar emissor per conèixer i analitzar el comportament dels animals i la seva adaptació i aclimatació al nou medi.

Les repoblacions són el mètode més utilitzat per reforçar una població d'una determinada espècie. Des de fa anys, el Departament de Medi Ambient i Habitatge (DMAH) realitza repoblacions de perdiu roja i de perdiu xerra a les reserves nacionals de caça. Els exemplars emprats en aquestes repoblacions són criats a les granges cinegètiques del DMAH de Torreferrussa i d'Esterri d'Àneu, on es cria la perdiu roja i la perdiu xerra, respectivament. Aquestes granges disposen d'unes instal·lacions i uns mitjans tècnics per produir exemplars d'alta qualitat, capaços d'adaptar-se al medi.

La cria en captivitat requereix determinar la variabilitat genètica, assegurar unes condicions sanitàries correctes, seleccionar uns bons exemplars reproductors i realitzar només els encreuaments que garanteixin

les reintroduccions, repoblacions i seguiments d'espècies

76 {} 77

reserves nacionals de caça

l'enriquiment de la diversitat de la població. Entre els anys 2000 i 2006, 21.000 perdius roges han estat objecte de repoblacions a les reserves, mentre que les repoblacions de perdiu xerra s'han realitzat a les reserves de l'Alt Pallars-Aran, de Boumort i de Freser-Setcases, amb un total de 1.100 exemplars durant el mateix període.

En tot procés de reintroducció i de repoblació, és convenient realitzar un seguiment per conèixer la tendència demogràfica de la població, l'èxit del projecte, la qualitat genètica,

els possibles errors que cal corregir en actuacions futures i els aspectes fonamentals que ajuden a l'execució de futures repoblacions i reintroduccions, ja sigui en el mateix lloc o en d'altres zones.

Els esforços invertits en l'execució d'aquestes reintroduccions i repoblacions són compensats amb la detecció d'un increment dels exemplars d'espècies de la fauna emblemàtica del nostre territori, amb un augment progressiu de les seves àrees de distribució a mesura que avancen els anys.

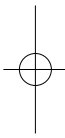
les reintroduccions, repoblacions i seguiments d'espècies

78 {} 79

reserves nacionals de caça

a Catalunya, la pràctica de la caça és una activitat que està molt arrelada: forma part del bagatge cultural del món rural i genera una activitat social i econòmica elevada, que reverteix en el mateix territori on es practica. Cal tenir present que, a part dels valors ecològics, per poder garantir beneficis socials i econòmics durant el màxim de temps possible, l'activitat cinegètica ha de ser racional i sostenible. Amb aquest objectiu, s'han destinat territoris per a l'aprofitament de la fauna com a recurs natural: les reserves nacionals de caça, on, gràcies a la preservació i a la millora dels hàbitats, les poblacions d'animals cinegètics han assolit una densitat suficient per poder ser aprofitades.

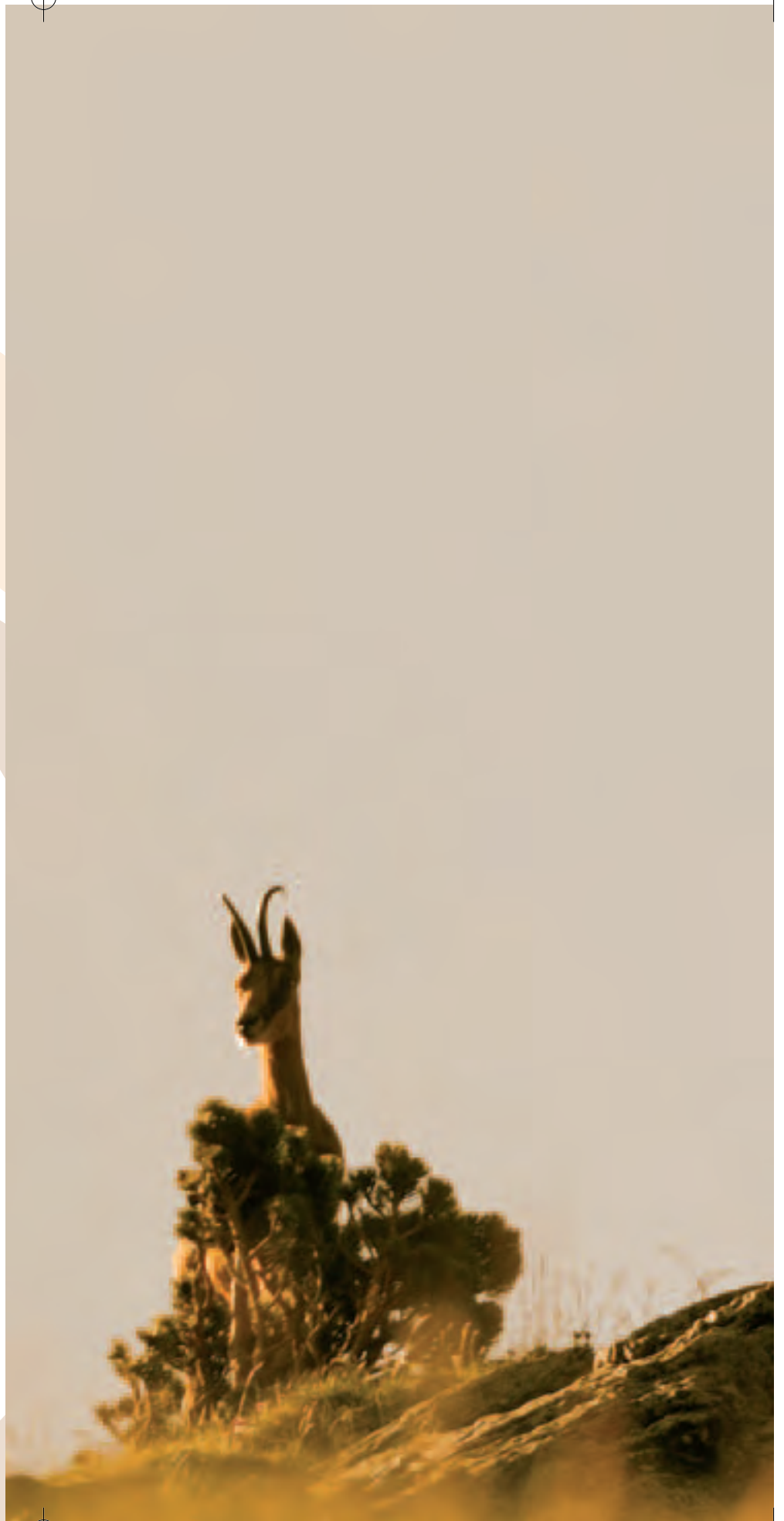
Entenem per espècie cinegètica aquella "espècie susceptible de ser caçada per l'home". Però és evident que no totes les espècies són cinegètiques, i aquesta condició depèn de diversos factors. Els factors que interessen el caçador s'han d'equilibrar amb els factors que més convenen al medi natural.

L'interès del caçador per caçar una determinada espècie i no una altra respon a valors intrínsecs de l'activitat cinegètica mateixa, entesa com una activitat esportiva i social, com un duel o com un desafiament entre l'home i l'animal. Així doncs, els animals que el caçador preua més són aquells que, a banda de tenir un valor gastronòmic o un imponent trofeu, el fet d'abatre'ls suposa un repte a causa de la seva rusticitat i la dificultat en la captura, i cal fer dures caminades, esperes pacients i una coordinació precisa entre els companys de cacera.

la fauna cinegètica

80 {} 81

reserves nacionals de caça

la fauna cinegética

Els animals salvatges, integrats plenament a la natura, esquius a tota activitat humana, són els més atractius per al caçador, ja que per ser abatuts, exigeixen una condició física excel·lent i un bon coneixement de la fauna i del seu entorn.

A les reserves nacionals de caça, s'hi ha aconseguit una harmonia entre els interessos del caçador i la preservació de la fauna salvatge. Només cal recordar que s'ha pogut bescanviar l'important detriment poblacional que els grans mamífers cinegètics sofrien en el moment de la seva constitució per les densitats actuals, les quals no només ho permeten, sinó que ecològicament n'aconsellen l'aprofitament cinegètic per mantenir la demografia adequada.

En relació amb els grans mamífers cinegètics, les dades són explícites. Hi ha quatre espècies que gaudeixen de poblacions estables i ben estructurades en l'actualitat i que no existien l'any 1966, quan es van crear les reserves nacionals de caça. Actualment, el cérvol sobrepassa amb escreix el miler d'exemplars en el conjunt de les reserves nacionals de caça de Catalunya. El supera en major nombre el cabirol, que s'ha estès amb tanta magnitud, que li cal una pressió cinegètica important i creixent.

Pel que fa als isards i a les cabres salvatges, les xifres confirmen, sens dubte, que l'activitat cinegètica ben gestionada no està renyida amb la

preservació de la fauna. Així doncs, només cal comparar els dos o tres centenars d'isards i de cabres salvatges que comptàvem a Catalunya a mitjan segle passat amb els 10.000 i 7.000 exemplars, respectivament, que s'han refermat a principis d'aquest mil·lenni.

Si parlem en termes de caça major, l'animal salvatge que més es caça és el porc senglar. La pressió cinegètica ha de compensar la manca de depredadors naturals, com ara el llop, i ha de preservar els conreus agrícoles del perjudici que l'excés d'aquest animal ocasiona. A Catalunya, 50.000 porcs senglars són presents a tot el territori, amb una adaptabilitat tant en l'hàbitat com en l'aliment que n'ha provocat un augment de les poblacions de més del 200% en els darrers 20 anys. L'increment tan espectacular de les poblacions de porc senglar al nostre país ha recomanat l'increment d'exemplars a abatre per temporada i la dilatació del període hàbil de caça. Les caceres de porc senglar són veritables actes socials en el món rural, que es desenvolupen amb tècniques i protocols que s'han anat transmetent de pares a fills.

La condició d'animal cinegètic no és exclusiva dels grans mamífers. Els plans tècnics de gestió cinegètica que s'apliquen a les reserves nacionals de caça de Catalunya també tenen en compte la caça menor. Per tant, la cacera tant dels mamífers de mida petita com de les aus també és una activitat

regulada per la Direcció tècnica de les reserves nacionals de caça amb l'objectiu de preservar la biodiversitat i de garantir l'equilibri ecològic de totes les espècies que s'interrelacionen en formar part dels diversos estrats de la cadena tròfica.

Cal destacar que les reserves nacionals de caça pirinenques també tenen les poblacions principals de dues espècies de caça menor molt preuades: la perdiu xerra i la becada. En el cas de la becada, es tracta de les poblacions reproductores, atès que generalment nien als boscos subalpins. D'altra banda, en els darrers anys s'ha detectat una disminució de contactes de mascles cantaires que podria estar relacionada amb un excés de cacera a les zones d'hivernada, les quals, tanmateix, no es coneixen, ja que no s'han fet estudis per diferenciar els exemplars d'origen pirinenc dels d'origen europeu. Pel que fa a la perdiu xerra, la regressió de la seva població –causada, principalment, per l'abandonament dels conreus i de les pastures de muntanya – la converteix, de fet, en una espècie molt especialitzada, que requereix una atenció i una vigilància especials.

La Reserva de Caça de l'Encanyissada és l'única de les set reserves en què tota la gestió i l'activitat cinegètica que s'hi practica recau majoritàriament sobre espècies de caça menor i, més concretament, sobre espècies aquàtiques. En aquesta reserva, s'hi cacen la fotja i 10 espècies d'anàtides.

Rebeco ~ Sarre ~ Rebezo ~ Gemse ~ Chamois ~ Chamois ~ Camoscio

L'isard és un bon exemple de com la gestió de les reserves nacionals de caça ha permès la recuperació i l'estabilitat de les poblacions als Pirineus, les quals havien tingut densitats força escasses durant moltes dècades. Cal tenir present que, com a conseqüència d'una caça abusiva i d'una persecució desmesurada per part de l'home, als anys 60 només es van comptabilitzar un parell de centenars d'exemplars aïllats pels racons més agrestos i inaccessibles de tots els Pirineus. L'evolució de les poblacions d'isard en el transcurs dels darrers 40 anys, des de la constitució de les reserves nacionals de caça, ha estat espectacular. Aquest fet es demostra amb els més de 9.000 isards que enguany són presents en tot el Pirineu català. Per tant, tot i ser un animal amb un valor cinegètic i gastronòmic inqüestionable, la seva inaccessibilitat incrementa l'interès del caçador en el repte de la cacera. El seu aprofitament no n'ha suposat un detriment demogràfic en aquests territoris regulats.

L'isard prefereix les pastures i els boscos d'altituds mitjanes, i es desplaça als prats alpins només en èpoques estiuenques, però l'assetjament de l'activitat humana l'ha obligat a recloure's als estatges de les altituds més elevades i recòndites. Així doncs, l'isard està adaptat a les

m. [LC] [ZOM] Mamífer artiodàtil remugant de la família dels bòvids, semblant a la cabra, amb banyes primes i corbades de la punta i pelatge fosc amb taques blanquinoses al cap, que habita a les zones muntanyoses del sud d'Europa.
(*Rupicapra rupicapra*)

isard

la fauna cinegètica

84 {} 85

reserves nacionals de caça

condicions de l'alta muntanya, amb climes extrems i amb relleus abruptes de difícil accés. Per tant, les reserves nacionals de caça on tenen una presència abundant són les reserves ubicades a l'àmbit pirinenc i prepirinenc, que abasten tota la serralada, des de les comarques alpines de Girona fins a l'Aran. Entre aquestes reserves, hi comptem les reserves nacionals de caça de Freser-Setcases, la Cerdanya-l'Alt Urgell, el Cadí i l'Alt Pallars-Aran.

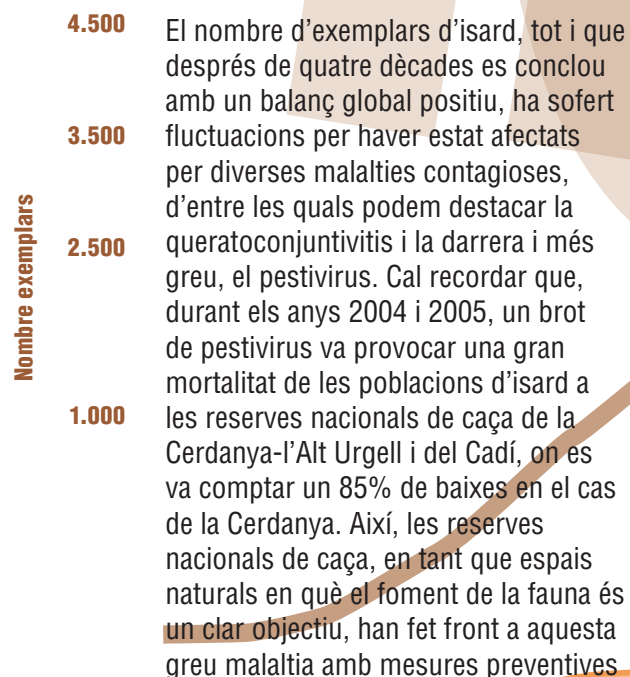
i protectores, com la suspensió de la caça, les vigilàncies, els censos i les col·laboracions amb la Facultat de Veterinària de la Universitat Autònoma de Barcelona. Per sort, ja es pot intuir una certa recuperació del nombre d'isards en aquests indrets, tendència a l'alça que és vista amb esperança.

Coneguem-lo una mica més...

el fet que l'isard sigui un animal d'activitat principalment diürna pot fer-nos suposar que és fàcil trobar-nos-en un pel rocam de les muntanyes. Però la realitat és una altra: la seva tímidesa ens dificulta molt apropar-nos-hi. Els isards sempre estan alerta, a punt d'arrencar a córrer, de grimpar o de saltar amb una agilitat i un equilibri sorprenents, cosa que els fa escorredissos davant de qualsevol sospita de la nostra presència. Malgrat que la mida de l'isard és similar a la d'una cabra, no es presta a confusió. Les banyes, amb l'extrem en forma de garfi tirat enrere, dibuixen una peculiar silueta que en facilita, per molt lluny que

sigui, la identificació. Un tret que en cal ressaltar és la bellesa de la cara, on s'alternen diversos colors que li donen l'aparença de portar pintada una màscara vistosa. Els mascles i les femelles no són gaire diferents: tots dos llueixen banyes i tenen la forma del cos i el color del pelatge similars. Si de cas, es poden diferenciar perquè el mascle és una mica més corpulent i té les banyes lleugerament més grosses.

Com totes les espècies que pertanyen a la família dels bòvids, les banyes de l'isard són perennes, és a dir, ni cauen ni es renoven. A més, són bones indicadores del pas del temps, ja que s'hi poden distingir unes marques anuals en forma d'anella de creixement que permeten estimar l'edat de l'animal. Durant l'estiu, les femelles i les cries conviuen en grups, anomenats cabrades, on no hi són presents els mascles. És durant la tardor, quan l'isard entra en zel, quan els mascles s'apropen a les cabrades amb la voluntat d'obtenir un harem. Aconseguir el domini d'un grup de femelles és un objectiu que tots els mascles defensaran enèrgicament, protagonitzant persecucions, intimidacions i lluites molt agressives, amb la finalitat d'allunyar qualsevol competidor i així aconseguir ser el mascle dominant i cobrir el nombre màxim de femelles. Són els mascles més vigorosos els qui aconsegueixen reproduir-se amb més probabilitat, fet d'una importància vital, ja que garanteix la qualitat genètica en les poblacions d'isard, cosa que comporta una proporció important d'exemplars representants de bons trofeus i, per tant, amb un alt interès cinegètic.

Cabra montés ~ Bascauntz ~ Hirco ~ Steinbock ~ Bouquetin iberique ~ Spanish ibex ~ Stambecco

Sens dubte, la cabra salvatge és el millor representant dels grans mamífers salvatges de la península Ibèrica. La seva presència al nostre territori data de fa 7 milions d'anys, ja que prové de les cabres asiàtiques que, durant el pliocè, van anar colonitzant tot Europa. A Catalunya, la distribució original de la cabra salvatge era molt extensa: abastava els terrenys espadats i les muntanyes rocalloses de tot el territori català, des del Pirineu, el Prepirineu, el Montsec i Montserrat, fins a la serralada Litoral del sud del Principat, les muntanyes de Prades, el Montsant, la serra de Cardó i els Ports de Tortosa i Beseit.

Malgrat el fort arrelament de la cabra salvatge en aquests terrenys, la desaparició en va ser implacable. La desmesura i l'extralimitació de la caça i els problemes sanitaris derivats de la convivència amb ramats domèstics van provocar l'extinció de les cabres pirinenques a finals del segle XIX. Les cabres del sud de Catalunya van tenir la mateixa dissort, i se'n va fer realitat l'amenaça del despoblament a mitjan segle passat, quan els censos van confirmar que, a les muntanyes tarragonines, no superaven el mig miler d'individus.

f. [ZOM] Cabra de pelatge bru clar, de ventre blanquinós i de banyes ben desenvolupades.
(*Capra pyrenaica hispanica*)

cabra salvatge

la fauna cinegètica

88 {} 89

reserves nacionals de caça

iberico

Actualment, les més de 6.000 cabres salvatges que habiten el territori català són testimonis de l'increment colossal que han experimentat les seves poblacions. Aquesta recuperació s'inicia l'any 1966 amb la creació de la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit, gràcies a les mesures protectores i a la gestió cinegètica que ha establert aquesta reserva al territori. Així doncs, els censos de l'any 1988 van estimar que la població de cabra salvatge a la reserva ja superava els 5.700 exemplars, nombre que ha anat augmentant amb el pas de les dècades, no només dins dels límits de la reserva, sinó també en zones adjacents que estaven totalment mancades d'exemplars d'aquest ungulat. Cal destacar que, a l'any 1995, aquesta espècie va ser reintroduïda al massís de Montserrat, on l'actual centenar d'individus en demostra la perfecta adaptació als penya-segats.

La cabra salvatge ha estat sempre una espècie molt valorada des del punt de vista cinegètic. La qualitat dels trofeus i la inaccessibilitat i la rusticitat de l'animal són valors molt preuats pel caçador, que es conjuguen amb la riquesa econòmica que suposa l'aprofitament cinegètic (sostenible quan obeeix a un pla gestor) per als municipis del territori.

Nombre exemplars

1966

1986

Coneguem-la una mica més...

- mpressiona la facilitat que té la cabra salvatge per passejar-se per terrenys escarpats de pendents extrems, desafiant la llei de la gravetat.

Són espectaculars els salts enormes que fa amb una seguretat absoluta i que li permeten pujar parets rocalloses gairebé verticals per fugir del perill així que el pressent. Aquest domini de l'art de l'escalada, li és possible gràcies al disseny de les seves peülles. Són peülles sense membrana interdigital, perquè es puguin obrir fàcilment i així augmentar la superfície de contacte amb el sòl; són de voreres elàstiques per arrapar-se a qualsevol rugositat de la roca; tenen les puntes dures per enclavar-se a les esquerdes i l'aspror de la seva superfície interior li dona l'adherència suficient per evitar possibles relliscades.

El mascle adult, a més de lluir una peculiar pera, té unes banyes imponents. Aquests dos atributs el diferencien perfectament de la femella. Elles també posseeixen banyes, però són de mida molt més petita. No és inusual, però, confondre les femelles amb mascles joves que encara no han completat el creixement de les banyes.

Les banyes de les cabres salvatges, en tant que pertanyen a la família dels bòvids, no cauen ni es renoven mai: són perennes la resta de la seva vida. La cabra salvatge és un animal més aviat sedentari, que li agrada passejar pausadament per les pastures d'altituds mitjanes, sobretot durant el dia.

Llevat de l'època de zel, els mascles i les femelles romanen la major part de l'any separats. Les femelles conviuen amb els cabrits petits en ramats marcadament jerarquitzats, on la femella més vella i més experimentada manté la cohesió del grup i vetlla per la seguretat dels seus integrants. Els mascles no són pas solitaris, cohabituen junts i formen ramats vistosos que fascinen només de veure'ls passar, i és que el moviment de tot el conjunt d'enormes banyes, quan passen més de 10 individus, és un espectacle inoblidable.

Quan acaba la tardor arriba el zel, i amb el zel, els mascles s'apropen a les femelles per constituir un ramat mixt. És aleshores quan el mascle té com a fita cobrir el nombre màxim femelles, i per aconseguir-ho no dubtaran a embrancar-se en combats titànics contra mascles rivals. Els combats consisteixen a donar-se fortes trompades de banyes, emprant l'impuls en caure endavant després d'haver-se alçat sobre les potes del darrere.

La lluita es considera resolta quan un dels contrincants es retira. El comportament del mascle en zel no només es caracteritza per l'agressivitat envers els seus competidors. Per percebre la receptivitat de la femella, el mascle la segueix tot olorant-li els genitals amb gestos ben curiosos: estira el coll, avança el cap fins a tocar el llom amb els extrems de les banyes, treu la llengua per sobre del llavi superior i alhora va emetent sons aguts durant una bona estona. Aquest ritual de la cort protagonitzat pel mascle guanyador no deixa ningú indiferent.

la fauna cinegètica

90 91

reserves nacionals de caça

Ports Tortosa i Beseit

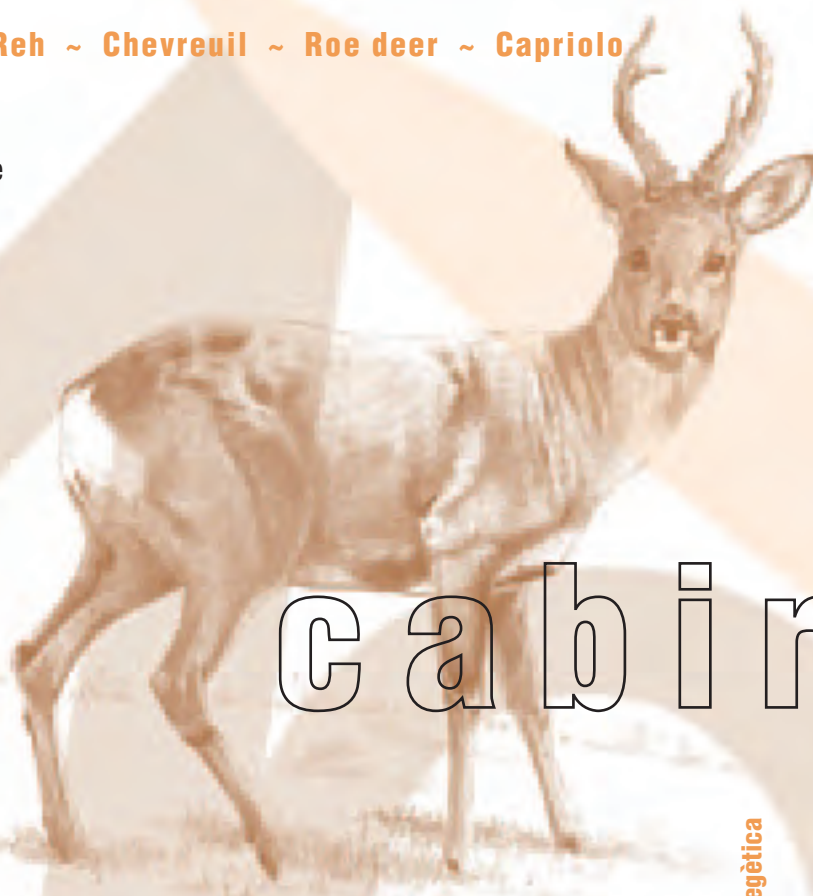
1996

2006

Corzo ~ Orkatza ~ Corzo ~ Reh ~ Chevreuil ~ Roe deer ~ Capriolo

no hi ha cap dubte que, dels mamífers salvatges del nostre país, el cabirol és el que ha tingut una resposta més positiva als programes de reintroducció que la Generalitat de Catalunya ha endegat des dels anys setanta. Els bons resultats d'aquestes repoblacions queden demostrats amb la ferma presència d'aquest ungulat en els nostres boscos. Podem assegurar que, actualment, aquesta espècie autòctona ha superat les dificultats ambientals de fa uns 50 anys, originades per canvis paisatgístics incompatibles amb el seu hàbitat, com la desaparició de grans masses forestals i la proliferació de terrenys destinats a les activitats agrícola i ramadera. A l'inici de la dècada dels 70, la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran va ser on es va realitzar la primera reintroducció de 18 exemplars procedents de Cantàbria. Aquesta població pionera al Pirineu català occidental es va incrementar posteriorment amb cabirols, els quals, de manera natural, arribaven del vessant francès veí, donant mostra de la seva gran capacitat d'expansió. A partir dels anys 80, les actuacions de recuperació s'estenen pel Pirineu central i oriental, amb reintroduccions d'exemplars francesos a les reserves nacionals de caça del Cadí, la Cerdanya-l'Alt Urgell i Freser-Setcases. En anys posteriors, durant la dècada

cabirol

m. [LC] [ZOM] Mamífer artiodàtil remugant de la família dels cèrvids, petit, de banyes dretes forçades de la punta, que habita Europa i l'oest asiàtic.
(*Capreolus capreolus*)

la fauna cinegètica
92 {} 93
reserves nacionals de caça

dels 90, aquest petit ungulat es va estendre per bona part dels boscos de Catalunya, com a resposta de la seva pròpia capacitat d'expansió i com a resultat de noves reintroduccions, en què va col·laborar la Federació Catalana de Caça. Els darrers alliberaments, 40 cabirols, s'han fet a la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit durant els anys 2002 i 2004. Al territori català, amb una població superior als 10.000 individus, el cabirol és enguany una espècie en autèntica expansió. La seva taxa reproductiva elevada i la gran facilitat d'adaptació, quant a aliment i a hàbitat, ha multiplicat de manera natural la recuperació de les poblacions, iniciada per les amollades que va dur a terme la Generalitat de Catalunya. Tant és així, que amb l'expansió demogràfica que ha protagonitzat el cabirol a Catalunya, aquest animal s'ha ubicat actualment com una de les espècies salvatges amb més aprofitament cinegètic per regular-ne i controlar-ne les poblacions.

Coneguem-lo una mica més...

El cabirol és un cèrvid molt petit, no arriba al metre d'alçada, i només pesa entre 25 i 30 kg. El fet de ser tan menut permet que es desplaci amb una agilitat sorprenent dins de la vegetació espessa del bosc. I és que el cabirol, on es troba més còmode, és a les zones de bosc intercalades amb prats. Durant la matinada i el vespre, surt a camp obert per proveir-se d'herba i així completar la seva dieta, que es basa, sobretot, en

fulles d'arbusts, en baies, en brots i en arrels. Difícilment es deixa veure a plena llum del dia: durant aquestes hores, roman als amagatalls que li ofereix l'espessor del bosc. És un animal que sempre està alerta, sempre vigila el seu entorn, de manera contínua i quasi metòdica, i així aconsegueix ser ell qui primer detecta la presència d'intrusos al seu territori. Per tant, és difícil avistar-lo: en un moment donat ens pot semblar haver-lo vist, però només li cal un instant per desaparèixer del nostre camp visual. No és estrany que se l'anomeni "el fantasma del bosc".

Els mascles, a diferència de les femelles, tenen banyes: tres puntes i es renoven anualment. A finals d'octubre n'acceleren la caiguda fregant-les amb els troncs dels arbres. A partir de gener, els en surten unes de noves, que fins que no es desenvolupen completament estan embolcallades d'una pell molt fina i irrigada que sembla de vellut. Les dimensions reduïdes de les banyes faciliten l'adaptació del cabirol a l'hàbitat boscà, ja que no li suposen cap entrebanc per passar entre els arbustos.

Alguns altres trets físics característics del cabirol són l'absència de cua, el musell de color negre que ressalta sobre el maxil·lar inferior de tonalitat més clara i el pelatge blanc en forma de disc a les natges. El cabirol mascle, tant si conviu amb la femella i amb les cries com si és solitari, es caracteritza per ser molt territorial. Durant l'època de zel, juliol i agost, aquest comportament per delimitar el seu territori esdevé més acusat: preserva i marca minuciosament el seu espai vital

mitjançant senyals d'orina i secrecions de les glàndules frontals i anals. Tant per festejar la femella com per mostrar la seva inquietud davant d'un possible invasor del territori, el cabirol emet uns sons peculiars molt similars als lladrucs d'un gos. La biologia reproductiva del cabirol suposa una adaptació evolutiva enginyosa, és el que se'n diu *diapausa embrionària*. Tot i que la fecundació es produeix durant els mesos de zel, hi ha una aturada del desenvolupament embrionari: l'òvul fecundat no comença a desenvolupar-se fins al cap de 5 mesos, i així es fa coincidir el part amb la bonança pròpia de la primavera. D'aquesta manera, la supervivència de les cries queda garantida, perquè els naixements no esdevenen durant els freds extrems de l'hivern. Són freqüents els parts múltiples amb dues o tres cries. Després d'un any de convivència amb les cries, la femella torna a estar preparada per a un nou part; és aleshores quan el mascle adult expulsa els mascles joves del territori i se n'afavoreix l'expansió amb l'exploració de nous territoris. La biologia i el comportament del cabirol tenen unes característiques que n'han propiciat tant l'èxit demogràfic, que l'han convertit en una de les espècies amb un futur més prometedori de la fauna catalana.

Nombre exemplars

800
700
600
500

2001

2002

2003

2004

2005

2006

Alt Pallars-Aran

Ciervo ~ Orein ~ Cervo ~ Rothirsch ~ Cerf rouge ~ Red Deer ~ Cervo

tot i que, durant els darrers segles, el cérvol va arribar a ser una espècie extingida a Catalunya, des de la dècada dels 50 s'han anat succeint diversos programes de reintroducció en espais regulats i gestionats per l'Administració (reserves nacionals de caça, parcs naturals) que n'han possibilitat la recuperació i l'expansió actuals.

Trobem el cérvol, en més o menys quantitat, en diverses reserves nacionals de caça de l'àmbit pirinenc i prepirinenc. A la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran, els últims censos assenyalen que n'hi ha una població de 140 exemplars. A les reserves nacionals de caça del Cadí i de la Cerdanya-l'Alt Urgell, únicament s'hi realitzen censos de brama i, per tant, el cens es basa en els brams dels mascles escoltats i no en el nombre d'individus avistats. Segons aquest mètode, a la Reserva Nacional de Caça del Cadí s'hi calculen uns 25 mascles, i a la de la Cerdanya-l'Alt Urgell, s'hi han sentit els brams de 6 exemplars.

Així doncs, la recuperació de les poblacions de cérvol a les reserves nacionals de caça dona fe que s'ha anat aplicant una gestió adequada, la qual inclou un pla d'aprofitament cinegètic que només permet un percentatge de captures determinat d'acord amb els resultats dels censos anuals.

*m. [LC] [ZOM] Mamífer artiodàtil remugant, de la família dels cèrvids, de pèl curt i aspre, potes llargues i cua curta, amb banyes massisses i ramoses en el mascle que habita Europa, Àsia Menor i el nord de Pèrsia.
(Cervus elaphus)*

c é r v o l

la fauna cinegètica

96 {} 97

reserves nacionals de caça

A la Reserva Nacional de Caça de Boumort, el cérvol ha esdevingut l'espècie cinegètica més representativa: ha assolit més d'un miler d'exemplars, xifra que situa aquesta reserva al capdamunt de Catalunya quant a estabilitat i a extensió de la població d'aquest ungulat.

Els estudis realitzats a Boumort –tres tipus de censos anuals, radioseguiment, etc.– demostren que la densitat del cérvol en aquesta reserva, més de quinze individus per cada cent hectàrees, supera la densitat òptima que el territori pot suportar, ateses les seves dimensions, l'orografia, les condicions climàtiques i la presència de ramats de fauna domèstica, entre d'altres. Per això, la gestió que s'hi efectua any rere any persegueix obtenir i mantenir una densitat adequada d'acord amb la capacitat de càrrega.

Coneguem-lo una mica més...

a Catalunya, no hi ha cap altre animal salvatge cinegètic més gros que el cérvol. Malgrat les seves enormes dimensions –el mascle pot arribar a pesar 300 kg– és un animal esvelt i tímid, però alhora robust, amb un posat majestuós i imponent.

El cérvol és erràtic, pot arribar a caminar de 500 a 1.000 ha diàries, segons si es tracta d'un mascle o d'una femella. El mascle és solitari, però les femelles viuen acompanyades dels individus més

joves, formant ramats matriarcal i fortament jerarquitzats de diverses dimensions, des de grups de 3 o 4 individus fins a grups de més de 20. Els dos sexes es diferencien per l'absència de banyes en les femelles en totes les etapes de la seva vida i la seva menor corpulència. Els mascles tenen banyes ramificades, que es renoven anualment i que van desenvolupant-se amb l'edat. Ara bé, la mida de les banyes no depèn només de l'edat, hi intervenen altres factors, com l'herència genètica, la salut i l'alimentació de l'animal. Per tant, els mascles adults de les poblacions més vigoroses i més sanejades des del punt de vista ecològic són els que tenen la cornamenta més imponent i amb un valor cinegètic més gran i, fins i tot, sembla demostrat que també són els mascles més fèrtils.

El cérvol és un animal herbívor, remugant, amb una dieta molt variada que li permet aprofitar la major part de l'aliment de l'hàbitat on es troba. En general, menja tot tipus de gramínies i de petits arbusts, i no rebutja ni molses, ni flors, ni escorces. A la tardor, prefereix els fruits forestals, com les castanyes, les mores i, sobretot, els glans, molt adequats per acumular greix per passar l'hivern.

A la tardor, durant els mesos de setembre i d'octubre, el mascle solitari abandona el bosc i s'aventura al terreny obert a la recerca de la femella. En aquestes setmanes, els mascles de la zona es provoquen i s'intimiden mitjançant els potents brams que ressonen arreu del territori. Per mitjà de la brama, juntament amb el fregament dels troncs amb les banyes i les

secrecions glandulars i d'orina, els mascles delimiten el seu espai foragitant tots els possibles rivals, al mateix temps que s'aproximen a les femelles per aconseguir cobrir-les i formar els seus propis harems.

El cérvol, amb el seu crit intens i freqüent, exhibeix la seva potència, atreu les femelles i dissuadeix els possibles adversaris. Si un altre mascle competidor pretén envair el territori i disputar-li l'harem de femelles, es produirà, sens dubte, un esfereïdor combat amb terribles embats de cornamentes. El bram, culminat amb l'anhelat aparellament; el resso llunyà dels cops de banyes d'altres mascles contrincants; els desplaçaments que pretenen l'apropament entre individus, i la cohesió de l'harem al voltant del mascle conqueridor del domini són escenes del ritual que protagonitza el cérvol en l'època de zel.

Els centenars d'observadors que fan cap a Boumort són mostra de l'atracció que aquest colpidor espectacle suscita. Per aquest motiu, mitjançant projectes d'ordenació de l'ús públic d'aquesta reserva, n'ha estat necessària la zonificació per poder garantir la discreció, la mesura i la contenció dels visitants i no entorpir l'activitat del cérvol en la recerca de l'aparellament. És, doncs, del tot necessari ser extremament respectuosos, guardar silenci absolut i actuar amb tota la consideració que mereix aquest moment, durant el qual, aquest comportament peculiar del cérvol n'assegura la persistència de les poblacions al nostre entorn natural.

Nombre exemplars

1981

1985

1990

1995

98 {} 99

la fauna cinegètica
reserves nacionals de caça

Gamo y Muflón ~ Adartzabal eta Mufloia ~ Gamo e Muflón ~ Damhirsch und Muffelwild ~ Daim et Mouflon

La daina i el mufló són dues espècies al·lòctones, és a dir, no són originàries dels nostres territoris. La raó per la qual aquests ungulats ja formen part del nostre paisatge la trobem en les diverses introduccions que s'han anat realitzant al llarg del temps. Els orígens de la daina són una mica desconeguts. Sembla que va ser relativament abundant a Europa durant els períodes interglaciars. Després d'una extinció posterior, els romans la van introduir novament a tota la conca mediterrània, però al llarg del segle XIX va tornar a desaparèixer.

El mufló també ocupava tota la regió mediterrània, però, per diferents causes, la seva extinció es va estendre completament per tot el continent europeu, encara que en van subsistir petites poblacions a les illes de Còrsega, de Sardenya i de Xipre. Durant la dècada dels seixanta, tant la daina com el mufló van ser novament introduïts al territori català amb finalitats cinegètiques, fet que n'ha aconseguit unes poblacions localment estables que, fins i tot, estan experimentant una certa expansió.

Són dues espècies amb gran capacitat d'adaptabilitat, ja que poden viure còmodament en un ampli ventall d'hàbitats. Això ha fet possible que existeixi una certa interacció entre

Daina. f. [LC] [ZOM] Mamífer artiodàctil remugant, semblant al cérvol però més petit, amb les banyes palmades en llur part superior. (*Dama dama*)

Mufló. m. [ZOM] Mamífer artiodàctil remugant de la família dels bòvids, amb banyes desenvolupades en els mascles, de pèl curt i llis i color variable amb les estacions, introduït a la península Ibèrica. (*Ovis musimon*)

la fauna cinegètica

100 {} 101

reserves nacionals de caça

~ Fallow deer and Wild sheep ~ Daino e Muflone

aquests ungulats i d'altres d'autòctons, com l'isard o el cérvol. La gestió que es duu a terme a les reserves nacionals de caça és totalment de control de les poblacions. L'objectiu és mantenir estable la demografia de les poblacions tant de la daina com del mufló, i així evitar que n'augmenti. Tot i així, la daina es troba en expansió a les zones que ocupa la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran, amb una població estimada de 300 exemplars. El mufló es troba, preferentment, a la Reserva Nacional de Caça de Freser-Setcases i a la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran; se n'han comptabilitzat uns 200 individus en cadascuna de les reserves.

Els depredadors naturals d'aquestes espècies serien el llop i el linx, però l'absència d'aquests carnívors fa que el control de les poblacions s'hagi de realitzar cinegèticament. En el Pla d'aprofitament, la Direcció tècnica de les reserves determina unes directrius i unes normes molt precises per acotar les poblacions d'aquests ungulats a una densitat i una distribució sostenibles.

Coneguem-los una mica més...

La daina és un ungulat artiodàctil de la mateixa família que el cérvol i el cabirol. Els mascles són més corpulents i pesants, amb unes banyes molt característiques que acaben en forma de pala o de palma. La seva formació comença a partir del segon any de vida, i es desenvolupen totalment quan l'animal arriba a l'edat de

4 o 5 anys. Les banyes es renoven anualment. Cauen a principis de la primavera, i immediatament comencen a créixer les noves, que ja són completes a l'agost. Durant el període de desenvolupament de les banyes, les daines necessiten una aportació mineral extra; per tant, han d'ingerir vegetació pròpia de sòls rics en minerals i, a més, per completar la dieta, roseguen banyes caigudes en altres anys.

El pelatge d'hivern és grisós i, a l'estiu, es torna vermellós, amb taques blanques al llom i als costats del ventre. L'escut blanc de les natges, amb la cua negra al centre i dues línies laterals també negres són característiques que ens permeten diferenciar la daina del cabirol i del cérvol. La forma i el color de les natges els són de gran utilitat, ja que si un individu del ramat sospita un perill, alça la cua per exhibir el cercle totalment blanc de la natja: aquest és l'avís que posa en alerta la resta de companys perquè comencin una fugida ràpida.

La daina s'adapta molt bé a tot tipus de medi, fins i tot poden arribar a desplaçar les espècies autòctones més selectives. Però sembla que les zones amb neu abundant no són les seves preferides i, per tant, la neu representa un dels factors que en limita l'expansió. S'alimenta quasi exclusivament de vegetació herbàcia. Així, tant els prats oberts com els que voregen els boscos i les zones de pastura són els seus hàbitats més comuns. Les daines s'agrupen segons el sexe, i la mida dels grups està condicionada per l'hàbitat: en zones obertes seran més nombrosos que en zones tancades. El

zel de la daina es coneix com a ronca, atès el so que emet el mascle per defensar el seu harem durant aquesta època (l'octubre). La gestació dura al voltant de set mesos. Generalment, neix una única cria que, si és mascle, romandrà durant un any amb la mare i, si és femella, s'integrarà al grup familiar.

El mufló és una espècie que ha donat origen a algunes de les races d'ovella que tenim actualment. Com la majoria de bòvids, es troba principalment a les zones muntanyoses, tant en boscos oberts com en àmplies pastures, generalment entre els 1.000 i els 1.500 metres d'altitud. S'adapta fàcilment a tot tipus d'hàbitat, encara que prefereix espais oberts amb rocam i amb matoll.

Els mascles són més corpulents, i es diferencien de les femelles per les banyes, perennes i en forma d'espiral, i per una taca lateral blanquinosa al llom, que sembla una sella de muntar. Les femelles, o bé no tenen banyes o les tenen molt petites, i la sella esmentada és gairebé imperceptible. La mida de les banyes dels mascles depèn de l'edat i de l'alimentació, i manifesta la posició jeràrquica de l'individu dins del grup de mascles.

El mascle aconsegueix l'estatus social a partir de durs combats, que consisteixen en impressionants xocs frontals. Aquests impactes són tan forts, que es poden arribar a sentir a distàncies molt llunyanes. Els combats determinen els mascles dominants, els quals tindran el privilegi de controlar

l'harem i el dret d'aparellar-se, ja que, com la majoria dels ungulats, el mufló és poligínic, i són només uns pocs mascles els que aconsegueixen cobrir, cada temporada, la totalitat de les femelles en estat receptiu.

El zel es produeix entre finals d'octubre i inicis d'hivern. El naixement d'una o de dues cries té lloc a la primavera.

El mufló és una espècie activa tant de dia com de nit. Tot i que són sedentaris, els muflons recorren dins del seu territori unes àrees més o menys fixes d'1 o 2 km de radi. La sequera pròpia de l'estiu o l'arribada de ramats domèstics que envaeixen el seu territori poden ser motius de desplaçaments importants.

Jabalí ~ Basurdea ~ Porco bravo ~ Wildschwein ~ Sanglier ~ Wild Boar ~ Cinghiale

fa 40 anys, el porc senglar era una espècie gairebé desconeguda al territori català. En les últimes dècades, la seva població ha experimentat un augment espectacular, i ha esdevingut una de les espècies més abundants a Catalunya, tant pel que fa al nombre, (se'n calculen uns 50.000 individus), com a la distribució al territori. Les característiques biològiques i l'evolució social i econòmica del món rural han afavorit un creixement demogràfic exponencial d'aquest ungulat, que s'ha traduït en la colonització de la major part del país.

Des del punt de vista biològic, el porc senglar és una espècie amb una taxa elevada de reproducció, sense depredadors naturals i amb una dieta omnívora extremament variada que li permet adaptar-se a tot tipus d'hàbitat i a la disponibilitat de recursos del moment. D'altra banda, la despoblació del món rural ha potenciat aquests factors biològics, ja que, amb la reducció dels conreus agrícoles, s'ha incrementat la superfície forestal, l'hàbitat òptim del porc senglar.

La gran expansió protagonitzada pel porc senglar comporta un enriquiment faunístic indubtable, però també fa possible que, en un futur, aquesta espècie sigui considerada una plaga pels

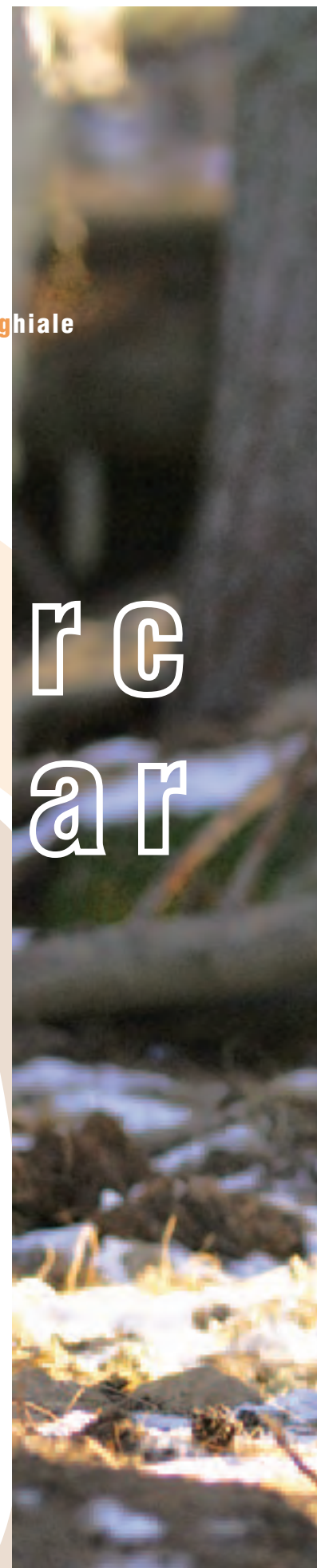
*m. [LC] [ZOM] Mamífer artiodàtil de la família dels suïds, del qual prové probablement el porc domèstic, de pèl espès i fort de color gris o negre, morro truncat, mòbil i ben desenvolupat, i ullals grossos i sortints en els mascles. (*Sus scrofa*)*

porc senglar

la fauna cinegètica

104 {} 105

reserves nacionals de caça

problemes que està ocasionant: danys als conreus, accidents a la carretera, molèsties en zones urbanitzades, entre d'altres. Actualment, la pressió cinegètica és l'únic factor que pot frenar l'increment de densitat del senglar, i és que la manca de depredadors naturals ha convertit l'home en el seu principal controlador demogràfic. Així doncs, en els darrers 20 anys, les batudes de senglar, a més de necessàries, s'han convertit en esdeveniments de tanta importància social i econòmica que han suposat una repercussió notòria en el món cinegètic català, fet que es demostra amb l'evolució creixent del nombre de captures. Durant la temporada 1990-1991, es van abatre 6.000 exemplars de porc senglar a tot Catalunya, i en el període 2005-2006, se n'han superat els 23.000. Aquestes dades responen a l'augment obligat de la pressió cinegètica que és necessària per frenar la proliferació excessiva d'aquesta espècie.

L'any 1998, davant de la necessitat de conèixer l'estat de les poblacions de senglar a Catalunya, el Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya i la Diputació de

Barcelona van promoure l'inici d'un programa de seguiment de l'espècie que permetés saber-ne l'evolució demogràfica i el volum de captures anuals. Les reserves nacionals de caça de l'Alt Pallars-Aran, el Cadí, Freser-Setcases, els Ports de Tortosa i Beseit i la de Boumort col·laboren en aquest estudi. Les societats de caçadors dels municipis de les zones incloses a les reserves o que hi són frontereres són les autoritzades per realitzar l'aprofitament d'aquesta espècie, i la seva col·laboració és fonamental. Les dades referents al nombre, l'edat, la ubicació i la distribució d'exemplars que hagin estat vistos durant la cacera conformen una informació molt valuosa que els caçadors aporten per a l'elaboració d'aquest estudi. Aquestes dades revelen una densitat heterogènia de la distribució del senglar en el territori. Les densitats més altes es troben a les comarques de Girona i al nord de la província de Barcelona. En canvi, darrerament, s'ha detectat un descens demogràfic important al Pirineu i al Prepirineu de

Lleida a causa de les dures condicions climatològiques dels hiverns. Pel que fa a les reserves nacionals de caça, la de l'Alt Pallars i la de Boumort són les que compten amb la menor densitat de porc senglar de tot Catalunya.

Coneguem-lo una mica més...

el porc senglar és un animal salvatge. Les seves reaccions, en tant que imprevisibles, són perilloses. Així doncs, la seva condició de salvatgisme l'hem de tenir sempre present, malgrat que la proliferació que ha protagonitzat el porti, molt sovint, a zones urbanitzades i ens el faci veure cada vegada més proper i quotidià. Durant el dia, el porc senglar roman sedentari, refugiat entre els matolls. Aquest

la fauna cinegètica

106 | 107

reserves nacionals de caça

comportament contrasta amb les llargues caminades nocturnes que fan tant els mascles solitaris com els grups integrats per femelles i cries. L'extensa àrea de territori explorat durant la nit ocasiona un important degoteig de senyals i

(Senglars/100 ha)

2000

2001

2002

2003

d'empremtes que fa que, arreu on anem, siguin camps, boscos o prats de diverses altituds, ens sigui fàcil trobar-hi els rastres que van deixant al seu pas.

La terra remenada que trobem tot passejant per la muntanya és el resultat de les furgades que fan els porcs senglars en la recerca àvida de bulbs, de tòfones, d'arrels o de petits invertebrats; se serveixen d'un sentit de l'olfacte fi i utilitzen els ullals com a eines d'excavació. Hi ha d'altres rastres fàcils de veure, com les petjades, els excrements i els tolls de fang, on aquests animals tenen el costum de rebolcar-se. Aquests banys de fang els asseguren la regulació tèrmica, els eliminen possibles paràsits i els permeten conservar les olors corporals, un factor important en les relacions socials i la selecció sexual.

La femella és de menor corpulència i, a diferència del mascle, els ullals no li sobresurten de la boca. La seva vida

transcorre en grups familiars matriarcals; en canvi, el mascle és solitari fins que entra en zel, de novembre a gener. Durant aquest període, busca molt activament les femelles per reproduir-se. Tan bon punt el mascle adult troba una baconada, n'expulsa els joves amb la finalitat de cobrir dues o tres femelles, objectiu que defensarà amb violentes baralles contra tot possible rival.

Després de quatre mesos de gestació, les femelles pareixen de dues a sis cries. El nombre de naixements depèn tant de les característiques físiques de la mare (l'edat, el pes), com dels factors ambientals, el clima o la disponibilitat d'aigua i d'aliment. Durant els primers mesos de vida, les cries del senglar s'anomenen ratllons, perquè tenen el pelatge del llom i dels laterals ratllat. Aquestes ratlles els asseguren un camuflatge perfecte i els mimetitzen en el seu entorn.

És molt important que el porc senglar no relacioni la presència humana amb l'obtenció d'aliment fàcil. Tenint en compte que les seves reaccions poden ser agressives, sobretot en època de zel, hem de respectar tot un seguit de mesures en relació amb el senglar: no donar-los mai menjar, no apropar-nos-hi, assegurar-nos que el menjar d'animals domèstics no estigui al seu abast, protegir les entrades dels petits horts i jardins i conduir amb molta cura per vies properes al bosc. Amb aquestes precaucions, evitarem que el porc senglar se semidomestiqui i esdevingui vulnerable a la caça furtiva i als atropellaments.

● ● ● **Freser - Setcases**

● ● ● **Cadí**

● ● ● **Ports Tortosa i Beseit**

● ● ● **Alt Pallars-Aran**

● ● ● **Boumort**

2004

2005

2006

ales reserves nacionals de caça, a part de l'aprofitament cinegètic de grans mamífers, hi és important la cacera d'animals de mida més petita.

Les espècies de caça menor ocupen un lloc important en l'activitat cinegètica de les reserves, la qual també està regulada pels plans tècnics i per la normativa anual de caça. Cada reserva té les seves peculiaritats quant a les espècies i a l'aprofitament cinegètic que s'hi desenvolupa. Els caçadors locals i les societats de caçadors dels municipis que configuren les reserves de caça són els qui tenen el dret de caçar les espècies de caça menor, exceptuant la Reserva Nacional de Caça de l'Encanyissada, on a la caça d'anàtides també hi poden optar caçadors autonòmics i europeus que hagin realitzat una sol·licitud.

A les reserves nacionals de caça de l'Alt Pallars-Aran, de Boumort, de Freser-Setcases, de la Cerdanya-Alt Urgell i del Cadí, les espècies de caça menor més característiques són la perdiu roja, la perdiu xerra, la becada, la llebre europea i el conill, mentre que a la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit, ho són el tord comú, el tord alarrog, l'estornell vulgar, la griva i la griva cerdana. El delta de l'Ebre forma part d'una de les principals rutes migratòries del món: la del vessant occidental de la Mediterrània, que comunica Europa amb l'Àfrica. Durant l'hivern, aquesta ruta és el pas d'una gran varietat d'aus, que han criat al centre i al nord d'Europa, i van a la recerca de condicions més favorables. Bona part d'aquests efectius hivernarà al delta de l'Ebre i, per tant, a la llacuna de l'Encanyissada, cosa que converteix

la fauna cinegètica menor

108 {} 109

reserves nacionals de caça

la fauna cinegètica menor

aquesta reserva en un indret òptim per caçar aus aquàtiques.

L'aprofitament cinegètic a l'Encanyissada es realitza, principalment, sobre 9 espècies d'ànec i sobre la fotja vulgar, que és l'espècie més capturada, seguida del coll-verd, que representa el 80% del total d'anàtides capturades. El càlcul de captures totals de cada temporada de caça es basa en els resultats que s'obtenen en els censos, que es fan en intervals quinzenals i anuals, ja que cal tenir present que una mateixa espècie pot utilitzar una zona determinada per a cinc finalitats diferents segons l'època de l'any: residir-hi, migrar-hi, estivar-hi, hivernar-hi o reproduir-s'hi. Per tant, les diferències entre els censos d'hivern i els d'estiu són aclaparadores. En època de reproducció, es poden arribar a duplicar o, fins i tot, a triplicar les poblacions d'anàtides.

Coneguem-les una mica més...

La perdiu roja aixeca molt ràpidament el vol a partir d'una embranzida potent i sorollosa que la converteix en una de les espècies cinegètiques de caça menor més emblemàtiques. El seu hàbitat s'estén per les zones de conreu, on troba l'aliment necessari tant per als polls, que s'alimenten de petits insectes i invertebrats, com per als adults, que s'alimenten de llavors de

plantes herbàcies. Durant l'hivern, s'uneixen en bàndols familiars i, fins i tot, suprafamiliars, per protegir-se els uns amb els altres. No hi ha un dimorfisme sexual evident, però els podem distingir perquè el mascle és més gros i té un esperó a les potes.

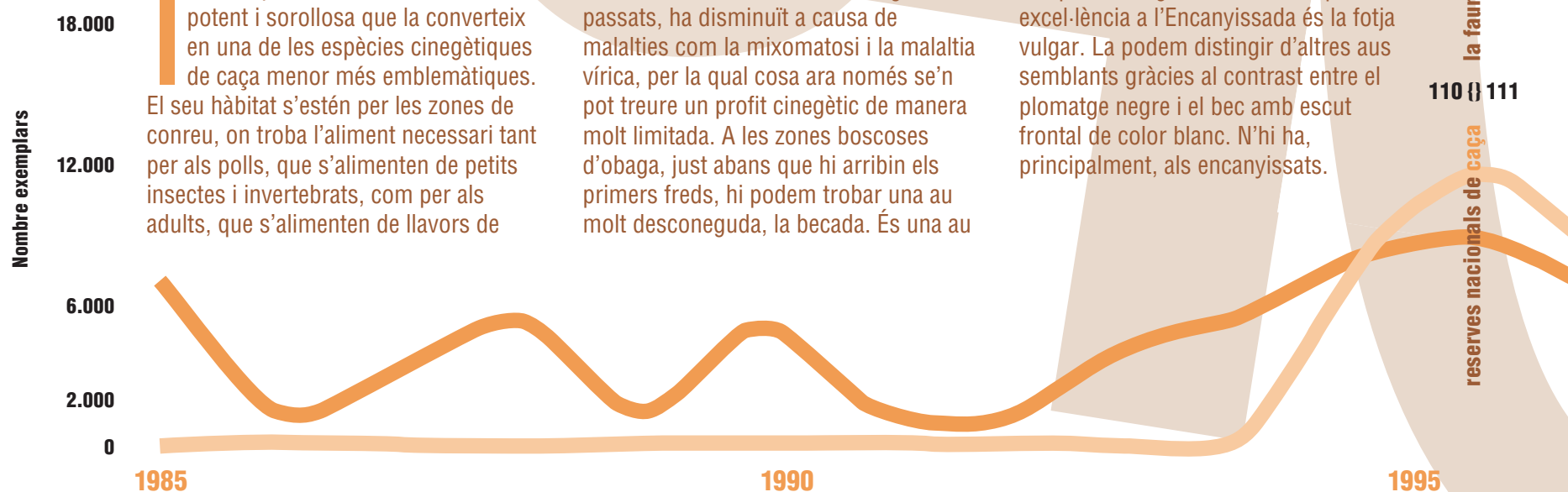
Per sobre dels 800 metres d'alçada, hi trobem la perdiu xerra, una au que habita en matollars i prats alpins i supraalpins. Per fugir d'un perill, en lloc d'aixecar el vol, prefereix caminar per terra (s'anomena peonar) i ocultar-se, aprofitant el camuflatge que el color grisós i marronós del seu plomatge li confereix. Actualment, a les reserves nacionals de caça, se'n realitza un seguiment anual de les poblacions per conèixer-ne l'abundància i la distribució en el territori català.

El conill i la llebre europea són els petits mamífers cinegètics que es capturen dins de les reserves. La llebre europea, de dimensions més grans que el conill, habita en zones boscoses intercalades amb prats i camps. El caràcter solitari fa que les seves poblacions estiguin poc estudiades. La població de conill, tot i ser molt abundant durant els segles passats, ha disminuït a causa de malalties com la mixomatosi i la malaltia vírica, per la qual cosa ara només se'n pot treure un profit cinegètic de manera molt limitada. A les zones boscoses d'obaga, just abans que hi arribin els primers freds, hi podem trobar una au molt desconeguda, la becada. És una au

limícola que arriba a les nostres terres procedent de països del nord d'Europa com Rússia, Estònia, Finlàndia... Ve per passar-hi l'hivern, i hi busca condicions que li siguin més favorables. N'és una característica principal el bec llarg, d'entre 6 i 8 centímetres, que li serveix per alimentar-se de petits insectes i d'invertebrats que troba sota terra. Hi ha d'altres espècies de caça menor que també vénen a passar l'hivern al nostre territori; són el tord comú, el tord alarrog, l'estornell vulgar, la griva i la griva cerdana.

Totes les anàtides presenten un dimorfisme sexual molt accentuat en la coloració del plomatge. Els mascles són de colors més vius; en canvi, les femelles són de tonalitats marrons per facilitar-ne el camuflatge entre la vegetació i per poder incubar els ous amb més tranquil·litat. El delta de l'Ebre forma part d'una de les grans rutes migratòries que comunica Europa amb l'Àfrica. El nombre i la varietat d'espècies existents al delta de l'Ebre i a l'Encanyissada són molt variades segons l'època de l'any.

L'espècie cinegètica sedentària per excel·lència a l'Encanyissada és la fotja vulgar. La podem distingir d'altres aus semblants gràcies al contrast entre el plomatge negre i el bec amb escut frontal de color blanc. N'hi ha, principalment, als encanyissats.

la fauna cinegètica menor

110 111

reserves nacionals de caça

és evident que en els nostres temps, l'objecte principal de l'activitat cinegètica no és l'obtenció de recursos alimentaris per a la subsistència. Malgrat això, a l'àmbit rural mai ha declinat l'exercici de la caça, i ha esdevingut una activitat fortament arrelada a la nostra terra que afecta de manera directa el medi natural on es desenvolupa.

La transformació del món rural propiciada per canvis en la demografia, l'existència de conreus i pastures, l'afluència de visitants amb diverses aficions i interessos: boletaires, excursionistes, turisme..., ha fet necessari adaptar l'activitat cinegètica a les noves condicions del territori atenent als estudis sobre la fauna i la seva constant evolució que les reserves nacionals de caça han impulsat. L'objecte de declaració de les reserves nacionals de caça, tot i ser espais naturals on es vetlla per la protecció de la fauna salvatge, ha estat l'aprofitament cinegètic d'unes determinades espècies de gran valor. Així doncs, a les reserves nacionals de caça el caçador pot aconseguir exemplars molt preuats seguint les instruccions que imposen les direccions tècniques de les reserves, i això significa que l'objectiu del bon caçador no és caçar el màxim nombre de peces possibles, sinó exercir la pràctica de la caça d'una manera sostenible.

El caçador és un dels actors intervencionistes en el medi natural que ha sabut, en les darreres dècades, assumir les normes de gestió cinegètica

els Caçadors

112 113

reserves nacionals de caça

els Caçadors

que l'ha situat en un lloc integrat dins la natura. Així, el caçador s'ha convertit en una peça més de l'engranatge d'interrelacions entre les diverses espècies d'un espai natural, i és un depredador que forma part de la cadena tròfica de l'ecosistema on actua. A més, el caçador pot contribuir en els estudis biològics de la zona on es mou, ja que passa freqüents i llargues estades en el territori i és un gran coneixedor de la seva fauna. Aquests fets li permeten col·laborar amb el personal de la reserva comunicant-li diverses dades d'interès, com la troballa d'algun animal mort o malalt, el nombre d'exemplars vistos d'una determinada espècie..., dades que

beneficiaran els programes de protecció, de preservació i de gestió de la reserva. Els caçadors que cacen a les reserves nacionals de caça estan a disposició de les seves directrius. Durant l'exercici de la caça major, van acompanyats en tot moment del guarda de reserva de fauna, que és qui decideix l'exemplar que cal abatre, el moment precís que cal disparar el tret, l'indret concret de la reserva on es caçarà... A les reserves nacionals de caça hi ha tres modalitats de caçadors. Els caçadors locals, que majoritàriament pertanyen a societats de caçadors dels pobles que tenen terrenys dins d'aquestes, els caçadors catalans o autonòmics i els caçadors europeus.

Els permisos de caça d'exemplars de trofeu es distribueixen entre les tres modalitats de caçadors. En canvi, els permisos de caça d'exemplars de selectiva estan reservats exclusivament per a caçadors locals i autonòmics. Els caçadors locals, a més, són els únics que poden caçar el porc senglar i practicar la caça menor a les reserves nacionals de caça.

Les societats de caçadors que cacen a les reserves nacionals de caça s'han distingit pel seu interès en col·laborar amb l'Administració en la conservació i defensa de la fauna salvatge, adaptant-se, com els nous temps ho exigeixen, als procediments i mètodes que regeixen les lleis de la natura.

els Caçadors

114 {} 115

reserves nacionals de caça

es societats de caçadors locals existents als termes municipals que aporten terrenys a les reserves nacionals de caça són el teixit social i esportiu que conformen el cos cinegètic d'aquestes finques o terrenys cinegètics.

Gràcies a la seva col·laboració, respecte i suport a la gestió tècnica per afavorir la recuperació i millora de tota la fauna salvatge, tant cinegètica com protegida, present a les reserves, així com a la seva gratificant convivència i recolzament al personal tècnic i guarderia d'aquestes, han tingut, tenen i tindran un paper i protagonisme fonamental en l'èxit de les reserves nacionals de caça.

societats de Caçadors

116 {} 117

reserves nacionals de caça

societats de Caçadors

RNC	Societat de Caçadors	Municipi
Alt Pallars - Aran	La Bonaigua Alt Àneu Vall de Cardós Els Veïns Vallferrera Vall de Boí Sant Climent de Taüll Ós de Civís Naut Aran	Esterri d'Àneu València d'Àneu Ribera de Cardós Tavascan Alins Barruera Taüll La Seu d'Urgell Salardú
Boumort	de Taús de Gerri de la Sal de Peramea Ortoneda Lo Pallars Jussà d'Abella de la Conca	Taús Gerri de la Sal Peramea Hortonedà St. Martí de Canals Abella de la Conca
Cadí	de Cambrils Club de Caça La Batllia Ent. Mun. Desc. de Vil·lec i Estana de La Vansa, Fórnoles, Cornellana i Adraén d'Alàs d'Alp, Das i Urús de Bagà de Castellar de n'Hug de Cava i Ansovell de Cerc de Fígols i Alinyà del Ges Gisclareny de Gòsol de Josa de Cadí La Bastida de La Coma i La Pedra Montellà-Martinet de Vilanova de Banat del Catllaràs del Querforadat d'Odén d'Ortedó El Gall fer Els Cristos L'isart Pedraforca-La Mola Puigllançada	Cambrils Bellver de Cerdanya Estana i Vil·lec La Vansa, Fórnoles, Cornellana i Adraén Alàs i Cerc Alp, Das i Urús Bagà Castellar de n'Hug Cava i Ansovell Cerc Fígols i Alinyà Alàs i Cerc Gisclareny Gòsol Josa de Cadí Alàs i Cerc La Coma i La Pedra Montellà i Martinet Vilanova de Banat (Alàs i Cerc) La Pobla de Lillet El Querforadat Odén Ortedó (Alàs i Cerc) Tuixén La Molina Guardiola de Berguedà Saldes Guardiola de Berguedà

RNC	Societat de Caçadors	Municipi
Cerdanya - Alt Urgell	Castellnou de Carcolze d'Aristot de Meranges Agrupació de Caçadors i Agricultors de Ger de Bescaran d'Estamariu de Prullans d'Arcavell de Talltendre de Guils de Cerdanya Club de Caça La Batlla de Meranges Baixa Cerdanya	Castellnou de Carcolze Aristot (El Pont de Bar) Meranges Ger Bescaran Estamariu Prullans Arcavell Talltendre (Bellver de Cerdanya) Guils de Cerdanya Bellver de Cerdanya Meranges Lles de Cerdanya
Freser - Setcases	de Camprodón Puigmal de Queralbs de Planoles Dues Valls El Pirineo d'Ogassa La Rama La Roca de Les Lloses La Pinya de Pardines	Camprodón Ribes de Freser Queralbs Planoles Toses Sant Joan de les Abadeses Ogassa Ripoll CampdevànoI Les Lloses Gombreny Pardines
Ports de Tortosa i Beseit	Sant Salvador Sant Julià Societat de Tortosa Les Tosses La Perdiz Roquetense Sant Roc Verge Pallerols Club Caçadors San Pedro Club Caçadors Ballestar Deportiva San Bartolomé Arnense	Horta de Sant Joan Alfara de Carles Tortosa Reguers Roquetes Mas de Barberans La Sénia La Pobla de Benifassà Ballestar Beseit Arnes
Encanyissada	Cículo de Cazadores Local El Ebro Poblenou	Sant Carles de la Ràpita Amposta Poblenou del Delta

es espècies cinegètiques, l'orografia del terreny, les directrius de gestió, la disponibilitat de recursos humans i tècnics..., són entre d'altres els factors que condicionen la modalitat de cacera que cal triar, tant en la categoria de caça major com de caça menor. Batuda, acostament, a l'espera, al salt, en mà..., són les modalitats de caça que es practiquen fonamentalment a les reserves nacionals caça de Catalunya.

A les reserves nacionals de caça, la caça d'ungulats és la predominant. La modalitat de cacera més emprada és *l'acostament*, i les espècies que s'abaten mitjançant aquesta pràctica són l'isard, la cabra salvatge, el cabirol, el cérvol, la daina i el mufló. L'acostament permet seguir les indicacions i directrius dels plans d'aprofitament que regeixen les reserves, requereix dures caminades i un gran coneixement tant del terreny com de l'espècie a caçar. Aquesta modalitat consisteix a anar a la recerca i captura d'aquell exemplar que compleixi les condicions que la Direcció tècnica de la reserva autoritza caçar, atenent al sexe, edat, trofeu o selectiva. Un cop identificat l'exemplar a abatre amb l'ajuda imprescindible de binocles i telescopi, s'inicia un minuciós apropament per tal de tenir l'animal a la justa distància que permeti disparar amb prou garanties d'èxit. El guarda de reserva de fauna sempre acompanya al caçador i és el responsable de seleccionar la peça seguint els criteris establerts al Pla d'aprofitament i la tipologia del permís adjudicat.

Durant la jornada de caça, entre el guarda i el caçador s'hi estableix una destacada

modalitats de Caça

120 121

reserves nacionals de caça

modalitats de Caça

relació pel fet de compartir experiències viscudes i els coneixements sobre fauna i flora de l'entorn. La modalitat de caça per acostament, tot i que poc arrelada a casa nostra, té cada vegada més practicants com a resposta a l'expansió d'ungulats, com és el cas del cabirol.

La *batuda* és la modalitat més practicada i tradicional a Catalunya per caçar el porc senglar, encara que excepcionalment també es pot autoritzar aquest tipus de caça per abatre altres espècies cinegètiques. En el desenvolupament d'una batuda on poden participar entre 25 i 50 caçadors, la coordinació i organització han de ser molt precises. Primer de tot, cal triar la zona on es preveu fer la batuda, amb aquest objectiu cal haver verificat prèviament la presència de senglar a partir de la trobada de rastres. Seguidament, els caçadors se situen tant en llocs fixos anomenats *parades* que cobreixen la zona de batuda com en punts estratègics de la via de fugida dels animals. Una vegada els components de la colla estan ja ben ubicats, els gossers –caçadors responsables de dirigir els gossos– baten la zona de caça amb els gossos per tal de localitzar i conduir els animals cap a les parades. La batuda no permet la selecció correcta dels animals a abatre per la dificultat que suposa la rapidesa amb la qual moltes vegades es dona l'acció de caça.

L'*aguait* o *espera* en caça major és una modalitat que s'utilitza sobretot per a la caça del porc senglar a l'inici del dia i al capvespre. Cal saber quines són les zones que acostuma a freqüentar i esperar-lo des d'un lloc elevat per a la visió correcta de l'animal. Quan més

s'utilitza, per part dels guardes de reserva de fauna, és en època de veda, quan el porc senglar causa danys, mitjançant autoritzacions especials en zones on l'organització de batudes, sobretot per motius de seguretat, no són aconsellables.

La perdiu roja, la perdiu xerra, la becada, el conill i la llebre són espècies que es cacen habitualment a les reserves nacionals de caça bàsicament mitjançant dues modalitats: la *caça al salt* i *en mà*. La modalitat de caça *al salt* es practica fonamentalment en solitari amb o sense l'ajuda del gos que busca els exemplars per tal de sorprendre'ls i capturar-los. El caçador, d'acord amb l'experiència i els coneixements de l'espècie i del seu hàbitat, decidirà seguir una estratègia o una altra. Aquesta modalitat també es denomina *guerra galana*, ja que es considera la veritable essència de la caça en solitari, en la qual destaca el seu component ètic i la gran dificultat que comporta. La caça *al salt* no permet un gran nombre d'exemplars abatuts, fet que garanteix respectar les quotes de captura autoritzades. També es pot practicar aquest tipus de cacera amb companyia, però llavors la dificultat de captura es redueix i es perd part de l'encant d'aquesta modalitat.

La modalitat que se'n diu *en mà* és un tipus de cacera que es fa en grup. Generalment de quatre a sis caçadors baten el terreny mantenint una determinada formació a una velocitat constant; s'hi poden utilitzar gossos o no. Es practica normalment en terrenys oberts i plans. El caçador veterà o qui millor conegui el terreny és el cap de colla, dirigeix l'agrupació per no trencar

la formació i aporta les indicacions més convenients per al desenvolupament de la cacera. Amb aquesta modalitat es capturen més exemplars que no pas mitjançant la modalitat de *al salt*. Per qüestions de seguretat, els caçadors no poden tirar trets cap als costats pel risc que comporta, i, a més, cal tenir sempre els companys a la vista.

A la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit, el tudó, el tord comú, el tord ala-roig, l'estornell vulgar, la griva i la griva cerdana són espècies cinegètiques que generalment es capturen a l'*aguait* o l'*espera*, modalitat que consisteix en romandre amagat en llocs fixos prèviament escollits des d'on s'abat la peça, gairebé sempre al vol. Cal recordar que aquesta modalitat té limitacions i prohibicions, és el cas de la becada, espècie que no es pot caçar a l'*aguait*. És important tenir en compte les quotes de captura, la preparació dels llocs fixos i el seu repartiment entre els caçadors, per tal de controlar la pressió de caça i garantir la seguretat. L'ús de reclams ha d'obeir la normativa vigent, i està prohibida la reproducció dels sons dels animals amb cintes magnetofòniques i d'altres instruments elèctrics.

A la Reserva Nacional de Caça de l'Encanyissada s'hi practiquen les modalitats de caça del *barreig* i l'*espera*. La fotja és l'espècie que més es captura amb la modalitat del barreig. Aquesta és una modalitat molt específica i ancestral utilitzada per a la caça d'aus aquàtiques. Els barrejadors o barquers naveguen per les llacunes amb l'objectiu de fer aixecar al vol les aus aquàtiques que es troben entre la vegetació, el que s'anomena *barrejar*, així, aquestes aus són conduïdes

vers els caçadors situats a terra ferma i preparats per disparar. La destresa del cap de barreig és fonamental.

Gràcies als censos de fotges que es realitzen al delta de l'Ebre, es coneix la densitat d'animals, i, per tant, es pot seleccionar prèviament la quantitat d'animals a barrejar.

La caça d'aus aquàtiques a *l'espera* es pot efectuar de tres maneres diferents, diürna, nocturna i batuda, tot depèn de la finalitat de la cacera i l'espècie a capturar. Les anàtides es capturen a l'espera de manera diürna i nocturna mitjançant tirades que es fan en lluna plena. És freqüent la utilització de cimbells,

reclams artificials o mecànics utilitzats per atreure els ànecs cap als punts on estan situats els caçadors.

La polla d'aigua i el becadell es capturen en batudes; en aquestes, els caçadors es col·loquen en punts estratègics i van seguint l'avenç dels caçadors que condueixen els gossos.

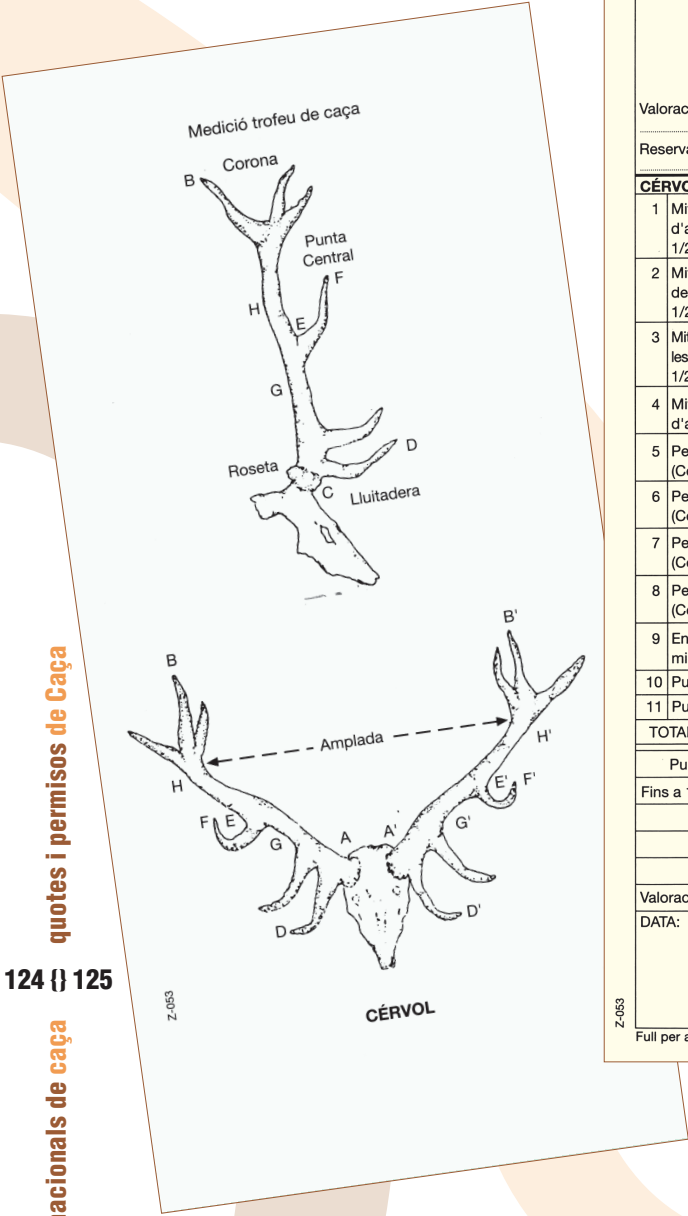

es reserves nacionals de caça i les reserves de caça es beneficien econòmicament de l'activitat cinegètica en tant que aporta ingressos procedents de les taxes dels permisos que han d'abonar els caçadors. Aquests ingressos reverteixen en la gestió, conservació, repoblació i vigilància de la caça i els hàbitats de les reserves.

Per poder caçar a les reserves nacionals de caça, a més a més de la llicència de caça cal tenir un permís específic per a cada tipus de caçador, segons si és un caçador local, autonòmic o europeu.

Per poder obtenir un permís de caça per caçar a les reserves nacionals de caça, tant si és per caçar trofeu com selectiva, cal fer prèviament una sol·licitud a les reserves nacionals de caça o a la Direcció General del Medi Natural, durant un període de temps concret. A principis d'any es fan diversos sorteigs públics d'on surten els diferents caçadors agraciats en les diferents modalitats de permisos i de caçadors. Una altra opció per poder obtenir un permís de trofeu és participar en les subhastes dels permisos que realitzen els diferents propietaris públics (ajuntaments) i particulars de cadascuna de les reserves nacionals de caça.

En el cas dels ungulats, excepte el porc senglar, el cost del permís es fracciona en una quota d'entrada, que només dona dret a poder caçar i és independent de la qualitat de l'animal abatut, i en una quota complementària, que és variable, ja que està en funció del resultat de la cacera, és a dir, del valor cinegètic de l'exemplar que s'ha aconseguit caçar.

quotes i permisos de Caça

reserves nacionals de caça

124 125

Generalitat de Catalunya

Departament de Medi Ambient i Habitatge

Direcció General del Medi Natural

QUOTA COMPLEMENTÀRIA

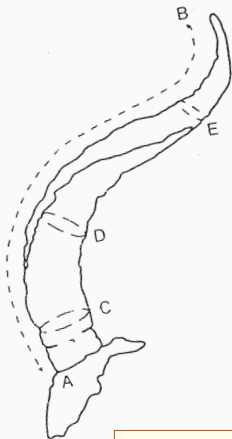
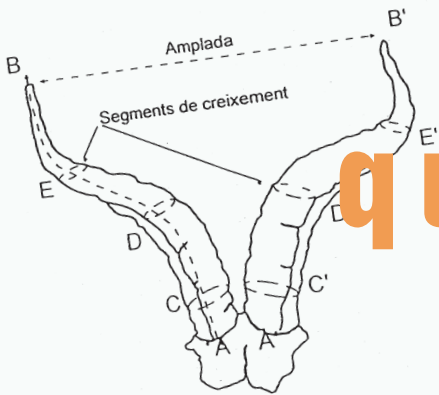
Valoració corresponent al permís de caça per acostament núm: _____

Reserva Nacional de _____

CÉRVOL		cm	X	Punts
1	Mitjana de longitud d'ambdues banyes 1/2 (AB + A'B')	- dta.....cm esq.....cm	0,5	
2	Mitjana de longitud de les dues lluitaderes 1/2 (CD + C'D')	- dta.....cm esq.....cm	0,5	
3	Mitjana de longitud de les dues puntes centrals 1/2 (EF + E'F')	- dta.....cm esq.....cm	0,25	
4	Mitjana de perímetre d'ambdues rosetes	- dta.....cm esq.....cm	1	
5	Perímetre inferior banya dreta (Contorn G)		1	
6	Perímetre inferior banya esquerra (Contorn G')		1	
7	Perímetre superior banya dreta (Contorn H)		1	
8	Perímetre superior banya esquerra (Contorn H')		1	
9	En substitució del pes la suma de les mides en apartats anteriors 5, 6, 7 i 8		0,10	
10	Puntes: un punt per cada punta			
11	Punts de bellesa (fix)			5
TOTAL VALORACIÓ EN PUNTS DE CAMP				
Punts	Valor punt	Import Euros		
Fins a 140				
Valoració del trofeu: _____				
DATA: _____		El guarda de la Reserva		

Full per al Director tècnic

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura,
Ramaderia i Pesca
Direcció General del Medi Natural

QUOTA COMPLEMENTÀRIA
CUOTA COMPLEMENTARIA

Valoració corresponent al permís de caça per acostament núm:
Reserva Nacional de Caza de los Puertos de Tortosa-Beseit

MASCLE DE CABRA SALVATGE MACHO MONTÉS	cm	X	Punts
1 Suma de la longitud de cada banya Suma de la longitud de cada cuerna (AB+A'B')		1	
2 Mitjana del perímetre de les bases de cada banya Promedio del perímetro de las bases de cada cuerna (C+C') / 2		1	
3 Mitjana dels perímetres majors del segon terç de cada banya Promedio de los perímetros mayores en el segundo tercio de cada cuerna (D+D') / 2		1	
4 Mitjana dels perímetres majors dels tercer terç de cada banya Promedio de los perímetros mayores en el tercer tercio de cada cuerna (E+E') / 2		1	
5 Edat: a comptar a partir de 10 anys. 1 punt per any. Edad: a partir de 10 años, 1 punto por año.			
Complement fix			6

TOTAL VALORACIÓ EN PUNTS DE CAMP

Punts núm.
Port de la quota complementària
vigents
Pte de la cuota complementaria
vigentes.

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient
i Habitatge
Direcció General
del Medi Natural

QUOTA COMPLEMENTÀRIA

Valoració corresponent al permís de caça per acostament núm:

Reserva Nacional de

CABIROL	cm	X	Punts
1 Mitjana de longitud d'ambdues banyes 1/2 (AB + A'B')	- dta. ____ cm esq. ____ cm	1	
2 Mitjana de longitud de puntes anteriors 1/2 (CD + C'D')	- dta. ____ cm esq. ____ cm	0,5	
3 Mitjana de longitud de puntes posteriors 1/2 (EF + E'F')	- dta. ____ cm esq. ____ cm	0,5	
4 Mitjana de perímetre d'ambdues rosetes	- dta. ____ cm esq. ____ cm	3	
5 Alçada		1,5	
6 Punts de bellesa (fix)			6

TOTAL VALORACIÓ EN PUNTS DE CAMP

Punts	Valor punt	Import Euros
Fins a 100		

Generalitat de Catalunya
Departament de Medi Ambient
i Habitatge
Direcció General
del Medi Natural

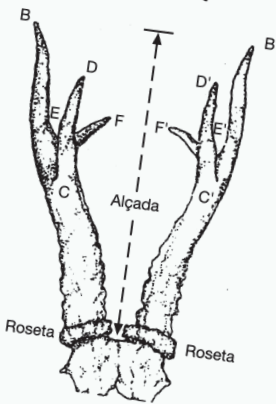
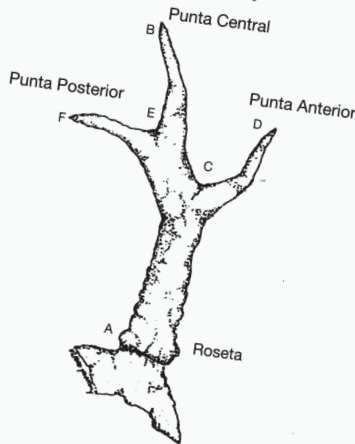
QUOTA COMPLEMENTÀRIA

Valoració corresponent al permís de caça per acostament núm:
Reserva Nacional de

ISARD

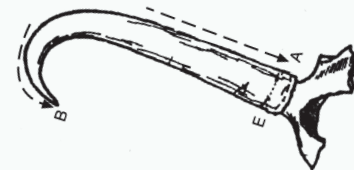
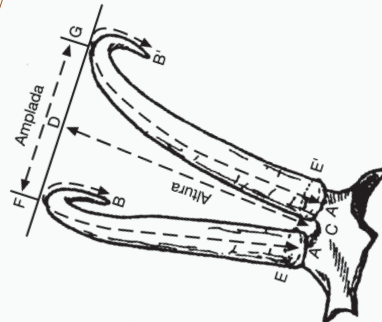
	cm	X	Punts
1 Longitud de la banya més llarga (AB ó A'B')		1,5	
2 Alçada = CD		1	
3 Perímetre màxim de la banya més gruixuda (E ó E')			
4 Amplada = FG (Quan l'amplada sigui més gran que l'alçada, com a màxim es posarà l'alçada)			

Medició trofeu de caça

CABIROL

Medició trofeu de caça

ISARD

Per tant, la quota complementària l'haurà d'abonar el caçador després d'haver caçat i serà un import proporcional a la qualitat de l'exemplar que hagi estat abatut mitjançant la puntuació de l'exemplar obtinguda. El guarda de reserva de fauna és el responsable de calcular la puntuació.

La puntuació obtinguda pel guarda *in situ* no té valor a efectes de determinar a posteriori la categoria d'homologació del trofeu com a trofeu de caça, ja que poden existir variacions amb la puntuació obtinguda en el procés d'homologació oficial. La seva finalitat és aconseguir el valor de l'import a pagar en la liquidació de l'esmentada quota complementària.

A tal efecte, per tal de facilitar el càlcul dels euros que corresponen a una determinada quota complementària, el guarda de reserva de fauna compta amb un imprès específic per cada espècie d'ungulat objecte de caça, en el qual anota les característiques i mesures de l'animal; aquestes dades es valoren amb uns determinats punts. Segons la puntuació obtinguda l'import de la quota complementària serà més o menys elevat. L'import de la quota d'entrada i de la quota complementària és una taxa fixada per llei del Parlament de Catalunya.

La pràctica de la caça també representa un benefici econòmic directe per als municipis, ja que llurs ajuntaments, tant que Administració local i propietaris de terrenys dins la reserva, tenen el dret de subhastar o adjudicar els permisos de caça de trofeu propietari, entre altres caçadors. Així mateix, els propietaris particulars de terrenys dins la reserva, en funció de la superfície d'aquests i de si estan agrupats en associació, poden adjudicar els permisos de caça de trofeu propietari entre caçadors que estiguin interessats en caçar exemplars trofeus de caça.

La caça del porc senglar, la caça menor i la caça d'ocells aquàtics només requereixen l'abonament de la quota d'entrada i està destinada exclusivament a caçadors locals.

quotes i permisos de Caça

126 {} 127

reserves nacionals de caça

La caça major, especialment d'artiodàctils, té dos vessants ben diferenciats a les reserves nacionals de caça, la cacera de trofeu i de selectiva. La primera està destinada a la captura dels exemplars mascles de més edat i amb la cornamenta més espectacular. La caça selectiva afecta exemplars d'ambdós sexes i de totes les edats. Amb la caça selectiva s'aconsegueix eliminar exemplars defectuosos, dèbils i malalts per tal de millorar la genètica de la població.

Per tant, si en una determinada població d'animals cinegètics el nombre d'individus forts i sans va en augment, significa que el seu medi natural ha estat ben gestionat. Tenint en compte que l'aprofitament cinegètic és una activitat que repercuteix de manera directa en el medi, és de capital importància que la gestió de la caça sigui l'adequada, quant a la qualitat d'individus a abatre i quant a la quantitat. En una reserva nacional de caça el caçador sempre va acompanyat, assessorat i dirigit pel guarda de reserva de fauna. Des que han estat creades les reserves, hi ha hagut un augment en el nombre d'exemplars d'espècies cinegètiques d'artiodàctils portadors d'una esplèndida cornamenta, la qual cosa confirma la bona salut ecològica del territori.

Així doncs, des del punt de vista ecològic és un bon senyal que la Direcció tècnica de la reserva cregui convenient caçar mascles adults que representin bons trofeus, i no cal dir que l'interès del caçador va en aquest mateix sentit. Per tant, a les reserves nacionals de caça s'ha aconseguit conciliar

homologació de trofeus

128 {} 129

reserves nacionals de caça

homologació de trofeus

l'equilibri de les poblacions de fauna cinegètica amb la satisfacció del caçador de poder abatre bons exemplars.

L'homologació de trofeus

Tenen la consideració de trofeus de caça, les banyes adherides al crani o a una part d'aquest de l'isard, la cabra salvatge, el cérvol, el cabirol, la daina i el mufló i ullals de porc senglar.

Entre d'altres elements es mesuren la longitud, l'alçada, l'envergadura, la curvatura, el perímetre, el pes i la separació de les banyes dels trofeus, i se'n valoren l'edat i la bellesa. En el cas del cabirol també es té en compte el volum de les banyes.

La Comissió de Catalunya d'Homologació de Trofeus de Caça, òrgan adscrit a la Direcció General del Medi Natural, està formada per 9

persones amb coneixement reconegut en temes de caça major i d'homologació de trofeus i és responsable de mesurar i homologar els trofeus de caça de Catalunya. Aquesta Comissió avalua de manera oficial els resultats de les accions cinegètiques perquè el caçador conegui el valor del trofeu de la peça cobrada (exemplar abatut).

Per tant, aquests barems completen la cacera, satisfent el seu vessant competitiu amb el reconeixement qualitatiu de l'exemplar abatut pel caçador.

Només s'homologuen els trofeus que compleixin les normes corresponents a cada una de les espècies, i és la fórmula CIC (Consell Internacional de la Caça) el sistema oficial d'homologació de trofeus que consisteix a fer diverses mesures, cada una de les quals va sumant uns determinats punts. Segons la puntuació final obtinguda el trofeu homologat pertany a la categoria d'or, plata o bronze.

homologació de trofeus

reserves nacionals de caça

Llistat de trofeus					
Espècie	Reserva Nacional de Caça	Classificació	Puntuació	Any captura	Propietari
Cabirol	Alt Pallars-Aran	Or	123.30	2000	Jordi Arnaiz Abella
Cabirol	Alt Pallars-Aran	Or	123.20	2000	Jordi Arnaiz Abella
Cabirol	Alt Pallars-Aran	Or	121.22	1999	Antonio Vidal Riu
Cabirol	Alt Pallars-Aran	Plata	114.93	1998	Joan Gutierrez Cambras
Cabirol	Alt Pallars-Aran	Plata	114.68	2005	Màxim Melo
Isard mascle	Alt Pallars-Aran	Or	113.58	1999	Jordi Boix Alabau
Isard mascle	Cadí	Or	109.15	1988	Emilio Alloza Muniesa
Isard mascle	Alt Pallars-Aran	Or	107.78	1997	Jesús Borrallo Arroyo
Isard mascle	Alt Pallars-Aran	Or	107.60	1995	Manuel Sánchez Martín
Isard mascle	Alt Pallars-Aran	Or	107.52	1995	José M ^a Gil Vernet
Isard femella	Alt Pallars-Aran	Or	98.10	1977	Vizconde de Belloch
Isard femella	Alt Pallars-Aran	Or	97.95	1993	Jordi Boix Alabau
Isard femella	Cadí	Or	97.40	1991	Emilio Alloza Muniesa
Isard femella	Alt Pallars-Aran	Or	96.12	1993	Joan Ferre Pamies
Isard femella	Freser-Setcases	Or	95.77	2001	Pere Samper Segura
Cérvol	Boumort	Or	202.59	1997	Jordi Boix Alabau
Cérvol	Boumort	Or	200.03	1999	Santiago Guerra
Cérvol	Boumort	Or	193.60	1999	José Perelló Caro
Cérvol	Boumort	Or	188.28	1997	Ramón Jane Cabagnero
Cérvol	Boumort	Or	187.68	1997	Eduardo Cerda Preckler
Cabra salvatge	Ports de Tortosa i Beseit	Or	264.57	1989	Direcció General de Política Forestal
Cabra salvatge	Ports de Tortosa i Beseit	Or	262.79	1985	Jim Rockstad
Cabra salvatge	Ports de Tortosa i Beseit	Or	260.96	1978	Pilar Aragonés de Rubio
Cabra salvatge	Ports de Tortosa i Beseit	Or	260.41	1978	Jesús Bilbao de la Rica
Cabra salvatge	Ports de Tortosa i Beseit	Or	260.25	1975	Dr. Gil Vernet

homologació de trofeus

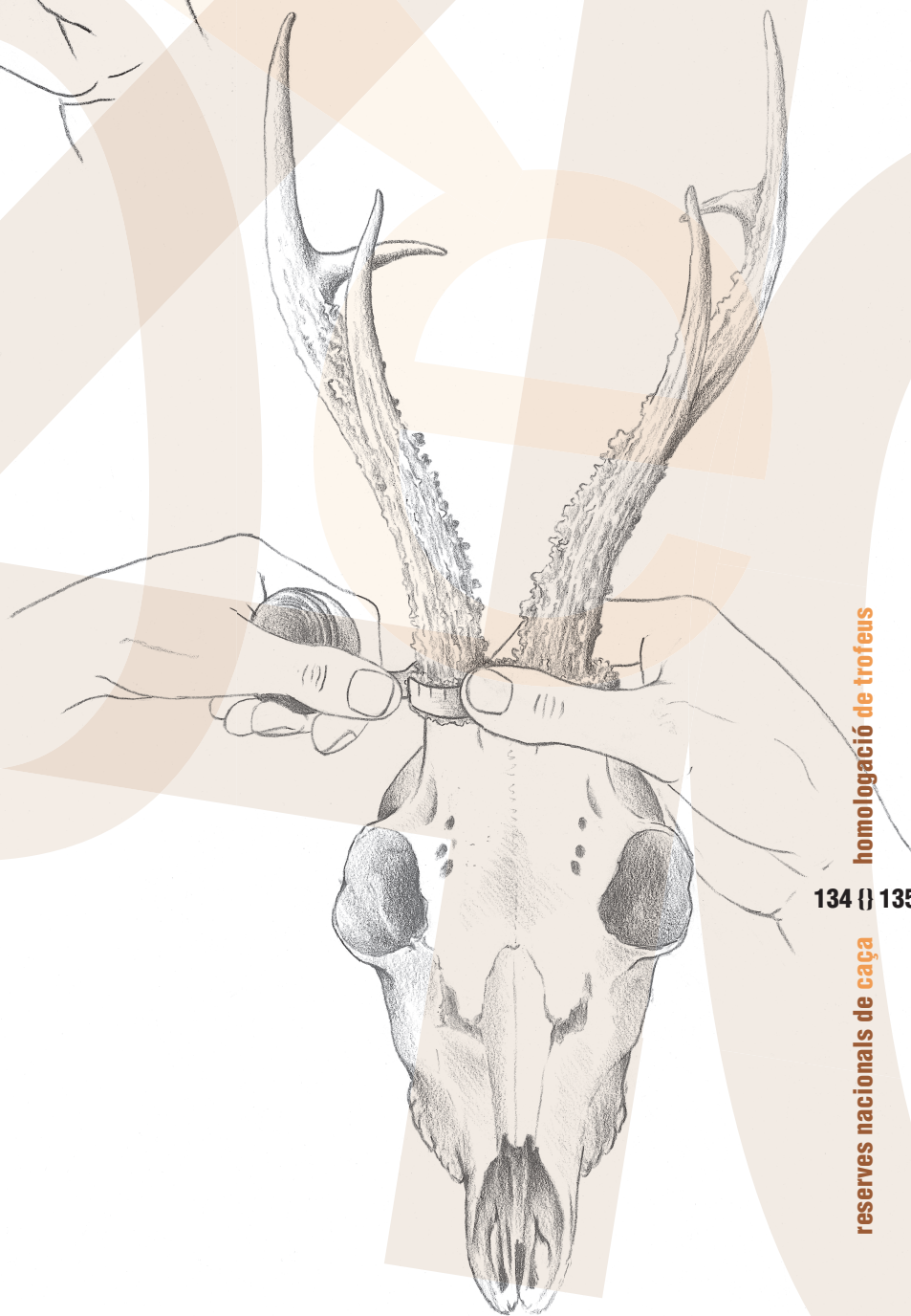
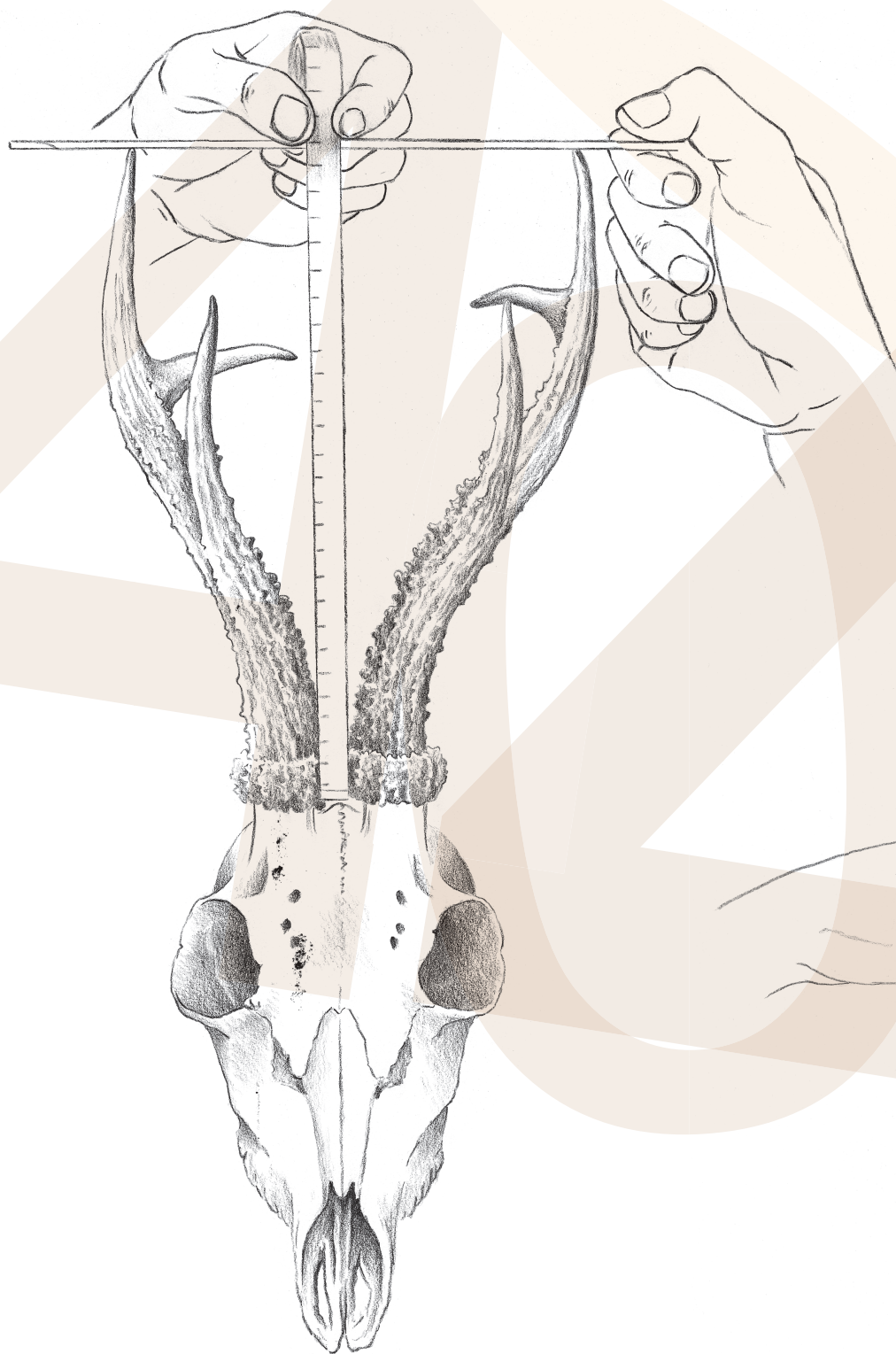
132 {} 133

reserves nacionals de caça

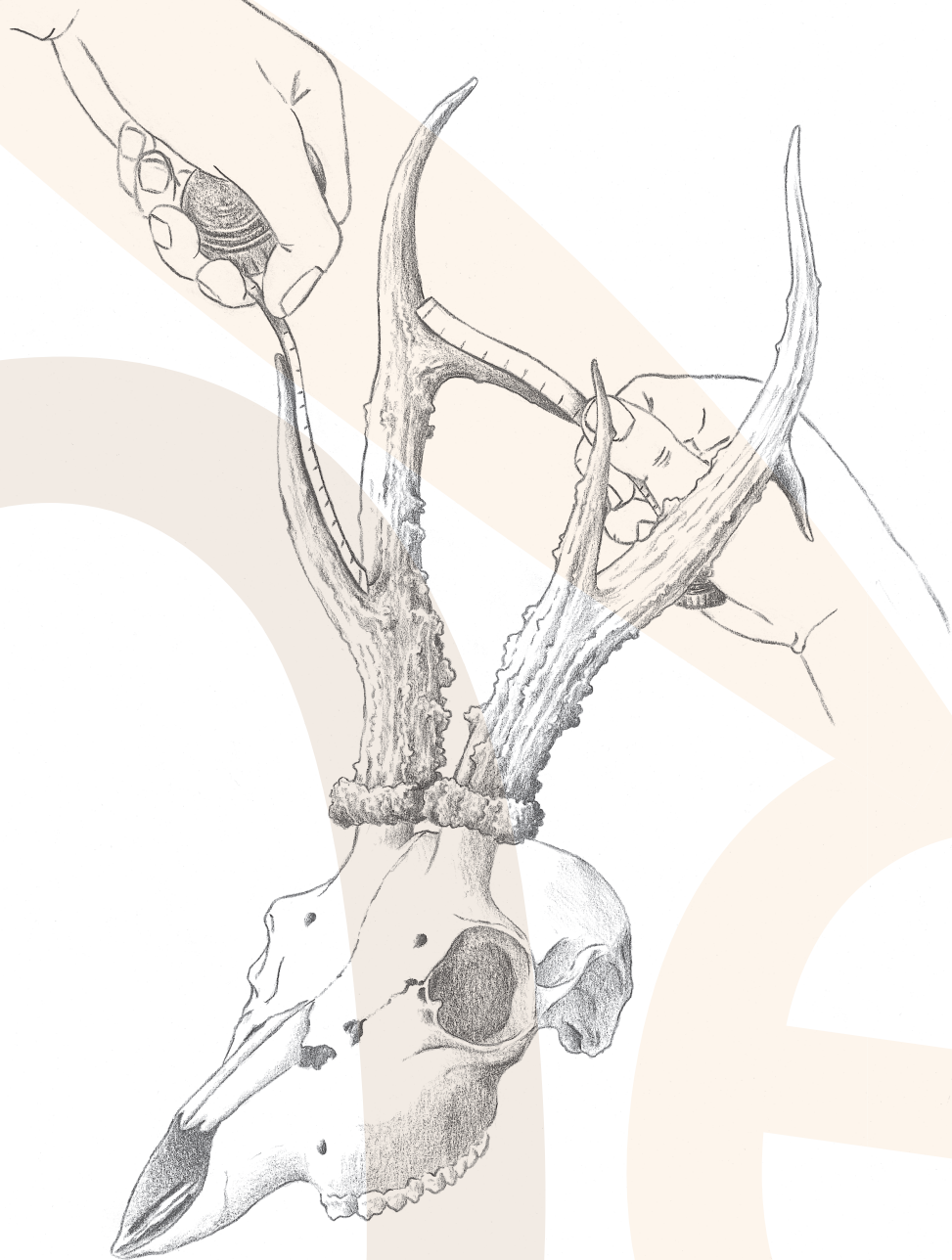

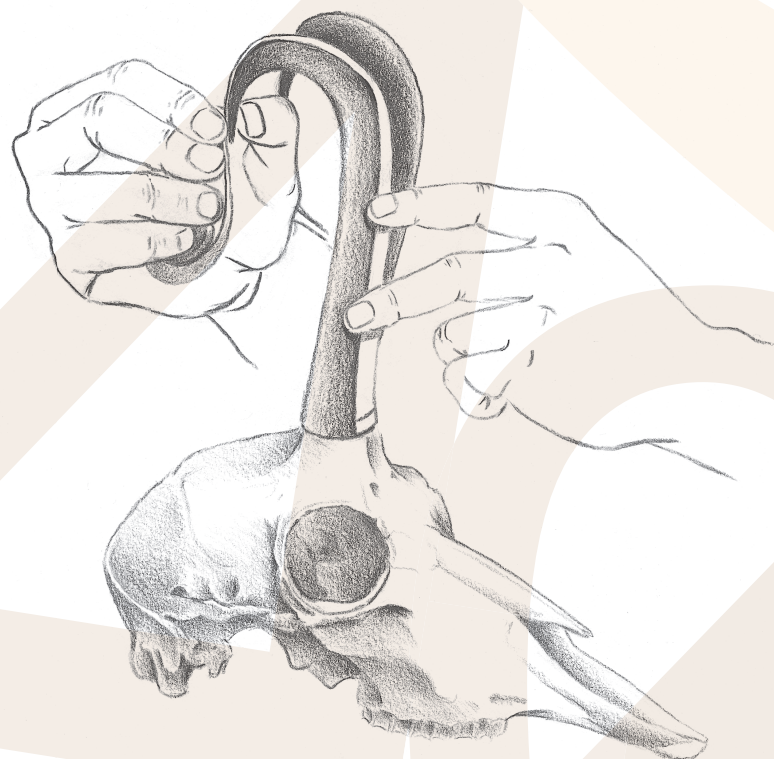

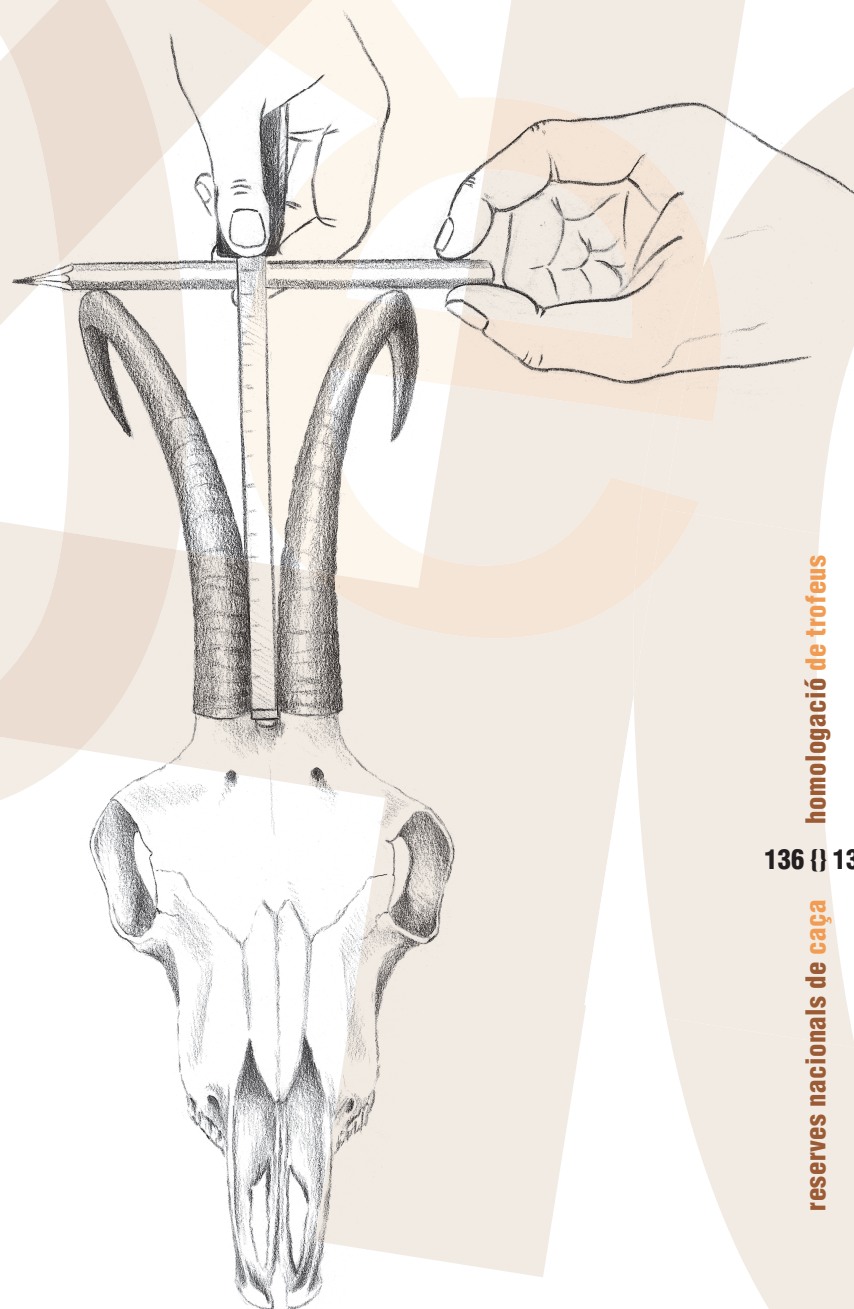
Exemple d'homologació del trofeu d'isard:

– Es mesura la llargada de cada una de les dues banyes, se'n treu la mitjana i es multiplica per 1,5.

– Es multiplica per 4 el gruix de la banya més gruixuda.

– Es mesura l'alçada de les banyes per la part del centre i perpendicularment a l'amplada de les banyes.

– Es mesura l'amplada màxima, per la part de més alçada i més amplada i pel centre de cada una de les banyes.

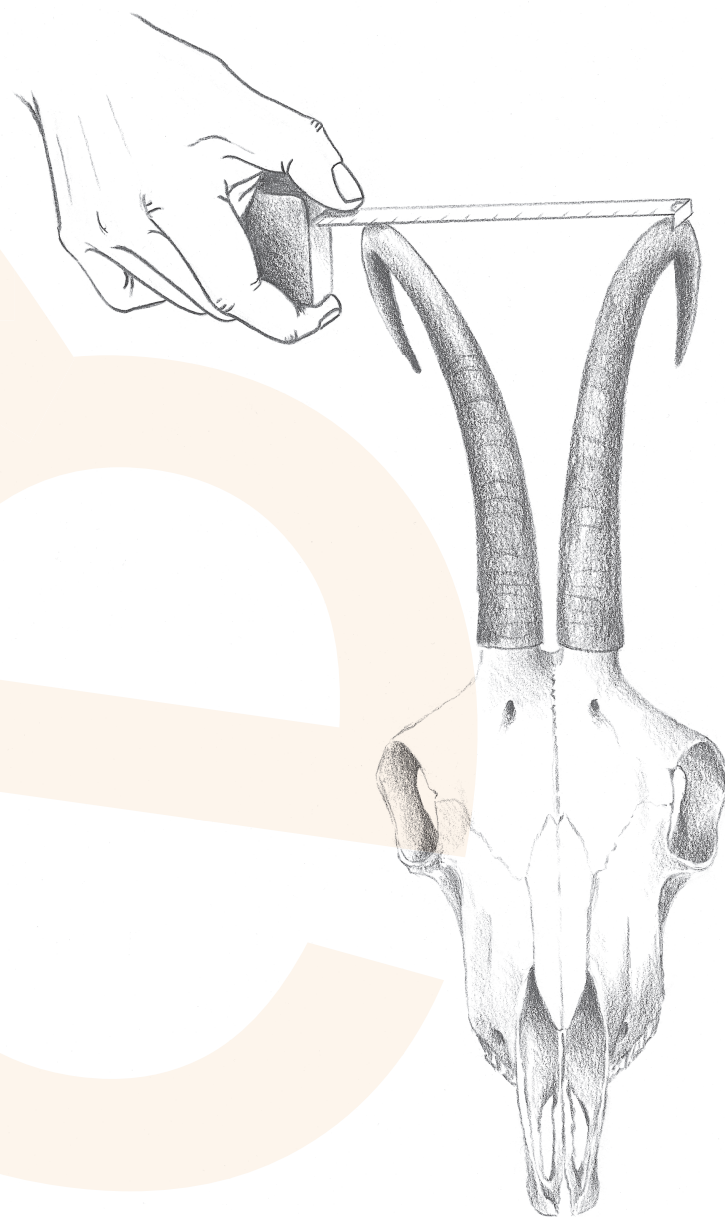

– Es compten els anells que es formen en les banyes amb el creixement dels anys. De 6 a 10 representen 1 punt; d'11 a 12 són 2 punts i de 13 en endavant, 3 punts.

Un cop sumats tots els apartats, resulta una puntuació final que determina la categoria del trofeu.

Cada deu anys es fa una publicació que recull tots els trofeus medallables que han estat homologats per la Comissió de Catalunya d'Homologació de Trofeus de Caça.

Es reserves nacionals de caça són territoris destinats a promoure, fomentar, conservar i protegir les espècies de la fauna autòctona del nostre país, tant la cinegètica, que en aquestes reserves compta amb una gestió i tractament cinegètic especial per garantir aquests propòsits, com la protegida, on a les reserves troba els mecanismes de protecció que permeten la seva preservació i supervivència.

La fauna que mereix ser protegida és la que té les seves poblacions tan reduïdes que cal preservar-les per evitar-ne l'extinció, així com per procurar la recuperació dels seus efectius fins a una densitat poblacional adequada. També es consideren espècies protegides, tot i no ser escasses, les que suposen un benefici en el control de plagues perjudicials per als conreus. Està clar que, a diferència de les cinegètiques, les espècies protegides no es poden ni caçar ni capturar, i per afermar la seva protecció la llei també prohibeix tenir-les, exhibir-les, recollir els seus ous i cries o la comercialització de les seves restes o parts.

A les reserves nacionals de caça es planifiquen els recursos, i es prohibeix la persecució indiscriminada d'aquestes espècies, es mantenen els hàbitats incorruptes amb la preservació de l'ús del sòl tot evitant greus impactes, controlant el pas de carreteres, limitant determinades activitats esportives, aprofitaments forestals..., és a dir, es prohibeixen les accions que poden vulnerar el refugi i la tranquil·litat en el medi que tot animal necessita per tenir descendència.

la fauna protegida

138 {} 139

reserves nacionals de caça

la fauna protegida

Per tant, a les reserves nacionals de caça, tot i ser territoris on l'aprofitament cinegètic, com a important actiu econòmic per a la comarca, s'hi desenvolupa de manera regular i habitual, les espècies protegides que comparteixen el mateix hàbitat no deixen de gaudir d'una acurada gestió que les empara. El resultat és que la gran majoria de les espècies protegides de muntanya tenen a les reserves nacionals de caça el seu millor refugi, i, per tant, d'aquestes depèn en bona part la seva supervivència. De fet, gràcies a la recuperació que aquestes espècies han tingut dins de les reserves, moltes han pogut anar ampliant la seva àrea de presència i densitat fora de les esmentades reserves, i actualment la seva dependència respecte de les reserves ja no és tan extrema com fa vint anys. De fet, els ungulats mateixos ja fa anys que s'han expandit fora dels seus límits.

Així doncs, a les reserves nacionals de caça, gràcies al minuciós control per a

l'acompliment de la normativa vigent, juntament amb reintroduccions d'animals originaris d'altres espais naturals, projectes i inversions en la cria en captivitat i posterior alliberament, s'hi han aconseguit resultats molt satisfactoris quant a la recuperació de poblacions seriosament amenaçades quatre dècades enrera, moment de la constitució d'aquests espais. Els resultats dels censos confirmen

l'esperançadora evolució de les poblacions de certes espècies protegides, totes emblemàtiques.

Posarem de relleu les espècies que, gràcies a les directrius del servei competent en gestió de fauna protegida i que s'executen a les reserves nacionals de caça, entre d'altres espais naturals gestionats per l'Administració, han resistit l'amenaça de l'extinció. La major part de la fauna protegida de què farem menció no és exclusiva d'una o altra reserva, ans al contrari, la major part de les espècies pròpies d'uns determinats hàbitats s'estenen per totes les reserves que protegeixen el mateix tipus d'ecosistemes. Per tant, l'èxit en l'assoliment de la preservació de la fauna protegida s'ha d'entendre com el resultat de l'esforç comunament exercit en totes les reserves.

Espècies antigament cinegètiques com el gall fer i la perdiu blanca tenen a les reserves nacionals de caça la major part de la seva població, però, en aquests dos casos, la tendència regressiva de les

seves poblacions, detectada a través dels censos efectuats al llarg dels anys, van recomanar-ne la protecció. Tot i això, han seguit disminuint a causa dels diversos factors que les afecten, i és aquest un tema en el qual s'està treballant per evitar-ho.

L'ós bru va ser una espècie cinegètica que, tot i haver estat protegida, no es va poder evitar que s'extingís a inicis dels 90, i no ha estat fins que va ser reintroduïda als Pirineus francesos que ha retornat als nostres Pirineus, en els quals encara troba un hàbitat excel·lent per reproduir-se i alimentar-se.

Recentment han arribat alguns llops, extingits a Catalunya a començaments del segle xx, procedents també dels Pirineus francesos però amb origen als Alps. Tanmateix, la continuïtat del llop no està garantida i a hores d'ara la seva densitat és tan baixa que els seus beneficiosos efectes sobre l'estat sanitari dels ungulats encara no es pot apreciar.

Dels Pirineus francesos —en aquest cas introduïdes pels caçadors mateixos— provenen les marmotes. Un gran rosegador inexistent des de les

glaciacions a casa nostra, però que actualment ha experimentat una gran expansió, i ja és present a tota la serralada pirinenca. En general, s'han incrementat les poblacions dels grans rapinyaires, i és que l'increment de les espècies preses afavoreix l'augment tant dels seus depredadors com de les espècies de l'estadi alimentari superior, els necròfags, amb la consegüent millora de tota la comunitat faunística. Només a tall d'exemple destaquem que a Boumort ja s'hi poden comptar més d'una quinzena d'individus de trençalòs, voltor que tan sols fa una dècada estava en perill d'extinció.

Als Ports de Tortosa i Beseit el gat fer, l'àguila cuabarrada, l'àguila daurada, el duc i el falcó són exemples d'algunes de les espècies que en aquesta i en d'altres reserves troben la protecció necessària.

La llúdriga, tan sensible a la contaminació de les aigües continentals, i el gall fer, fortament perseguit i amenaçat per diversos impactes, com ara la caça, han pogut escapar de la temuda desaparició i enguany han assolit una densitat considerable a les Reserves de l'Alt Pallars-Aran, Cadí i Cerdanya-Alt Urgell, territoris alpins on

la perdiu blanca també hi ha trobat resguard, tantes vegades vulnerada per les actuacions de les explotacions turístiques. A la RNC de Freser-Setcases a part d'ocells com l'àguila perdiguera, l'aligot o l'òliba, podem destacar la protecció de la fauna de bosc com el petit mussol pirinenc, un ocell que no va ser descobert a Catalunya fins als anys 80, el picot negre, que ha incrementat les seves poblacions i l'àrea de distribució, i la marta o l'ermini.

La fauna autòctona pròpia d'aiguamolls també ha estat perjudicada per la dessecació de les zones humides a Catalunya, fent impossible la nidificació de certes aus. La pèrdua de la vegetació aquàtica va fer desaparèixer diverses espècies d'aquests àmbits, com els fumarells, diverses oques, agrons, polles blaves... Aquesta fauna ha estat recuperada a la Reserva de Caça de l'Encanyissada gràcies als treballs d'hidrologia i sanejament que s'hi han desenvolupat. L'increment del nombre d'ànecs i ocells aquàtics ha estat possible gràcies a la regulació i ordenació de la caça i al seguiment de les poblacions d'aquests ocells mitjançant els censos anuals que es realitzen des de fa diversos anys. Cal evitar, però, ser excessivament optimistes. Malgrat la seva catalogació com a protegides, hi ha espècies com el gall fer, la perdiu blanca i l'àguila cuabarrada que van malament, i per tant encara hi ha factors antropogènics a resoldre. Alguns estan relacionats amb l'ús recreatiu dels boscos i els prats alpins, d'altres amb el canvi climàtic i amb factors naturals més difícils de resoldre. Són els reptes per al futur.

Perdiz nival ~ Lagopodo-zuri ~ Lagópodo alpino ~ Alpenschneehuhn ~ Lagopède des Alpes ~ Rock

La perdiu blanca és una relíquia dels períodes glacials que van afectar la península. En retirar-se els gels, fa uns 10.000 anys, les perdius blanques que ocupaven els

Pirineus es van quedar aïllades a la serralada, pujant de cota paral·lelament a l'increment de la temperatura. De fet, és una espècie tan adaptada al fred, que és incapaç de sobreviure en llocs càlids. Per això, actualment només la trobem a les carenes del Pirineu axial, gairebé sempre per sobre dels 2.000 metres d'altitud. No emigren ni baixen de cota per fred que faci o neu que caigui. I com que la gran majoria de carenes pirinenques es troben dins de les reserves nacionals de caça, la major part de la seva població s'hi queda a dins.

El seguiment d'aquesta espècie es va iniciar als anys 80 a les reserves nacionals de caça de Freser-Setcases i de la Cerdanya-Alt Urgell, i en detectar-se una regressió de les poblacions es va declarar espècie protegida. Posteriorment, els seguiments es van ampliar al Parc Nacional d'Aigüestortes i Estany de Sant Maurici, i des de l'any 1998 es fan dins d'un projecte transfronterer en col·laboració amb l'Oficina Nacional de Caça i Fauna Salvatge de França.

f. [LC] [ZOO] Ocell de la família dels tetraònids, d'uns 35 centímetres de llargada i amb plomatge totalment blanc a l'hivern, característic de l'alta muntanya. (*Lagopus mutus*)

perdiu blanca

la fauna protegida

144 {} 145

reserves nacionals de caça

ptarmigan ~ Pernice bianca

Els resultats d'aquest seguiment són força sorprenents, ja que, d'una banda, la densitat de mascles cantaires s'ha doblat: entre els anys 1998 i 2000, la densitat era de 2,3 a 3,5 mascles/100 ha, mentre que entre 2001 i 2006 ha estat de 4,7 a 7,6 mascles/100 ha, i, de l'altra, l'èxit reproductor s'ha mantingut molt baix en tot el període (entre 0,0 i 0,4 polls/adult), essent probable que la causa sigui l'impacte de les estacions d'esquí.

Atès que al vessant francès l'èxit és més elevat, hom creu que la població del vessant sud del Ripollès es conserva en part gràcies a la del vessant nord. D'altra banda, la població no ha recuperat alguns territoris abandonats als anys 80, ni tampoc els paràmetres reproductors que havia tingut.

Gràcies al seguiment fet en aquestes reserves per tècnics i guardes de reserva de fauna, ja es disposa d'informació per gestionar el medi alpí en el futur.

Coneguem-la una mica més...

La perdiu blanca exhibeix el plomatge totalment blanc només a l'estació hivernal; aquest color la fa invisible en els caus excavats a la neu que la protegeixen tant de les gelades com dels seus depredadors. La particularitat de mudar la ploma per canviar el seu aspecte és una mostra de la seva gran adaptabilitat a l'hàbitat. A l'estiu, les plomes blanques només són presents a les ales i al ventre, la resta del cos adopta el color gris i marronós que li permet passar desapercebuda entre les tarteres i els prats.

La perdiu blanca és una espècie sedentària que viu tot l'any en els alts cims muntanyosos. El dens plomatge de doble ploma que li cobreix tot el seu cos, fins i tot potes i dits, li permet suportar les dures i extremes condicions climàtiques dels estatges alpins. Bàsicament s'alimenta de vegetals, encara que durant l'estiu també aprofita la gran abundància d'insectes.

El període de zel transcorre entre abril i juny. A partir de març, els mascles ja ocupen i defensen un determinat territori de qualsevol rival, i és sobretot en el mes d'abril quan són intensos els seus cants nupcials.

Malgrat que el seu vol és d'una perfecció absoluta, la perdiu blanca acostuma a trobar-se a ras de terra i és freqüent que el seu desplaçament sigui a peu, fins i tot els seus nius són poc profunds, aprofiten llocs arrecerats per matolls o roques per excavar-hi la bretxa que farà

de niu, i s'hi incubaran de 4 a 9 ous. Els pollets són atesos per ambdós pares, la femella els cova i el mascle els guarda i protegeix. És una espècie nidífuga, això vol dir que un cop el poll neix ja és capaç de deixar el niu i caminar al darrera de la mare. El canvi de ploma és molt precoç i a partir del desè dia ja poden aixecar tímidament el vol. A l'estiu i a la tardor viuen en bàndols més o menys nombrosos als estatges d'altituds més elevades, i a l'hivern es dispersen per romandre solitàries o en parelles.

Les baixes temperatures obliguen a estalviar tota l'energia possible i la perdiu blanca ho pot aconseguir evitant al màxim la seva activitat. La invasió humana a les cotes altes de la muntanya, mitjançant l'explotació turística que suposa la pràctica de l'esquí, és el factor determinant que altera la tranquil·litat en l'hàbitat que aquesta au necessita per economitza la seva mobilitat, per tant, qualsevol alteració que incrementi la seva despesa energètica augmenta el risc de mortalitat i provoca que arribi en pitjors condicions físiques a l'època de zel. D'altra banda, els efectes derivats de l'augment general de les temperatures en els darrers anys, el retard de l'època de les nevades i la reducció de la superfície coberta de neu, són greus amenaces per a aquesta espècie adaptada al fred extrem.

Actualment, l'espècie es troba protegida tant per convenis i directives europees com per lleis i decrets autonòmics per garantir la supervivència d'aquest testimoni de les glaciacions del quaternari i evitar la desaparició de la població de perdiu blanca més meridional d'Europa.

Águila perdicera ~ Bonelli arrano ~ Águila de bonelli ~ Habichtsalder ~ Aigle de bonelli ~ Bonelli's

És una de les espècies de rapinyaires més amenaçades tant a Catalunya com a tot Europa. Com a conseqüència de la important regressió que han protagonitzat les seves poblacions, l'àguila cuabarrada forma part de la llista d'espècies vulnerables. A Catalunya hi ha 68 parelles, però s'estima que als anys 70 n'hi havia una vintena més.

Pel que fa a les reserves nacionals de caça, només és present a la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit, on actualment hi ha 3 parelles, una de les quals d'instal·lació recent. En territori aragonès, dins de la Reserva mateixa, hi viu una altra parella de manera permanent. Així doncs, del total de les 4 parelles, dues es localitzen al vessant de llevant i dues al de ponent. L'àguila cuabarrada cria generalment en cingleres, concretament als Ports de Tortosa i Beseit la podem trobar en els seus barrancs més perifèrics. Els territoris on aquest rapinyaire troba més fàcilment l'aliment s'estenen sovint fora de la Reserva, pel fet que les seves preses principals, com els conills, les perdius, els tudons, els coloms i els llangardaixos, són molt abundants en els terrenys que alternen els conreus de secà amb els matollars i els boscos.

L'àguila cuabarrada competeix, quant a l'hàbitat, amb l'àguila daurada, ja que

f. [ZOO] Ocell de la família dels accipítrids, que arriba a fer 70 centímetres de llargada, d'ales negres i cos gairebé blanc.
(*Hieraetus fasciatus*)

àguila cuabarrada

la fauna protegida

148 {} 149

reserves nacionals de caça

Eagle ~ Aquila del bonelli

ambdues ocupen bàsicament les zones internes del massís. Aquest fet és un factor important que condiciona la seva preferència en situar-se en zones perifèriques. El voltor també representa un competidor per a l'àguila cuabarrada, amb l'ocupació dels seus nius.

Les parelles que hi ha als Ports tenen un índex reproductor molt bo i una taxa de supervivència elevada. Hi ha diverses circumstàncies que afavoreixen l'estabilitat de l'àguila cuabarrada en aquesta Reserva meridional de Catalunya. El fet que la Reserva es trobi en una zona poc habitada i poc electrificada evita perturbacions i accidents causats per l'electrocució, un dels problemes importants per a les grans aus.

D'altra banda, la Reserva està bàsicament destinada a la caça major, i per tant està sotmesa a l'exhaustiva vigilància que du a terme l'excel·lent guarderia preservant el territori de persecucions i molèsties.

De totes maneres, no es pot obviar que en alguns sectors l'escalada esportiva pot ser motiu d'amenaça per a la reproducció i manteniment d'algunes parelles, sobretot pels destorbs que es poden ocasionar en els nius ubicats a les cingleres. En aquest sentit, ha calgut regular aquesta activitat per fer-la compatible amb la vulnerable àguila cuabarrada i d'altres espècies d'ocells rapinyaires.

Coneguem-la una mica més...

L'ocell rapinyaire més representatiu dels ecosistemes mediterranis, caracteritzats per un alt nivell d'insolació, estius càlids i secs i hiverns molt suaus amb pluges curtes i intenses, és sens dubte l'àguila cuabarrada. És per això que és fàcilment detectable a les serralades d'altitud mitjana pròpies del Priorat, a la Catalunya meridional. Pot arribar a mesurar 180 cm i pesar fins a 3 kg. El vol és elegant i majestuós, i la seva agilitat li permet exhibir autèntiques proeses com vertiginosos picats o peculiars bucles en ple vol. Els individus adults llueixen una àmplia franja negra al final de la cua i aquesta característica, que li dona el nom, facilita la seva identificació i la diferència d'altres aus rapinyaires. Les parelles són estables al llarg de tota la seva vida i, un cop triat el territori, el conserven i el defensen d'altres rapinyaires invasors.

Ubiquen els nius en els penya-segats, i durant el mes de febrer i març la femella pon un parell d'ous. Durant el període d'incubació i els primers dies de vida dels polls qualsevol molèstia, com pot ser la pràctica de l'escalada, pot provocar el fracàs de la reproducció.

Després de dos mesos i mig de restar en el niu, els polls ja comencen a atrevir-se a aixecar el vol per independitzar-se i anar a la recerca de nous i llunyans territoris, on els sigui fàcil trobar prou aliment, que consisteix principalment en mamífers i ocells de mida mitjana.

Quan arriben a l'edat adulta, tornen als territoris on hi ha parelles per residir-hi i formar una nova família. Cal destacar que el fenomen de la dispersió pròpia de l'època juvenil és cada vegada menys freqüent. L'elevada mortalitat de les parelles adultes propicia que el jove resideixi en el territori alliberat provocant que l'ocupació de nous territoris sigui menor.

Águila real ~ Arrano beltz ~ Aguia real ~ Steinadler ~ Aigle royal ~ Golden eagle ~ Aquila reale

L'àguila daurada és l'ocell rapinyaire més gran de la península Ibèrica, i sembla que fa quaranta anys es trobava en el pitjor moment de la seva història, ja que era un dels depredadors més perseguits, i la seva mort fins i tot era premiada per l'Administració del moment. Així, als anys 70 havia desaparegut de moltes serralades i muntanyes, especialment de la regió més mediterrània. Cap a l'any 80 s'estimava una població total d'un 70 parelles (64-73), distribuïdes bàsicament entre els Pirineus i els Ports de Tortosa i Beseit.

Gràcies als programes de recuperació i conservació dels ocells rapinyaires i a la creació de les reserves nacionals de caça, la major part de la població de l'àguila daurada ha anat gaudint d'una protecció eficaç. A més, l'increment de la població de l'isard als Pirineus i de la cabra salvatge als Ports de Tortosa i Beseit ha suposat una millora en la provisió d'un aliment òptim per a aquesta espècie, ja que les àguiles capturen molts cabrits i també aprofiten la carronya. En els últims anys, l'expansió de la marmota procedent del vessant nord dels Pirineus incrementa la llista de preses preuades per aquest rapinyaire.

f. [ZOO] Ocell de la família dels accipítrids, que arriba a fer 89 centímetres de llargada, de plomatge brunenc, més clar a la part del cap, l'àguila per excel·lència.
(*Aquila chrysaetos*)

àguila daurada

la fauna protegida

152 {} 153

reserves nacionals de caça

Tots aquests efectes, afegits a la despoblació de la muntanya, han afavorit la recuperació de la població de l'àguila daurada. Cal destacar que l'increment d'aquest rapinyaire no ha perjudicat la demografia de les poblacions dels ungulats salvatges, al contrari, aquestes s'han incrementat, fet que ha afavorit l'afecció per les epizooties, fins i tot es pot deduir que les rapinyaires existents són insuficients per frenar l'avanç de malalties tan virulentes.

D'altra banda, l'increment dels efectius de les àligues a les reserves ha propiciat la seva recuperació fora d'aquests indrets, fins i tot han començat a recolonitzar antics territoris perduts de les serres prelitorals. Així, actualment s'estima que hi ha un centenar de parelles a tot Catalunya. Certament, s'ha pogut demostrar que les reserves nacionals de caça han estat clau en la recuperació del depredador alat més poderós de les nostres muntanyes.

Coneguem-la una mica més...

els mascles i femelles llueixen el mateix color de plomatge, els individus adults són marrons amb el clatell i la part superior de l'ala de tonalitat daurada. L'escàs dimorfisme sexual només es manifesta en una major envergadura de les femelles, característica habitual en les aus depredadores.

En ple vol la podem reconèixer fàcilment per les seves grans dimensions i la silueta de l'ala i de la cua. Les ales són llargues i lleugerament més estretes a la base que al centre i els seus extrems exhibeixen les plomes primàries, que semblen llargs dits. La cua és quadrada i de major longitud respecte d'altres àguiles. El vol d'ascensió dibuixa grans cercles que aprofiten les columnes tèrmiques per estalviar la màxima

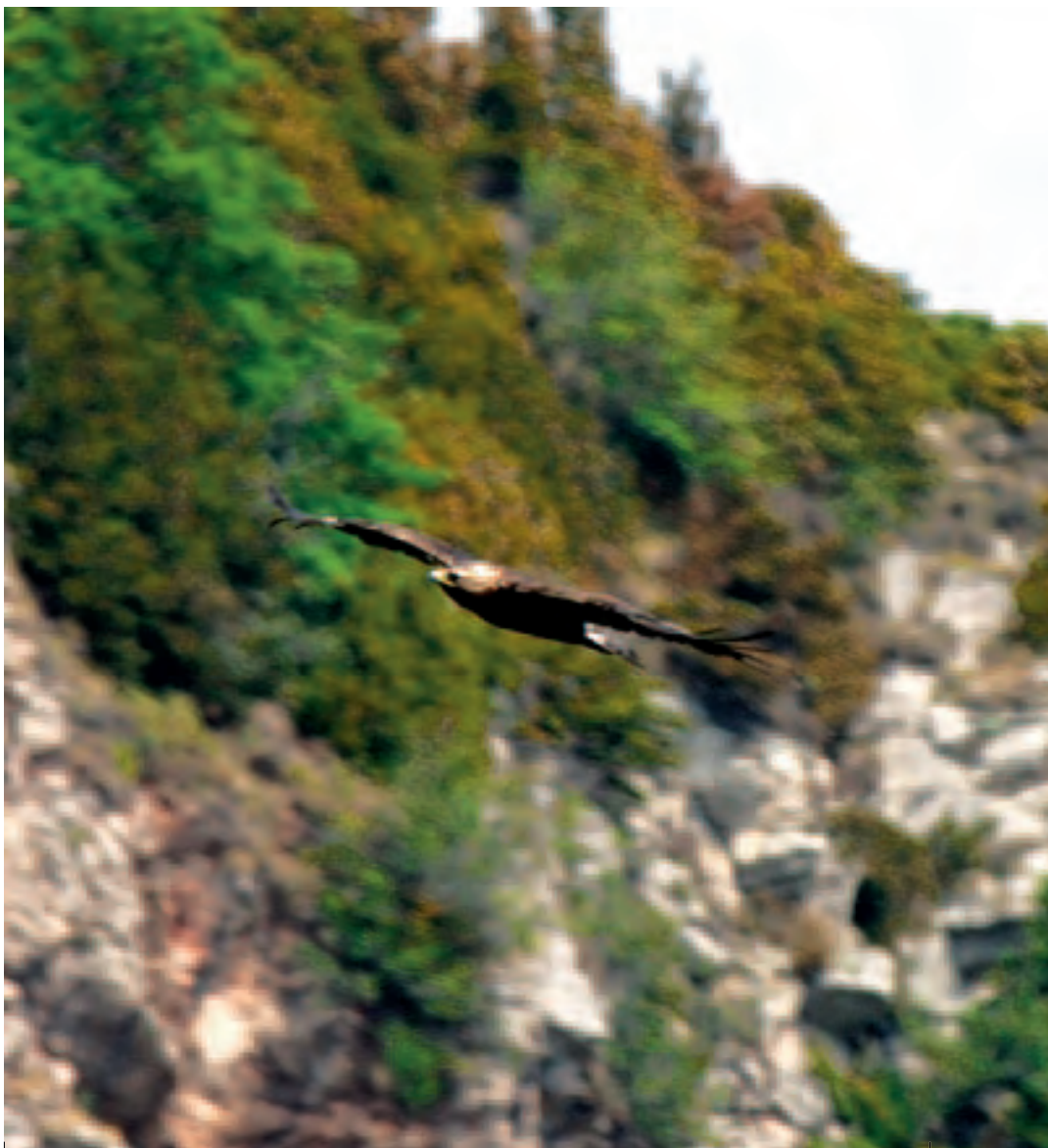
energia. Un cop assoleix l'altitud adequada, inicia un vol de trajectòria rectilínia per cercar l'aliment; la seva potent i excepcional vista és capaç de localitzar la presa a centenars de metres de distància. Un cop seleccionat l'animal que pretén capturar, que pot ser de diverses mides –des de ratolins fins a senglars o cérvols–, comença el descens fins a efectuar un vol rasant, ràpid i silenciós. Per caçar, es deixa caure sobre la presa amb les fortes urpes dirigides cap endavant i amb les ales plegades cap amunt: l'espectacle és imponent.

Cria principalment en muntanyes i extensos boscos muntanyosos i ubiquen els nius, de fabricació molt senzilla, sobre alts arbres o en roques escarpades dels penya-segats. En el territori, acostumen a construir més d'un niu i els utilitzen de forma alternada any rera any. A cada temporada de cria fan més grans els nius, afegint-hi cada vegada més nivells de branques; per tant, no és estrany trobar nius d'1 m de diàmetre i 2 m d'alçada.

L'àliga daurada és monògama. Entre gener i març la femella pon entre un o dos ous, que eclosionen al mes de maig. Si neixen dos polls, és normal que només en sobrevisqui un d'ells; el més dèbil acabarà morint al ser desatès pels pares o fins i tot expulsat pel germà més fort. Després de 50 dies, el poll ja s'atrevirà a fer el seu primer vol; als inicis de la tardor ja estarà preparat per abandonar el territori dels seus pares, cercar parella i nous territoris on establir-s'hi.

Urogallo ~ Basoilar ~ Pita do monte ~ Auerhuhn ~ Grand tétras ~ Western Capercaillie ~ Gallo

a Catalunya es localitza la població més important de gall fer a escala peninsular i una de les millors d'Europa. El seu hàbitat són els boscos de coníferes com el de pi roig, pi negre i avet de l'àmbit del Pirineu i Prepirineu, on l'abundant sotabosc els confereix la protecció i l'alimentació necessària.

Malgrat que la seva distribució no és gaire extensa, el gall fer gaudeix d'un bon estat de conservació i la seves poblacions es poden considerar estables a partir de la prohibició del seu aprofitament cinegètic en els inicis dels anys 80. La silvicultura, l'esquí o els incendis són encara amenaces per a aquesta espècie en certes comarques del Pirineu oriental. És per això que el gall fer, si les adversitats segueixen actuant sobre el seu hàbitat, pot deixar de formar part de la llista d'espècies vulnerables per passar a catalogar-se com a espècie en perill d'extinció.

Per tal de garantir la supervivència de l'espècie, s'han dut a terme diverses actuacions, adreçades tant a preservar els seus hàbitats com a la vigilància i el seguiment dels seus efectius. Parlem de fer possible la compatibilitat dels aprofitaments forestals amb els llocs de cant, de cria i d'hivernada o la persecució del furtivisme gràcies a les tasques efectuades pels guardes de les reserves. Són continus els estudis

m. [LC] [ZOO] [o gall salvatge] Ocell de la família dels tetraònids, de 85 centímetres de llargada, de plomatge negrós, amb l'ull envoltat per una pell nua vermellosa i de bec de color clar. (*Tetrao urogallus*)

gall fer

la fauna protegida

156 {} 157

reserves nacionals de caça

cedrone

demogràfics a partir de censos anuals per decidir si cal realitzar reforçaments (alliberament d'exemplars criats en captivitat) en nuclis amb davallades demogràfiques.

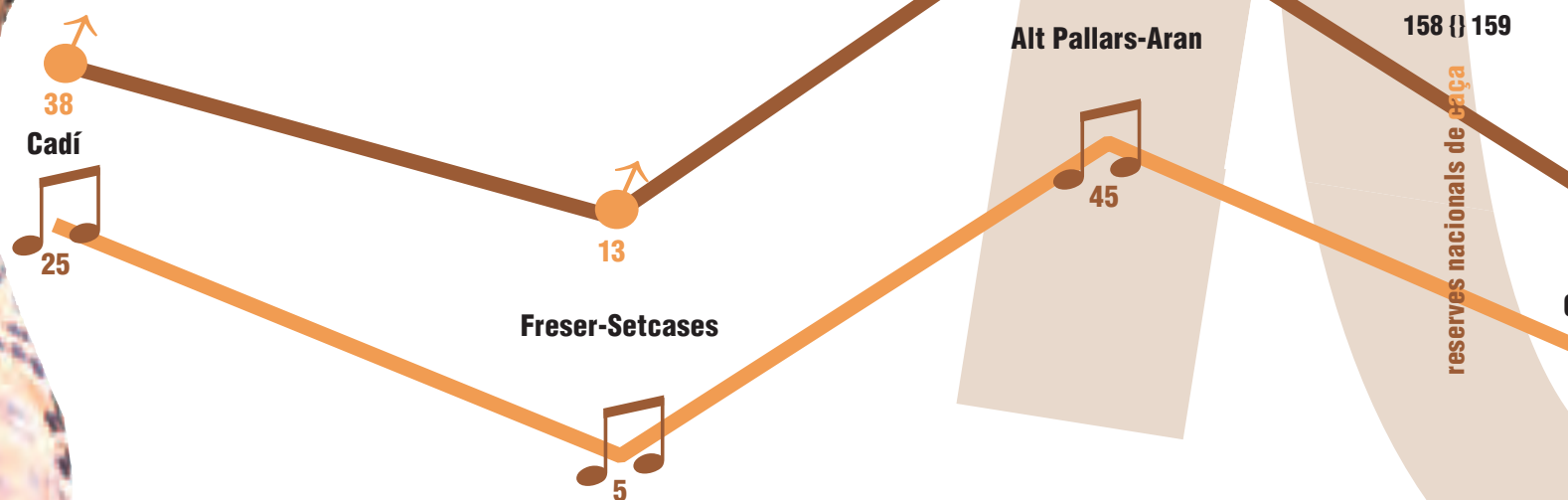
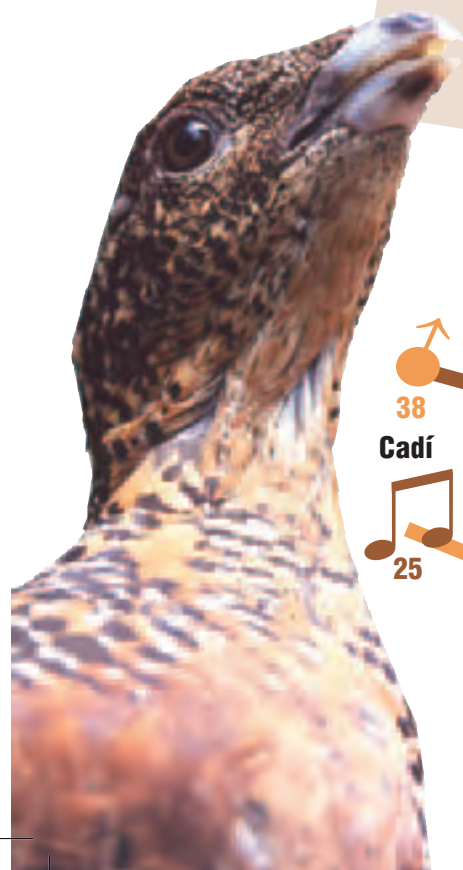
Es considera que a Catalunya existeix una població de 512 mascles, dels quals un 45% es troben dins de les reserves nacionals de caça, on les anomenades àrees vitals o àrees crítiques de cant i d'hivernada estan perfectament localitzades i on el cens en aquestes àrees és una pràctica habitual dirigida per la Direcció tècnica de la reserva.

Els resultats dels censos realitzats durant el recent 2005 ens indiquen que és a la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran on les poblacions de gall fer són més elevades.

Coneguem-lo una mica més...

És un ocell que pertany a la mateixa família que la perdiu blanca. El dimorfisme sexual és molt marcat, mentre que el plomatge del mascle és ben fosc amb verds tornassolats al pit. L'embolcall vermell dels ulls i el bec clar el fan inconfusible. La femella, en canvi, és de colors marrons, grisos i blancs, que li permeten camuflar-se perfectament en el sotabosc. No són bons voladors, i malgrat que aixequen el vol amb força i decisió, no són gens hàbils en sortejar l'espessor dels boscos; això fa que amb una relativa freqüència prenguin mal en topar contra els troncs o les branques dels arbres. L'alimentació del gall fer és bàsicament herba, diversos fruits com els nabius, els gerds, els fruits del faig i les glans, així com de borrons a la primavera. La dieta també pot ser carnívora; en destaquem les crisàlides de formigues, larves i fins i tot alguna sargantana o petita serp. A l'hivern, amb un comportament més aviat arborícola, la seva alimentació es basa en les fulles agulloses dels pins i els seus brots.

El zel té lloc durant tot el mes de maig. Els mascles es concentren en zones boscoses de 50 a 100 m de diàmetre, anomenats cantaders, on fan els crits de reclam des de dalt dels arbres per atraure les femelles. Quan baixen a terra, realitzen impressionants exhibicions nupcials que consten de salts amb curiosos moviments d'ales. És en aquest moment quan el mascle és més vulnerable. El festeig el fa amb tal concentració que és aliè a qualsevol amenaça; els furtius sense escrúpols aprofiten aquests moments d'autèntic èxtasi per capturar-los. Solament la femella serà qui es responsabilitzarà de les tasques reproductores i de cria. Serà ella qui triarà el lloc on excavarà un sot per disposar-hi el niu, només ella incubarà els 5-12 ous que anirà ponent dia a dia i tindrà cura dels petits després de l'eclosió. En la incubació dels ous, la femella hi posa tal dedicació que no abandona el niu ni davant de possibles depredadors com el senglar o diversos carnívors.

Reserves Nacionals de Caça	Nombre de mascles	Nombre de cantaders	Mascles/cantaders
Cadí	38	25	1,52
Freser-Setcases	13	5	2,60
Alt Pallars-Aran	143	45	3,18
Cerdanya-Alt Urgell	11	8	1,38
Boumort	27	8	3,38
TOTAL	232	91	

Resultats dels censos de cantaders de gall fer a les reserves nacionals de caça (any 2005).

Quebrantahuesos ~ Ugatz ~ Quebraóso ~ Bartgeier ~ Gypaète barbu ~ Lammergeier ~ Avvoltoio barbato

el trençalòs pertany a una espècie que actualment està catalogada com “en perill d’extinció”, però a finals del segle XIX es distribuïa per tota la península. La utilització de verins, l’espoli de nius i la caça van propiciar una forta davallada de les seves poblacions, deixant-la relegada a una petita àrea de distribució dels Pirineus, a les zones on la presència humana era menor i la disponibilitat de recursos major a causa de la transhumància i a l’existència d’ungulats salvatges. Actualment, la transformació dels hàbitats a les serralades muntanyoses i el canvi en les activitats de lleure dels humans han originat noves amenaces per a l’espècie. Les línies elèctriques, l’ús del parapent, la pràctica de l’escalada són exemples dels greus perills als quals el trençalòs encara està exposat. A finals dels anys setanta i principis dels 80, es van començar a realitzar els primers estudis per conèixer la seva biologia i el seu estat poblacional. Es van poder identificar únicament 5 parelles nidificants al territori català. Actualment, els resultats obtinguts en els censos indiquen un total de 26 parelles reproductores i 34 territoris de Catalunya amb presència del trençalòs; 8 d’aquests territoris estan ocupats per parelles que encara no han criat i en els 26 restants s’hi troben parelles reproductores.

trençalòs

m. [LC] [ZOM] Ocell carronyaire de l'ordre dels falconiformes, de la família dels accipitrids, de 100 a 110 centímetres de llargada i gairabé tres metres d'envergadura, que s'alimenta del moll dels ossos. (*Gypaetus barbatus*)

la fauna protegida

160 {} 161

reserves nacionals de caça

Aquestes dades donen una idea de la lentitud que regeix la recuperació de la població del trençalòs, causada principalment pel baix èxit reproductor.

Des de la dècada dels vuitanta s'ha dut a terme un seguiment anual de la reproducció de totes les parelles presents a les reserves nacionals de caça, i, dels 34 territoris esmentats anteriorment, 9 es troben dins d'aquestes reserves. Les tasques de conservació dutes a terme en aquestes reserves han estat i són encara força nombroses i importants per a la conservació d'aquesta espècie amenaçada a Catalunya. L'experiència adquirida al programa LIFE *Conservació de vertebrats amenaçats dels Pirineus*, entre 1994 i 1998, ha permès obtenir dades bàsiques per conèixer la situació de l'espècie i les problemàtiques que poden afectar-la, i ha contribuït a l'augment de les seves poblacions. A més, les reserves nacionals de caça de Catalunya han estat pioneres en la

creació dels ara anomenats punts d'alimentació suplementària (PAS). Aquests són llocs estratègics on s'aporta menjar específic per al trençalòs, generalment potes d'ovella, amb la finalitat de reduir la mortalitat juvenil i facilitar la reproducció dels adults. El primer PAS va començar a funcionar a la Reserva Nacional de Caça de Boumort a principis dels anys vuitanta, i amb el temps s'ha demostrat que ha contribuït notablement en la recuperació de l'espècie. Actualment el PAS de Boumort continua funcionant i és utilitzat anualment per uns 8-10 adults i uns 10-15 joves. En aquesta Reserva, a més, s'hi ha construït un petit observatori preparat per tal que els fotògrafs puguin obtenir imatges d'aquesta i d'altres espècies carronyaires sense perill de destorbar-les.

El trençalòs gaudeix d'una protecció legal prioritària en l'àmbit europeu, i tot un seguit de normatives internacionals, estatals i catalanes protegeixen l'espècie.

Coneguem-lo una mica més...

el trençalòs és un ocell imponent, majestuós i elegant. Els 3 metres de longitud que mesuren les ales esteses el situen com el rapinyaire de més envergadura a escala europea.

És un dels animals més especialitzats que podem trobar a les nostres terres. Segles d'evolució en convivència amb ungulats salvatges i ramats domèstics, conjuntament amb la competència directa amb altres carronyaires, han fet que la seva alimentació esdevingui molt característica. Menja les restes més dures dels cadàvers, els ossos i els cartílags. Aquesta dieta li suposa ser l'últim necròfag de la cadena alimentària i fa que no tingui competidors. Al voltant d'un animal mort s'hi acosten tot tipus d'ocells carronyaires: corbs, aufrans, voltors... el trençalòs també hi és, però espera pacient el seu torn, no li cal participar del botí fins que els seus companys necròfags han acabat de

**2 parelles
1980**

**8 parelles
1985**

**14 parelles
1990**

**Evolució de la població
global de Catalunya**

la fauna protegida

reserves nacionals de caça

162 {} 163

devorar les parts toves del cadàver. És impressionant veure com engoleix ossos de fins a 25 cm de llargada, empassant-se'ls sencers; els potents àcids gàstrics del seu estómac són suficients per digerir peces tan dures i grosses. Si l'os és massa gran, el trençalòs s'enlaira transportant-lo a gran altura per tal de llançar-lo i esmicolar-lo sobre les tarteres.

La seva silueta en ple vol, amb la cua acabada en forma de llança o romboidal, ens permet diferenciar-lo d'altres ocells carronyaires com el voltor. El trençalòs passa per diverses fases de plomatge: necessita 7 anys per assolir la coloració d'adult. Durant aquests anys, anirà mudant les plomes que caracteritzaran diverses etapes: joves de primer any, de segon any, immadurs (3 anys), subadults (4 anys) i adults imperfectes (5-6 anys). No deixa de ser curiós que el color ataronjat del cos i cap de l'adult no sigui natural; són freqüents els banys en aigües ferruginoses que tenyeixen les seves blanques plomes. No podem obviar la peculiar bellesa de la seva cara:

l'ull groc embolcallat per un disc ben roig, petites plomes aixecades que semblen celles, dues bandes fosques que van des dels ulls fins al bec i una mena de barba fosca són trets que li confereixen una expressió altiva i severa. El trençalòs, malgrat ser sedentari, abasta un territori de gran extensió. Les parelles són estables durant tota la vida, construeixen diversos nius en penya-segats i cingleres que els utilitzen de manera alternada any rera any. Tant el mascle com la femella col·laboren en les tasques d'incubació diürna i posterior alimentació del poll. Si la posta, que té lloc entre desembre i febrer, és de dos

ous, el poll més dèbil morirà per agressions del germà més gran i fort; d'aquest fenomen se'n diu "caïnisme". Els polls no abandonen el niu fins passats 4 mesos i a l'edat de 10 anys assoliran la maduresa per reproduir-se; d'altra banda, s'ha comprovat que una parella només aconsegueix criar amb èxit cada tres anys i tan sols una tercera part dels joves arriben a l'edat adulta. Aquestes són algunes de les raons que expliquen la dificultat que suposa la recuperació de les poblacions de trençalòs.

La població del trençalòs supera les 34 parelles
2007

2006
Aniversari reserves nacionals de caça
1966-2006

1994
Programa LIFE

Lechuza de Tengmalm ~ Tengmalm-hontza ~ Moucho de Tengmalm ~ Rauhfusskauz ~ Chouette de

el mussol pirinenc és un petit ocell rapinyaire nocturn molt desconegut. A Catalunya no es van descobrir els primers exemplars fins a l'any 1981 en el Ripollès, i al 1983 en el Pallars. Posteriorment, es va detectar aquest mussol a totes les comarques del Pirineu i Prepirineu, en els boscos subalpins de pi negre i avet situats entre els 1.700 i 2.300 m d'altitud. Aquesta població pirinenca constitueix el límit sud-occidental de la seva àrea de distribució europea.

A causa del recent descobriment d'aquesta espècie, no hi ha dades que ens permetin saber la seva evolució. Des de la dècada dels 80 s'han fet escoltes per localitzar els territoris i determinar el seu estatus. Atès que per criar necessita els forats fets pels picots en els arbres, especialment el picot negre, s'ha dut a terme també una campanya de col·locació de caixes niu per proporcionar-li cavitats adequades per a la cria.

L'Atlas dels ocells nidificants de Catalunya estima una població en uns 144 territoris, dels quals entre el 70 i 80% es troben dins les reserves nacionals de caça. Les reserves, fidels a les directrius de creació, per a la conservació i el foment de la fauna salvatge, proporcionen al mussol pirinenc un grau de protecció immillorable.

m. [ZOO] Ocell de la família dels estrígids, de 25 centímetres de llargada, habitant de l'alta muntanya.
(*Aegolius funereus*)

mussol pirinenc

la fauna protegida

164 {} 165

reserves nacionals de caça

Tengmalm ~ Tengmalm's Owl ~ *Civetta capogrosso*

Coneguem-lo una mica més...

amb els seus ulls grocs, oberts i rodons, a recer del cau del tronc on s'aboca com si tafanegés a través d'una finestra, el mussol pirinenc no perd detall del seu entorn. És un mussol petit i de cap gros, d'activitat plenament nocturna. El seu plomatge és dens i suau capaç de conferir-li un vol tan silenciós que no alertarà les seves preses en la quietud de la nit. La seva excel·lent vista i una oïda capaç de percebre qualsevol bri de remor, li permet localitzar els petits rosegadors, petits talps i ocasionalment ocells de mida considerable, com la d'un tord, per capturar-los de manera ràpida, neta i precisa. No mesura més de 22 o 27 centímetres de longitud, per tant, és una de les aus rapinyaires més petites del nostre territori; només el xot és de dimensions més reduïdes.

És un ocell sedentari, no s'allunya mai del lloc on tindrà el niu, i quan arriba el bon temps, durant els mesos d'abril i maig, té lloc la posta de 5 o 6 ous, però el fred tardà i la neu caiguda en plena primavera és raó suficient per impedir la reproducció. A més, s'ha pogut comprovar que de cada 10 ous només 1 aconsegueix produir un pollet que aixequi el vol; per tant, l'èxit reproductor d'aquest mussol és molt baix. Aquest fet, juntament amb la reducció del seu hàbitat natural provocada per una gestió forestal inadequada o per la urbanització dels boscos, representen greus amenaces per a la supervivència d'aquest petit rapinyaire.

la fauna protegida

166 {} 167

reserves nacionals de caça

Pito negro ~ Okil beltz ~ Peto negro ~ Schwarzspecht ~ Pic noir ~ Black woodpecker ~ Picchio

el picot negre és el més gros dels picots presents a Catalunya. És un ocell estrictament forestal, tot i que també pot ocupar zones amb alternança de massa arbrada i espais oberts; el seu hàbitat típic al nostre país són els boscos de faigs, d'avets, pi negre i roig situats a estatges alpins i subalpins. Així doncs, el podem observar fins als 2.000 m d'altitud, el límit dels estatges arbrats.

És una espècie sedentària, que viu tot l'any en el medi forestal. És per aquest motiu que la intensificació dels aprofitaments forestals ha provocat una important davallada de la població de picot negre al nostre país.

La presència i densitat de llurs poblacions estan determinades per factors que l'afavoreixen: la disponibilitat d'arbres prou grossos on pugui nidificar i de fusta morta com a substrat d'alimentació i de nidificació en el cas d'arbres morts mantinguts dempeus, fets relacionats amb la tipologia dels boscos i el tipus i intensitat dels aprofitaments forestals, la qual cosa fa difícil estimar la seva població. L'explotació dels boscos és el principal factor responsable de la presència o l'absència d'aquesta espècie.

m. [ZOO] (Pigot negre) Ocell de la família dels pícid, de 45 centímetres de llargada, amb el plomatge negre i el capell vermell, habitant dels boscos subalpins.
(*Dryocopus martius*)

picot negre

la fauna protegida

168 {} 169

reserves nacionals de caça

nero

A les reserves nacionals de caça de la serralada pirinenca es troba l'hàbitat adequat per acollir-hi el picot negre. Es calcula que hi ha unes 20 parelles estables a la Reserva Nacional de Caça del Cadí i els seus voltants formats pel Parc Natural del Cadí-Moixeró; i a les altres reserves nacionals de caça de l'àmbit pirinenc i prepirinenc, la presència de picot negre es indubtable, però poc estudiada.

Coneguem-lo una mica més...

el picot negre és el representant de més envergadura de tots els picots. Ambdós sexes tenen tot el plomatge del cos d'un negre brillant, a excepció del casquet ben roig una mena de boina dels mascles i el clatell vermell de les

femelles, característica que ens permet distingir-los perfectament dels corbs. Té un vol amb un batec d'ales irregular i agitat, com si intentés caminar sobre l'aigua sense mullar-se, aquesta manera de volar el diferencia d'altres aus com la gralla. Tot i ser molt cautelós i esquerp, és molt curiós, amb un crit agut i estrident i un cant ressonant i constant. El seu hàbitat està absolutament lligat als boscos madurs, on són presents troncs de gran diàmetre que són perforats pel robust bec del picot, tant per ubicar-hi el niu en el forat, com per capturar, gràcies a la seva llarga llengua, larves, insectes, escarabats, cucs i d'altres petits animalons que viuen en els troncs i les soques velles.

Podem detectar les primeres demostracions de zel a finals de gener, tot i que són més intenses durant els mesos de març i abril, mesos durant els quals es produeix l'aparellament i quan el so emès pel repicar del bec amb troncs i branques seques ressona en els boscos. Aquest tamborinejar es pot arribar a sentir a dos quilòmetres de distància. El repic del picot marca la seva presència en un determinat territori alertant altres congèneres.

El mascle i la femella comparteixen la tasca de perforar el tronc per albergar-hi el niu. El niu és una cavitat de diàmetre d'entre 9 i 12 cm i l'entrada ovalada, i està folrat de d'encenalls, serradures i sorra. La posta es realitza a principis del mes de maig i consta normalment de 4 ous, i ambdós progenitors compartiran tant la incubació com l'alimentació dels polls. Cap a la tardor, les cries de l'any ja presenten el plomatge d'adult.

Gato montés ~ Basakatua ~ Gato bravo ~ Wildkatze ~ Chat sauvage ~ European wildcat ~ Gatto

el gat fer és l'únic representant dels felins que viu actualment a Catalunya després de la desaparició del linx durant la primera part del segle xx.

Pertany al grup dels carnívors, tant filogenèticament com en el seu comportament, i és un caçador actiu de preses animals de les quals s'alimenta en exclusiva (petits mamífers i conills, principalment). La dificultat d'identificar aquesta espècie de la domèstica ha portat a confusions quant a la seva distribució real, encara que avui en dia podem dibuixar la població de Catalunya a les comarques del Pirineu i el Prepirineu, arribant a viure en els conreus de secà de la Noguera i la Segarra. De manera esporàdica es troben exemplars a la Terra Alta i al Montsià, lligats a la població de Terol i del sistema Ibèric.

Entre les amenaces a la seva conservació cal destacar la pèrdua de variabilitat genètica per hibridació amb els gats domèstics, la transmissió de malalties víriques pel contacte amb aquests, i la persecució il·legal. Aquestes amenaces, junt amb el nombre reduït d'exemplars, fan que les poblacions de gat fer siguin estrictament protegides a Catalunya, tal com passa a la resta d'Europa. La distribució d'aquesta espècie coincideix, doncs, amb els terrenys que conformen les reserves nacionals de caça, principalment les del Pirineu. Hi podem trobar gats fers a

m. [ZOM] (Gat salvatge) Gat semblant al gat domèstic però més gros i de pelatge gris amb bandes fosques i la cua peluda. (*Felis silvestris*)

gat fer

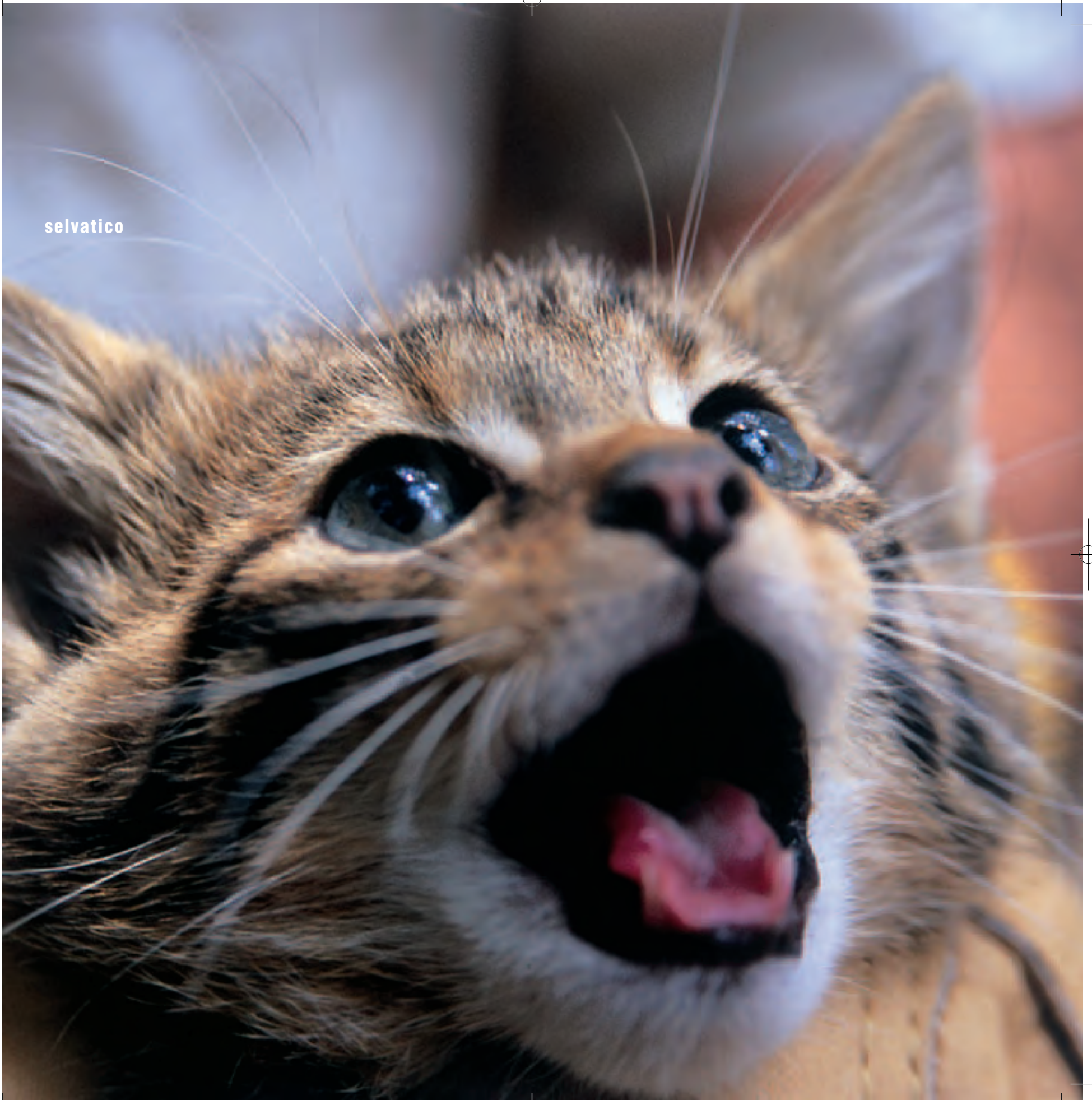
la fauna protegida

172 {} 173

reserves nacionals de caça

selvatico

totes, exceptuant la Reserva Nacional de Caça de l'Encanyissada. Així, la gestió de la fauna d'aquestes reserves i llur estat de conservació col·labora activament en la conservació d'aquest felí a Catalunya.

Darrerament s'ha endegat un projecte ambiciós a la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit amb aquesta espècie: l'anàlisi de la viabilitat de la reintroducció amb gats criats en captivitat. El Centre de Recuperació de Fauna Salvatge (CRFS) de Vallcalent a Lleida té un programa de cria en captivitat de gat fer des dels anys 80. Si bé els inicis van ser difícils, durant els darrers anys un nou disseny de les instal·lacions de cria i control de malalties ha permès obtenir resultats molt reeixits en la productivitat anual. Una vegada assegurada la reproducció, quedava per comprovar si aquests exemplars eren adequats per viure en estat salvatge i formar part d'un possible projecte de reintroducció.

Per tal de determinar aquesta viabilitat, es va iniciar l'any 2002 un estudi basat en determinar la supervivència d'aquests exemplars i la seva adaptació al medi natural. Durant 5 anys han estat alliberats més de 70 exemplars nascuts en captivitat al CRFS de Vallcalent, així com de femelles prenyades o femelles amb cadells. El lloc triat per realitzar aquest projecte ha estat la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit. Aquesta Reserva, caracteritzada pel seu perfil muntanyós, amb una vegetació forestal de caràcter mediterrani, li confereix unes qualitats excel·lents perquè els gats fers hi puguin viure.

Entre alguns dels objectius del projecte destaca poder determinar quina és la millor manera d'alliberar els gats fers. Entre aquestes destaquen alliberar-los de manera directa i per tant sense adaptació prèvia, i que s'ha anomenat com a "manera dura", o bé fer-ho amb un període d'aclimatació a la zona d'alliberament i que s'ha definit com a "manera suau".

Aquesta darrera és la que sembla que més èxits ha donat, sobretot amb femelles prenyades que van tenir les seves cries dins de la instal·lació d'aclimatació. A tal efecte es van dissenyar i construir 3 gàbies dins del bosc on els animals eren transportats des del CRFS de Vallcalent. En aquestes gàbies hi vivien de 2 a 3 mesos i eren alimentats amb preses vives (conills i ratolins) per tal que aprenguessin tècniques de caça que els servien per poder viure un cop fossin alliberats definitivament. La sortida de la gàbia era de manera gradual, deixant oberta una petita finestra en un dels laterals. Aquesta finestra disposava d'un sensor que disparava fotos quan un gat la travessava. Arribava un moment que el gat no tornava a la gàbia. En tot cas, els exemplars alliberats de qualsevol de les maneres duen un sensor amb collar radiotransmissor que permetia saber la seva situació fent servir tècniques bàsiques de radioseguiment. D'aquesta manera s'ha conegut que els gats fers podien arribar a recórrer distàncies considerables (més de 50 km en un cas), travessant carreteres i apropant-se a nuclis urbans en aquests recorreguts. Pel que fa als resultats globals del projecte, aquests no són gaire

optimistes, si més no ens permet saber que calen molts animals per poder recuperar una població d'aquesta espècie, a la vegada que es necessiten importants recursos econòmics per dur-ho a terme amb garanties d'èxit. Les conclusions són vàlides per a moltes espècies on calgui actuar d'aquesta manera. Així, els tècnics que treballen amb la recuperació del linx ibèric a Andalusia faran servir aquestes conclusions per tal de poder-les adaptar a la futura reintroducció d'aquesta espècie.

Coneguem-lo una mica més...

La seva mida, que pot arribar a superar els 10 kg en alguns exemplars, el diferencia de la resta d'espècies del grup (mustèlids majoritàriament perquè són més petits) i l'inclou en el rang dels carnívors mitjans, juntament amb la guineu. El seu caràcter esquerp i solitari fa difícil la seva observació, a més del fet de ser d'activitat nocturna durant la major part de l'any.

A aquests factors s'hi ha d'afegir el disseny del pelatge, que li permet passar desapercebut. Per als no experts el podríem comparar amb un gat domèstic amb pelatge tigrat, amb un color general grisós creuat per línies transversals fosques i una aparença més robusta. Com a caràcter discriminatori de les formes domèstiques destaca la cua molt més gruixuda travessada per anells complets (3-4) de color negre.

Buitre común ~ Sai arre ~ Voitre común ~ Gänsegeier ~ Vautour fauve ~ Griffon Vulture ~ Grifone

tot i que durant la primera meitat del segle xx el voltor comú era un carronyaire amb una notable distribució per tota la península, la disminució de la ramaderia i la presència de verins va suposar una forta disminució de les seves poblacions, que no va frenar fins a la dècada dels 70, a finals de la qual es va iniciar una important recuperació.

El primer cens de parelles reproductores es va fer l'any 1979-1980, i des de llavors se'n fan controls periòdics cada deu anys. En el darrer cens del 1999 es van comptabilitzar un total de 431 parelles i gairebé un miler d'exemplars. De totes aquestes parelles, un 20% es troba dins l'àmbit de les reserves nacionals de caça. No obstant això, cal destacar que la colònia de cria més gran de Catalunya en nombre de parelles es troba dins la Reserva Nacional de Caça de Boumort, amb unes 41 parelles, fet rellevant i ocasionat per la instal·lació als anys 80 d'un punt d'alimentació suplementària (PAS).

També cal destacar que la presència d'ocells dins l'àmbit de les reserves nacionals de caça de Freser-Setcases, Cadí, Cerdanya-Alt Urgell, Alt Pallars-Aran, Boumort i Els Ports de Tortosa i Beseit és notable. La funció dels voltors en totes les reserves té una importància crucial des d'un punt de vista sanitari, ja que eliminen ràpidament

m. [ZOO] Ocell carronyaire de la família dels accipitrids, de coll nu voltat d'un collar de plomes, d'ales amples i de cua curta i arrodonida.
(*Gyps fulvus*)

voltor comú

la fauna protegida

176 {} 177

reserves nacionals de caça

les restes dels animals caçats no volgudes pels caçadors o morts de manera natural o com a conseqüència de malalties.

Coneguem-lo una mica més...

el voltor és sens dubte el gran ocell expert en l'art de planejar; gairebé no fa cap batec d'ales durant el seu vol, només li cal aprofitar els corrents tèrmics d'aire més càlid i un ínfim moviment de cua perquè el seu cos, de gairebé 11 kg, pugui arribar a elevadíssimes alçades. D'aquesta manera, el voltor pot estar-se volant gairebé tot el dia invertint solament una mínima despesa energètica.

És una espècie que viu en colònies més o menys grans. N'hi ha que consten de només 2 o 3 nius i n'hi ha que n'agreguen un centenar. El voltor és capaç d'ocupar una gran diversitat d'hàbitats, però tots han d'oferir llocs adequats per niar, com penya-segats i cingleres, disponibilitat d'aliment i extenses àrees on la calma imperi, on el brogit de l'ésser humà sigui llunyà.

El voltor només s'alimenta de carronya, mai no atacarà un animal viu. Els cadàvers acostumen a ser grans mamífers i se n'alimentaran malgrat que el seu estat de descomposició estigui en fase avançada. Podem destacar una sèrie de característiques que l'han adaptat perfectament a aquest tipus d'alimentació: una potent vista per detectar el cadàver des de gran alçada, un fort bec per esquinçar la carn, un cap desproveït de plomatge per evitar que ni la sang ni la carn hi quedin enganxades, i unes potes bastant més febles que les de les àligues perquè no els cal capturar la presa.

Un primer voltor explorador sobrevola grans extensions de territori. Un cop ha identificat un cadàver, farà un vol en cercles que alertarà la resta de voltors que ben aviat s'uniran al seu vol; és així com de seguida desenes de voltors planegen dibuixant òrbites durant força estona. La decisió de començar el descens pren el seu temps.

És un ocell monògam i fidel a la seva parella tota la seva vida. Entre el desembre i el gener es produeix la còpula després d'un festeig durant el qual el mascle i la femella volen conjuntament vorejant la cornisa on tots dos hi construiran el niu. La posta és d'un únic ou que serà incubat per ambdós progenitors fins a l'abril o maig, moment en el qual es produeixen les eclosions. Els polls inicien les practiques de vol entre els mesos de juny i juliol.

Durant els segles anteriors, la presència i abundància dels voltors estava associada als ramats d'animals domèstics, ja que aprofitaven els animals morts durant els trajectes que realitzaven aquests buscant pastures noves i fresques. L'aplicació estricta de les normatives sanitàries fa que la disponibilitat de cadàvers d'animals domèstics sigui cada cop menor. Aquest fet pot representar un factor limitant de la població.

**50 individus
1979**

la fauna protegida
reserves nacionals de caça

178 179

Buitre negro ~ Sai beltz ~ Voitre negro ~ Mönchsgeier ~ Vautour moine ~ Black Vulture ~ Avvoltoio

a finals del segle XIX i principis del segle XX era una espècie present als Pirineus, tot i que no va ser mai tan abundant com el voltor comú. A nivell europeu, les poblacions més importants de voltor negre es troben al centre i al sud de la península i a les illes Balears. El voltor negre ha arribat a ser una espècie extingida a Catalunya, però gràcies a la recuperació i expansió de les poblacions del centre peninsular i a l'èxit del projecte de reintroducció al massís Central francès iniciat l'any 1992, s'ha aconseguit que de mica en mica les observacions d'aquest ocell carronyaire al nostre Pirineu hagin esdevingut cada cop més freqüents.

Per aquest motiu, el Departament de Medi Ambient i Habitatge de la Generalitat de Catalunya i la Fundació Territori i Paisatge de la Caixa de Catalunya han iniciat el projecte: «El retorn del voltor negre al Prepirineu català» amb la finalitat que aquest ocell carronyaire tan majestuós torni a conviure amb nosaltres. El projecte s'està duent a terme a les reserves nacionals de caça de Boumort i del Cadí (finca d'Alinyà). Els promotors del projecte compten amb la col·laboració directa de la Junta d'Extremadura i de la Comunitat de Madrid, els quals cedeixen els exemplars de voltor negre que ingressen en els seus centres de recuperació de fauna i que

m. [ZOO] Ocell de la família dels accipítrids, que pot arribar a uns 107 centímetres de llargada, de plomatge fosc. (*Aegypius monachus*)

voltor negre

la fauna protegida

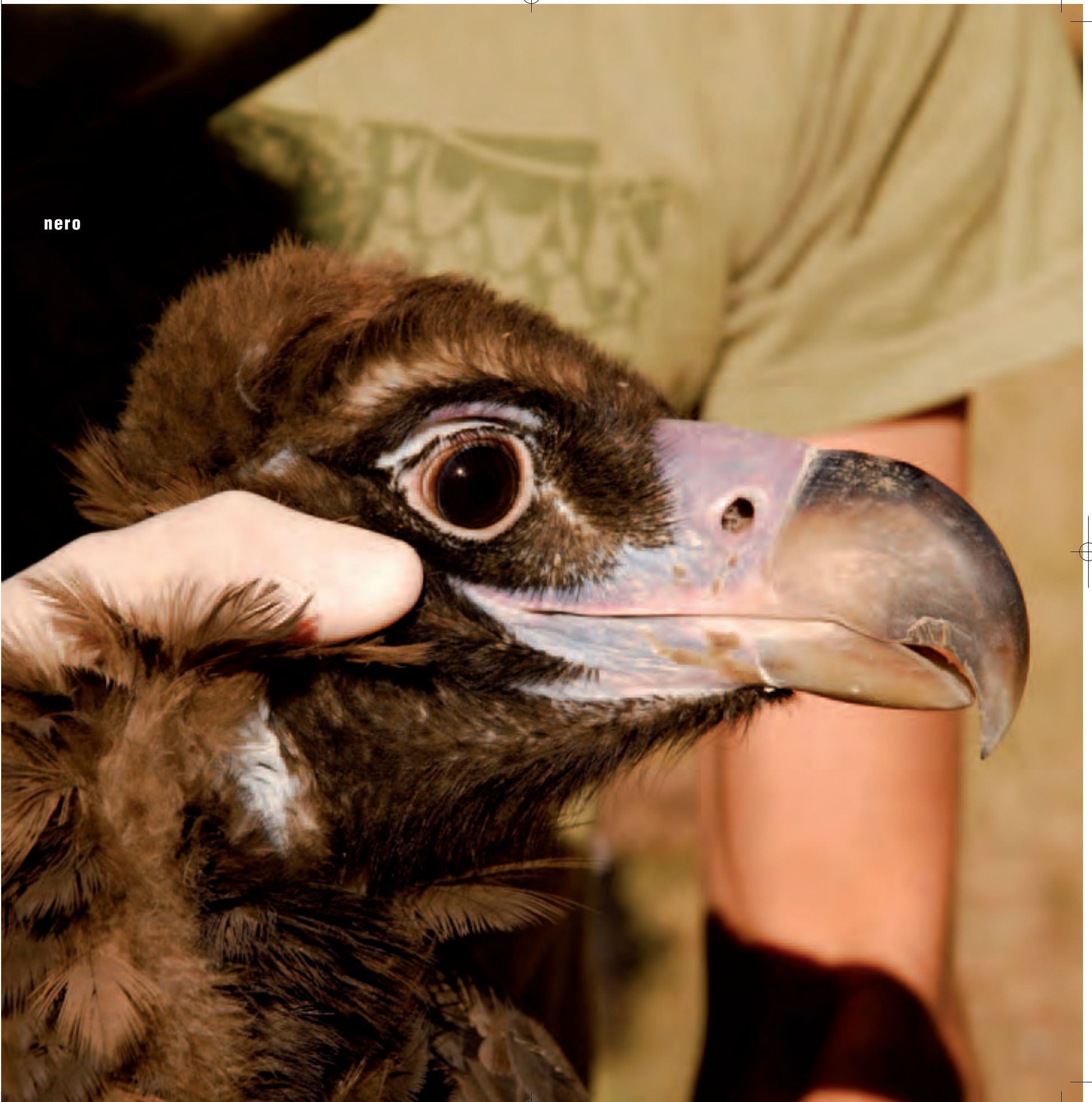
180 {} 181

reserves nacionals de caça

nero

posteriorment són enviats als dos punts d'alliberament. A més, el GREFA, Grupo de Rehabilitación de la Fauna Autóctona y su Hábitat, i la Fundació per a la Conservació del Vultur Negre participen activament en aquest projecte aportant la seva llarga experiència en la conservació d'aquesta espècie a nivell internacional. La nova població de vultur negre pirinenc proporcionarà un corredor biològic entre els voltors negres de la península amb els ubicats a

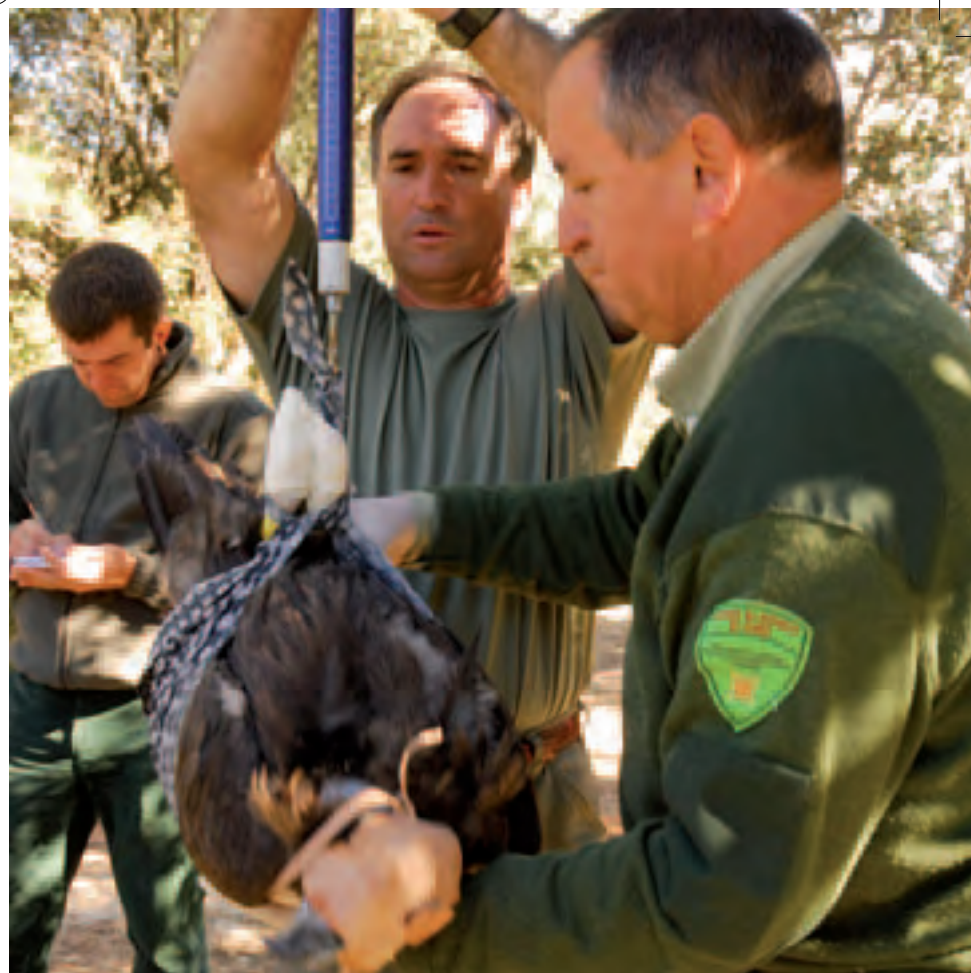
França; aquesta connexió entre poblacions facilitarà la conservació d'aquest gran ocell a escala europea. La Direcció tècnica i els guardes de les reserves participen directament en tot un seguit d'accions que són necessàries per assolir amb èxit la reintroducció del vultur negre: estudis previs de viabilitat, períodes d'aclimatació abans de l'alliberament, plans de seguiment, programes de sensibilització de la població local per evitar greus i

conegudes amenaces com el verí, el furtivisme i les electrocucions entre d'altres.

Fruit de l'èxit del projecte de reintroducció d'aquesta carronyaire a les serralades de Boumort i del Cadí, hi podem gaudir de la presència del vultur negre, del vultur comú, del trencalòs i de l'aufrany, per la qual cosa és l'únic indret europeu on conviuen les quatre espècies de voltors.

Coneguem-lo una mica més...

És un ocell molt gros. Els gairebé 3 metres de les seves ales desplegades i el seu pes, d'entre 7 i 13 kg, són mesures que el fan l'ocell més gran de tot Europa.

Planegen a grans alçades, amb les ales amples i les plomes primàries molt separades, el cap encongint enrera i amb la curta cua triangular fent de timó. Els

mascles i les femelles no tenen ni el color ni l'aspecte diferent, en canvi, els individus joves tenen un plomatge molt més fosc que els adults.

A diferència d'altres voltors, i malgrat la seva gran envergadura, el voltor negre fabrica enormes nius sobre les capçades dels arbres. Quan arriba el moment de reproduir-se, que és un cop a l'any, les fidels parelles sempre tornen al primer niu que van construir. Allà hi incuben, tant el mascle com la femella, un sol ou durant 55 dies. El poll roman ben bé quatre mesos al niu sempre acompanyat

i protegit per un dels progenitors, que no el deixaran ni un instant sol.

El voltor negre és més primmirat a l'hora de triar el que dona de si la carronya. Només menja la musculatura del cadàver i refusa les vísceres, tendrums i pellantcs, és per això que en els àpats es troba per sobre del voltor comú quant a l'ordre jeràrquic, el que vol dir que serà el primer en iniciar el festí.

Complementen la seva dieta amb la captura de petites carronyes com conills i esquiroles, que transporten al seu niu.

Cada reserva nacional de caça és un món de bellesa i de diversitat d'espècies herbàcies, arbustives i arbòries. El gradient altitudinal va des dels 0 metres de la RNC de l'Encanyissada fins als 3.143 metres de la pica d'Estats a la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran. La distribució latitudinal, les diverses condicions climàtiques, l'orografia, l'orientació, l'exposició lluminosa, les condicions geològiques, la tipologia del substrat..., són alguns dels factors rellevants que fan que les reserves nacionals de caça disposin d'una vegetació molt variada i esdevinguin veritables paradisos per als amants de la botànica. Tot i aquestes diferències, les reserves situades dins el mateix àmbit comparteixen les principals espècies de flora. Dins el conjunt de les set reserves, trobem representats tots els estatges de vegetació que podem trobar a Catalunya. Iniciem el recorregut per l'estatge montà (entre 1.000 i 1.800 m), on trobarem els boscos de pi roig i d'espècies caducifòlies, com el roure martinenc i el roure de fulla grossa, acompanyats de fagedes, bedoll, blada, boix, arç blanc, ginebre... Sovint trobem totes aquestes espècies combinades que donen al bosc unes tonalitats cromàtiques que ens sorprenen a cada època de l'any.

Amb els primers avets i pins negres arriba el senyal que canviem a l'estatge subalpí, estatge que ens acompanya en els propers 500 metres. Quan quasi de sobte desapareixen els arbres i els arbusts, comencem a trobar els rocams, les tarteres i els prats alpins amb gramínies, ranunculàcies i altres famílies amb flors

vegetació i flora

186 {} 187

reserves nacionals de caça

vegetació i flora

de gran vistositat; és quan ens trobem per sobre dels 2.300 metres, altitud que ja correspon a l'estatge alpí. El paisatge d'alta muntanya, amb altituds superiors a 1.800 metres, domina les 3 reserves que es troben al Pirineu i que són les de l'Alt Pallars-Aran, la de Cerdanya-Alt Urgell i la de Freser-Setcases. L'estatge montà (entre 1.000 i 1.800 metres) és el més present a les reserves que es troben al Prepirineu, Cadí i Boumort, on predominen els boscos de roure martinenc acompanyat de blada i arç blanc, i de pi roig amb extenses formacions arbustives de boix, alzinars i alguna petita fageda puntual en el cas del Cadí. Aquestes combinacions arbòries i arbustives fan de la muntanya un mosaic multicolor espectacular, principalment durant la tardor i la primavera.

Arribant a l'estatge subalpí, trobarem els boscos de pi negre i alguna avetosa en el cas del Cadí, no així a Boumort, on aquesta espècie no hi és present. Tot i existir alguns prats alpinitzats, l'estatge alpí no es troba representat a Boumort, on l'alçada màxima l'assoleix el pic de 2.077 metres que dona nom a la reserva. Al Cadí, aquest estatge el trobarem representat pels rocams i prats presents en aquesta altitud.

Trobar-se a poc més de 20 km de la costa amb unes alçades compreses entre els 300 i els 1.400 metres confereixen a la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit unes condicions úniques, els estats basal (de 0 a 1.000 metres) i montà són els presents a la reserva, enclavada en una zona biogeogràfica a cavall entre el sistema Mediterrani català i el sistema Ibèric, fent que conflueixin en el massís

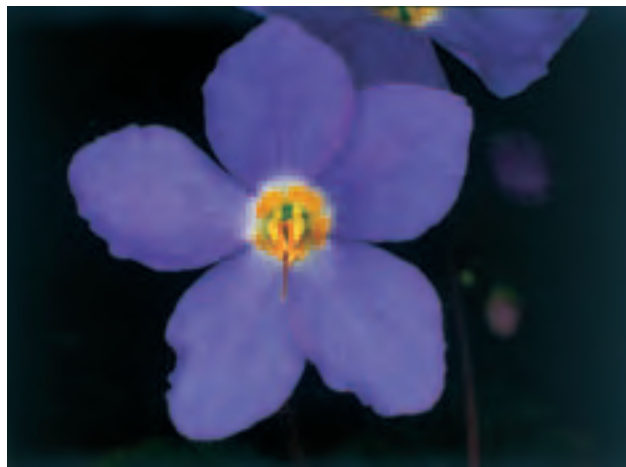
espècies de caràcter eurosiberià, boreoalpí i mediterrani.

Tot passejant per l'estatge basal, podrem observar les carrasques, les pinedes de pi i pinassa, la màquia de garric i el margalló. Ascendint pels seus itineraris, arribarem a l'estatge montà, on es troben els boscos de pi roig amb boixedes i boixerols, així com la fageda més meridional de la península Ibèrica. Per les seves carenes, trobarem flora típica de l'alta muntanya mediterrània, brolla d'eriçó, antil·lis de muntanya i el gramenet d'anyol i la festuca.

Ja a la Reserva Nacional de Caça de l'Encanyissada, trobarem al voltant de la llacuna una vegetació típicament aquàtica, formada principalment per canyís, que dona nom a la reserva, i també plantes halòfiles. El lliri groc, la boga, els tamarius, la salicòrnia i el jonc marí, són algunes de les espècies que podem observar si la visitem.

En el conjunt de les set reserves existeixen nombroses espècies de flora protegida, algunes d'endèmiques, altres rupícoles..., totes amb un elevat valor ecològic, com el corniol pirinenc, el grèvol, el narcís, la bufalaga nival, la viola d'aigua... Cal destacar els esforços que es realitzen a les reserves per tal de controlar espècies de flora invasores, com el seneci sud-africà, l'ailant, la budleia, la troana..., espècies forànies que s'han adaptat al nostre territori i s'han multiplicat tan ràpidament que poden desplaçar espècies autòctones. Aquestes espècies originen conflictes econòmics i ambientals, i encara que la seva eliminació sigui quasi impossible, les actuacions que es duen a terme permeten limitar-les a zones marginals amb el consegüent control de les seves poblacions.

es reserves nacionals de caça són espais naturals d'alta qualitat; és per aquest motiu que els naturalistes, els aficionats a l'esport de muntanya o els practicants del turisme rural troben a les reserves els indrets adequats per satisfer el seu temps d'oci.

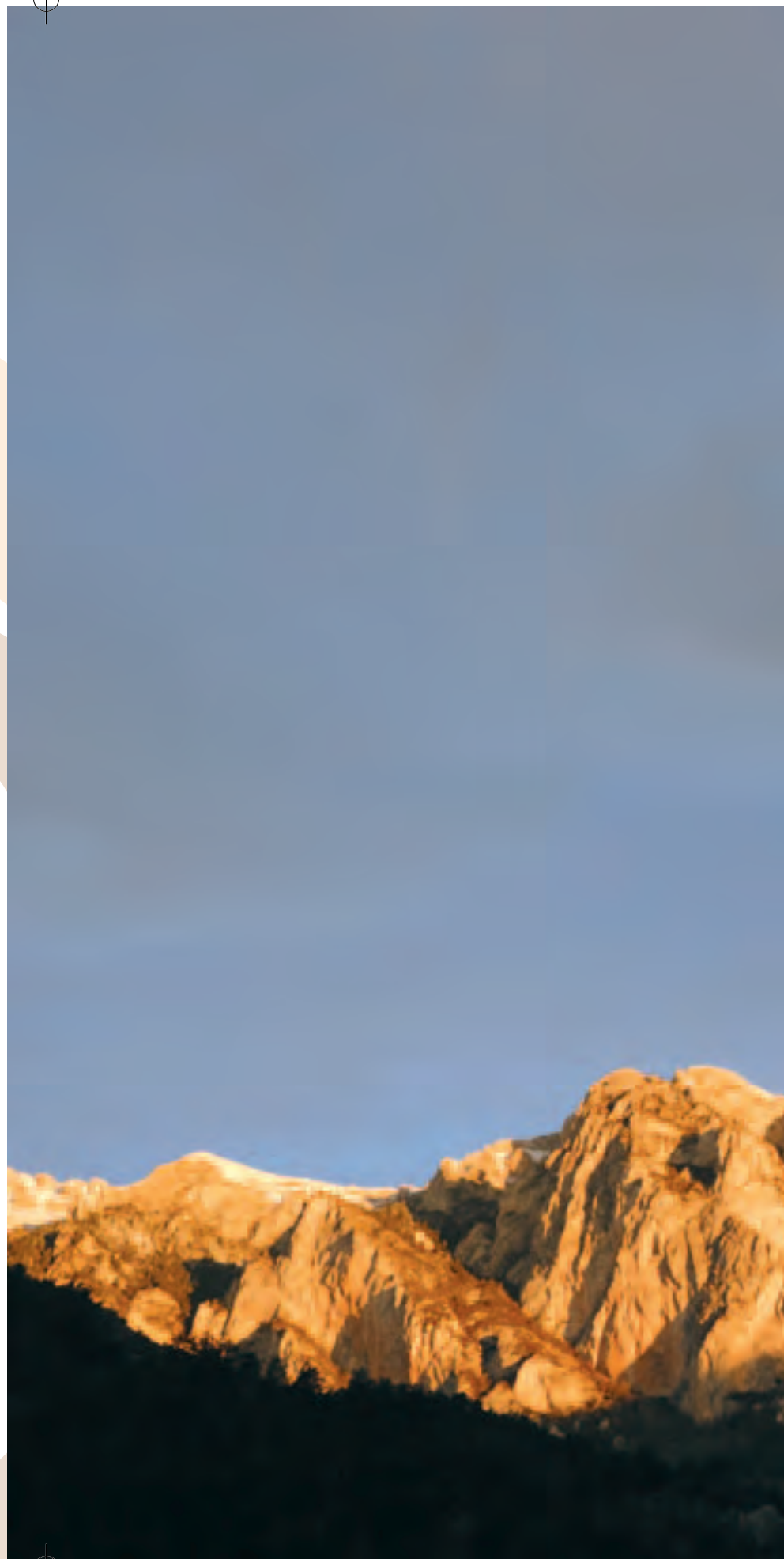
Així doncs, a les reserves nacionals de caça els caçadors no són els únics que hi realitzen la seva activitat preferida, ja que en aquests espais naturals moltes altres activitats de lleure i d'esbarjo hi tenen cabuda, totes adreçades a persones que comparteixen una mateixa afició, l'estima per la natura i el gaudi dels paisatges excepcionals, de la fauna i de la vegetació.

De les activitats que cal destacar, el senderisme i l'excursionisme són de les més rellevants. Les reserves són travessades per camins de diverses categories, els de gran recorregut (GR), petit recorregut (PR) i senders locals (SL). Seguint qualsevol d'aquests camins, l'excursionista pot arribar a les zones més belles, ocultes i elevades de la reserva, petits pobles pintorescos i llunyans, però no absents d'alts valors arquitectònics, i l'assoliment de cims emblemàtics.

les reserves: un espai per al lleure

190 {} 191

reserves nacionals de caça

les reserves: un espai per al lleure

RNC dels Ports Tortosa i Beseit
Mont Caro (1.447 m)

RNC de Boumort
Boumort (2.077 m)

RNC de l'Alt Pallars-Aran
Baserà (2.692 m)
Aós (2.406 m)
Salòria (2.789 m)
Colomers (2.931 m)
Coll de Pinató (2.595 m)

RNC de la Cerdanya-Alt Urgell
Quixol (1.756 m)
Negre (2.659 m)
Monturull (2.761 m)
Perafita (2.752 m)
Sirvent (2.848 m)
Tossa Plana de Lles (2.916 m)
Tosseta de Vallcivera (2.848 m)
Puigpedrós (2.914 m)
Pedró de la Tossa (2.694 m)

RNC del Cadí
Torre de Cadí (2.561,5 m)
Costa Cabrolera (2.603,8 m)
Comabona (2.547,2 m)
Penyes altes del Moixeró (2.275,8 m)
Pedró dels Quatre Batlles (2.536 m)
Tossa Pelada (2.378 m)
Cap d'Urdet (2.240,3 m)

RNC de Freser-Setcases
Dòrria (2.546,8 m)
Tossa del Pas dels Lladres (2.665 m)
Puigmal (2.909,9 m)
Bastiments (2.881,4 m)
Costabona (2.464,7 m)

La Direcció tècnica de la majoria de les reserves organitza itineraris que són guiats per especialistes de la natura que acompanyen el visitant en l'observació de gran varietat d'aus i mamífers. De ben segur que en aquestes passejades, carronyaires com el trencalòs, el voltor comú, el voltor negre, l'aufrany i rapinyaires com l'àguila daurada, marcenca, cuabarrada, el duc, l'astor..., exhibiran els seus elegants vols i provocaran admiració als seus observadors.

A la primavera i a la tardor els colors de les zones boscoses amb pins, avets, roures, faigs, aurons i moixeres pinten les muntanyes de tantes tonalitats que no deixen ningú indiferent. Altres valors d'interès són els arbres monumentals presents a algunes reserves nacionals de caça, com la Carrasca Grossa de Vallcanera, el Pi del Retaule, reconeguda com la pinassa més grossa de Catalunya, amb 33 metres d'alçada i un diàmetre d'1,78 metres, el Faig del Retaule, els Teixos de Marturi I i II, i el Pi Ramut, amb 22 metres, a la Reserva Nacional de Caça dels Ports de Tortosa i Beseit, i l'Avet del Pla de la Selva a la Reserva Nacional de Caça de l'Alt Pallars-Aran.

Ateses les condicions de la Reserva Nacional de Caça de l'Encanyissada, aquesta es converteix en un punt d'afluència d'aficionats a l'ornitologia. El voltant de la llacuna compta amb un recorregut amb plataformes d'observació i miradors faunístics que permeten observar més de 20 espècies d'ocells d'àmbit aquàtic sense risc de molestar-los. Altres activitats com l'escalada, el ciclisme, el turisme rural i, sobretot, la cerca de bolets, fan de les reserves uns territoris amb un ampli ventall d'opcions per dedicar-hi el temps de lleure tant dels visitants locals com forasters, representant uns importants recursos econòmics per als municipis de l'entorn.

Totes aquestes activitats que es desenvolupen en l'àmbit de les reserves nacionals de caça, igual que la pràctica cinegètica, estan regulades per la Direcció de la reserva, sempre amb criteris de preservació del medi natural i fidels al motiu de la seva creació: protegir, conservar i fomentar la fauna existent. Per això és important seguir les normes i els consells per no malmetre el patrimoni biològic, paisatgístic i cultural de la reserva i del seu entorn.

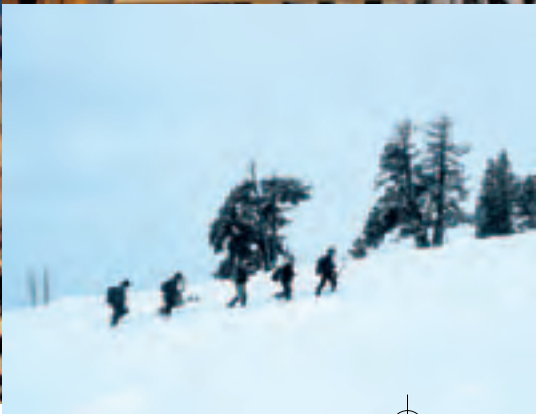

40 anys de les RNC de Catalunya

40 anys de les RNC de Catalunya

208 ( ) 209

reserves nacionals de caça

40 anys de les RNC de Catalunya

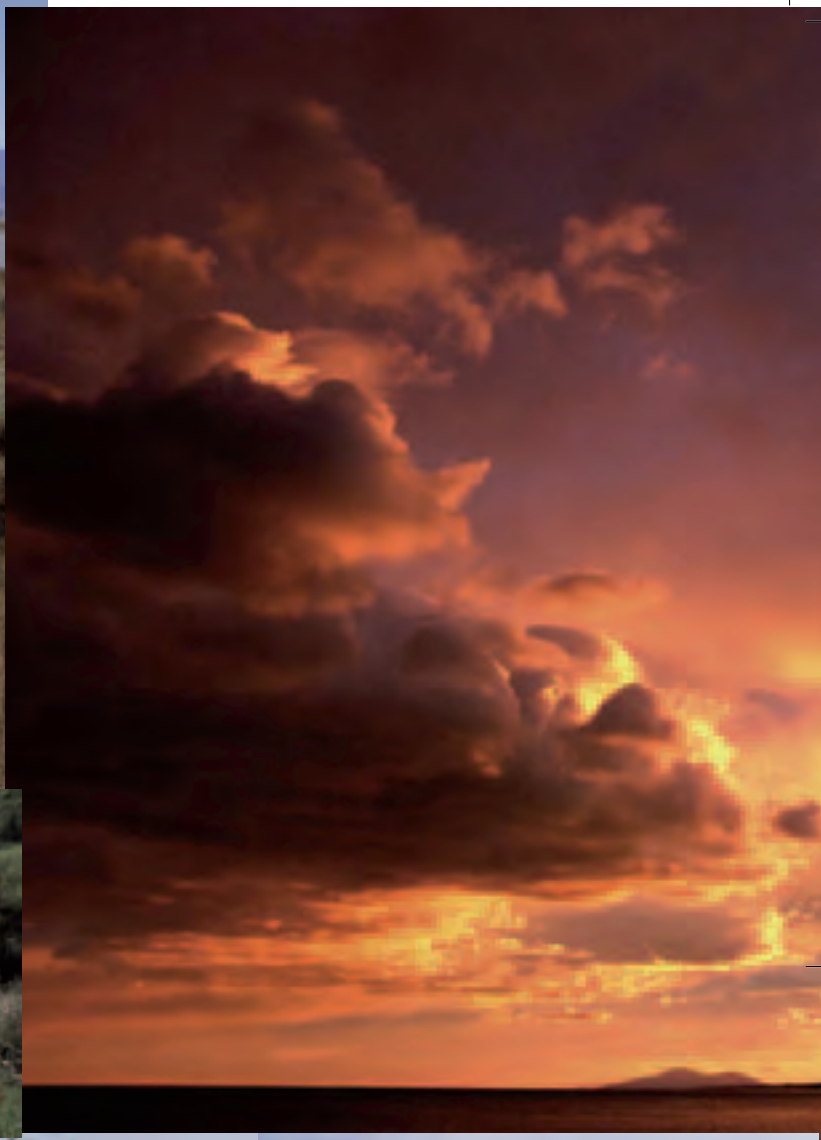

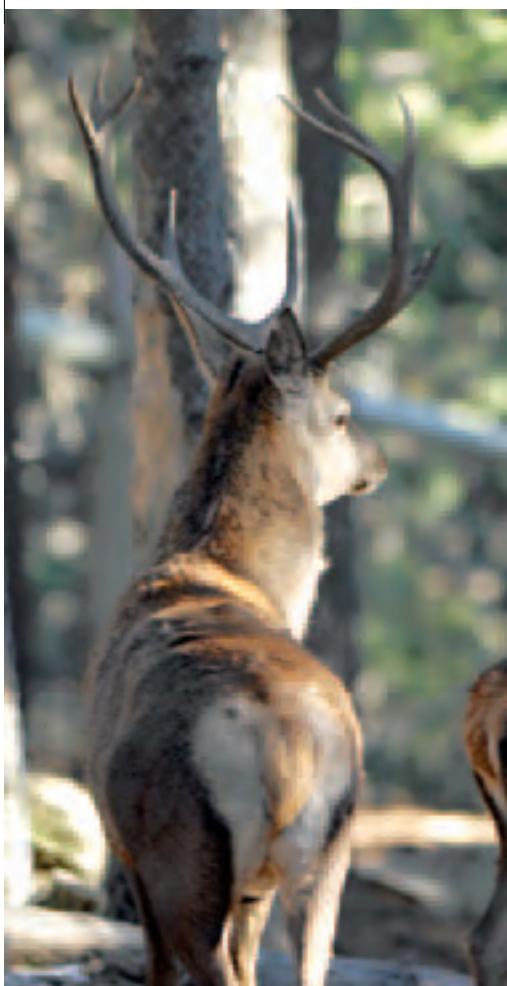

214 ( ) 215
reserves nacionals de **cega** 40 anys de les RNC de Catalunya

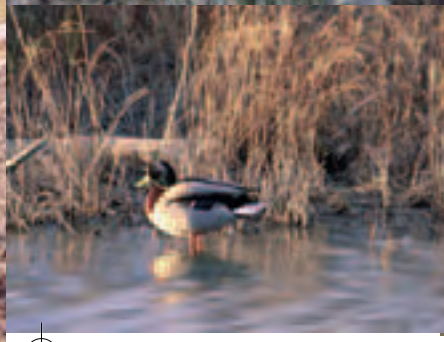
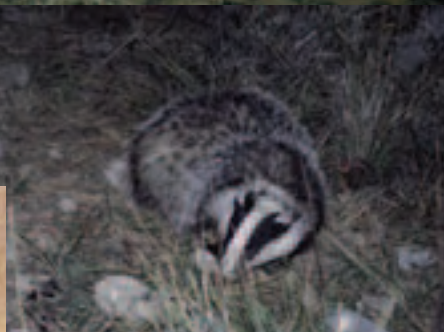

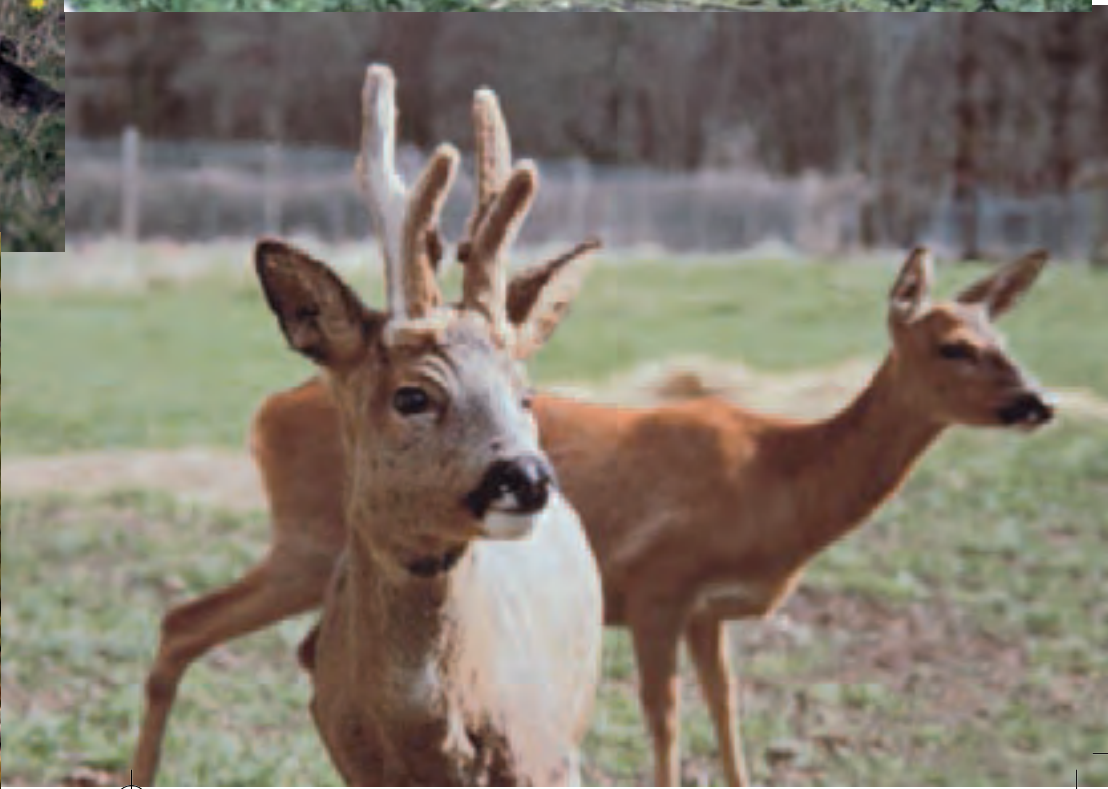
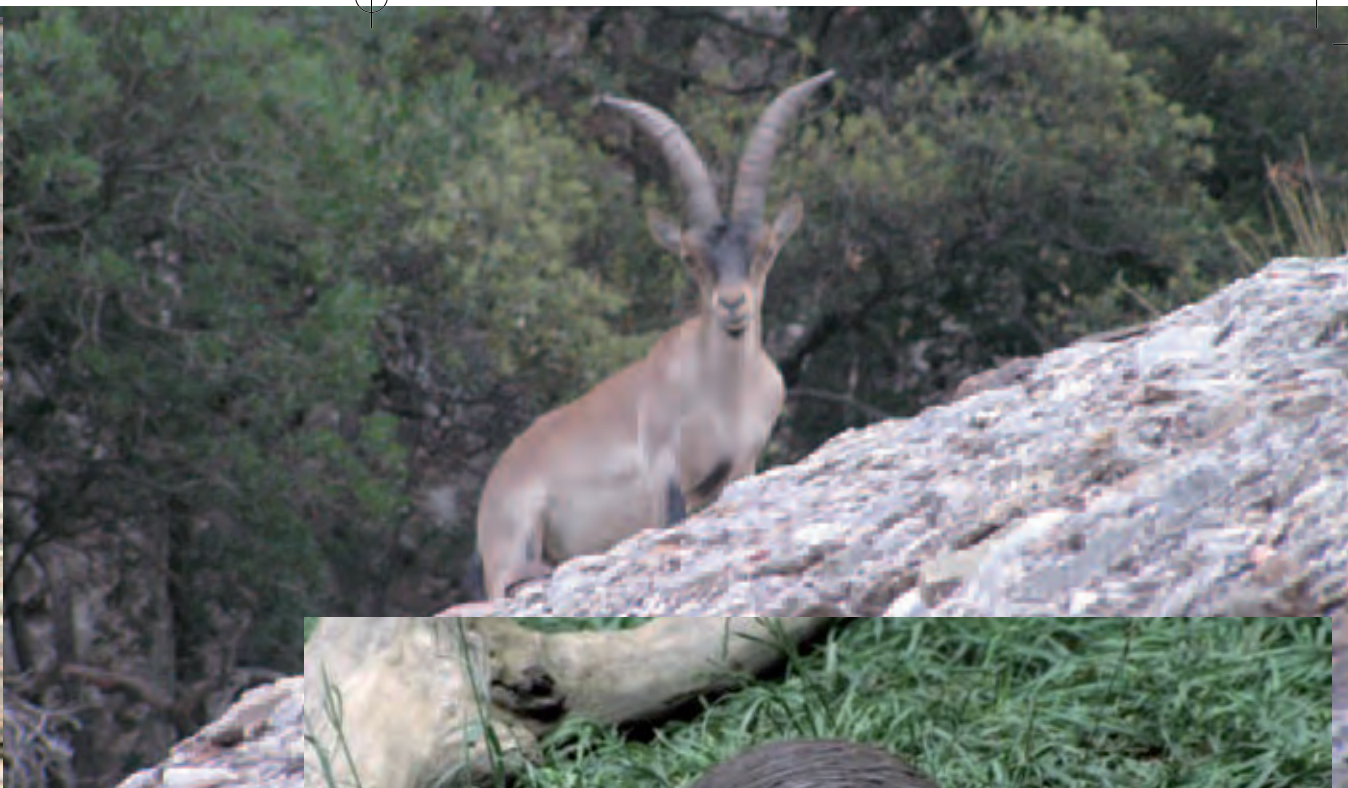

40 anys de les RNC de Catalunya

218 || 219

reserves nacionals de caça

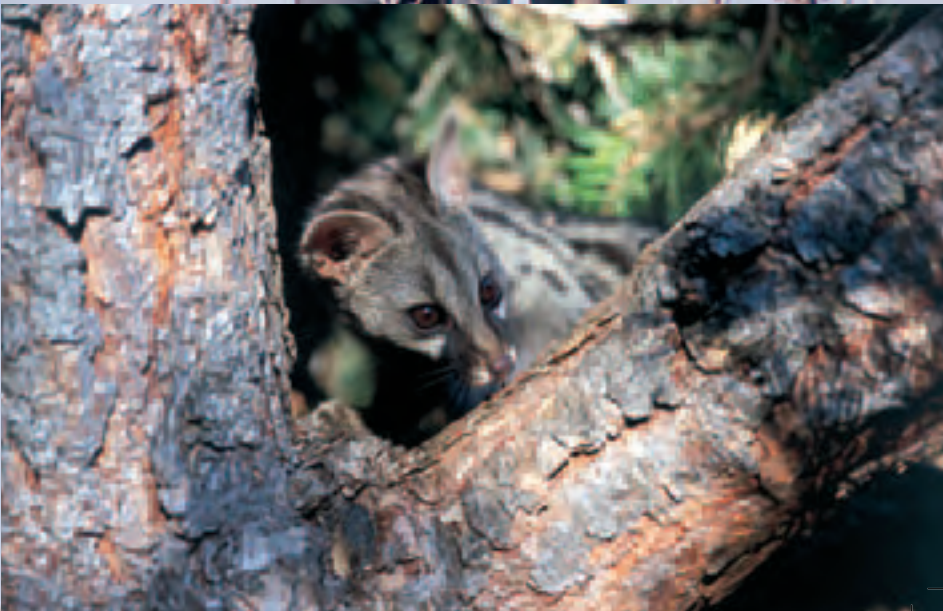

40 anys de les RNC de Catalunya

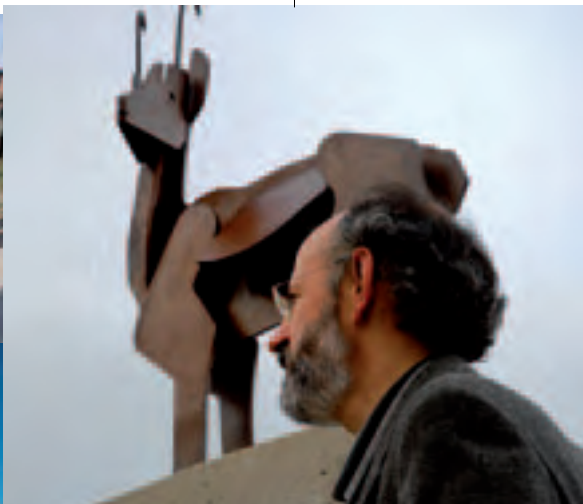
220 || 221

reserves nacionals de caça

40 anys de les RNC de Catalunya

222 || 223

reserves nacionals de caça

Jordi Garcia Petit
Josep Gispert Rovira
Joan Campi Campi
Joan Robert Margall
Joan Martell Farners
Isidre Navarro Rosell
Joan Gispert Gásquez
Daniel Olivera Aguilà
Daniel Tuset Vilalta
Rafael Balada Llasat
Josep V. Jovaní Bordera
Jordi Roig Reverte
Francesc Vidal Esquerré
Albert Martínez Vilalta
Josep Martí Ribes
Ramon Martí Fabra
Ferran Blanc Arasa
Raimundo Tomás Fumadó
José Fermín Martí Bertomeu
Josep Martí Martínez Membrao
David Bigas Campàs
Luis Mataix Martín
Jordi Xifra Corominas
Josep Marsal Solé
Jordi Marsal Vila
Valentín Tor Carbonell
Miquel Noguer Esteva
Francesc Bonada Constans
Josep Bonada Aulina
Eduard Marsal Coma
Enric Ravetllat Olivencia
Manel Pernal Roma
Antonio Monzón Perala
Rafael Martí Sánchez

Ramon Clopés Boix
Manuel de Tuero y de Reyna
José Galobardes Pujols
Xavier Miranda Estrampes
Javier Pérez Tous
Josep Vicenç Jovaní Bordera
Jordi Romeva Manadé
Virgilio Martínez Jiménez
Gaspar León Moya
Evaristo Jiménez Muñoz
Jorge Traver de Juan
Juan Jiménez Pérez
Carmen Gómez Pérís
Xavier Olivé Boix
Antonio Miralles Barreda
Francesc Julve Sanromà
José Antonio Boix Llovet
José Antolí Albasa
Victor Jovaní Capsir
Desiderio Serrat Andreu
Alberto Orega Porcar
Josep Prades Pitarch
Amadeo Lliset Orteu
Pedro Chinchilla Peña
Lluís Tafalla Coma
Vicenç Ibañez Salvador
Francesc Rillo Mestre
Àngel Antolí Tello
Marc Lleixà Subirats
Xavier Agut Mompel
Joan Josep Cruz Gil
Claudi Baiges Casanova
Juan José Navarro Pitarch

Generalitat de Catalunya
**Departament de Medi Ambient
i Habitatge**

ISBN: 978-84-393-7732-0

9 788439 377320

reserves nacionals de caça aniversari 1966 2006

reserves nacionals de caça aniversari 1966 2006

José Manuel Tobes González
José Antonio Boneta Tomás
Inocencio Altuna Fumanal
Àngel Claveria Aner
Xavier Marco Sánchez
Oriol Armet Unzeta
Josep A. España Tarrau
Joan Marcó Vidal
Josep Ma Vergés Portolà
Jordi Ricou Ribó
Antoni Mallol Saboya
Manel Sevilla Punsola
Josep Serra Montané
Enric Berné Sanquirgo
Antoni Bertran Garrabé
Francesc Sastrada Nart
Francesc Peiró Llibart
Isidre Daunes Abadia
Enric Larruy Navarro
Josep Soldevila Farré
Manuel Caujola Juanati
Salvador Tomás Feliu
Joan Bringué Fonte
Antoni Saboya Lladós
Jesús Paba Barba
Vicenç Jubany Caselles
Salvador Colomé Abrió
Enric Larruy Àvila
Joan Sastrada Cortina
Jordi Farrando Sebastia
Fermín Monge Bonet
Joan Vila Alturo
Jesús Marqués Solé

Sergi Fondevila Delgado
Vicente Ugidos Martínez
Modest Llusà Prió
Carlos Eres Alet
Jesús Bustos Solé
Jaume Gasa Ortega
Josep Roca Faidella
Josep Ma Dos Farré
Francesc Robert Graupera
Joan del Peso Díaz
Joan Adam Vilalta
Joan Perarnau Ferrer
Jordi Cruilles Rigola
Albert Arilla Lahoz
Meliton Bajona Casals
Francesc Ribalaigua Capdevila
Antonio Martí Carbonell
Josep Prat Pallarola
Joan Puig Masana
Emili Torra Obiols
Francesc Munt Pagés
Josep Pallarola Porta
Àngel Canal Costa
Josep Bosom Jiménez
Frederic Porta Gaset
Joan Pons Nicolau
Julio Montoliu Aliacar
Lluís Barniol Capdevila
Josep Cerdà Pasquet
Teresa Colomé Celma
Josep Ma Garcia Ridaura
José Antonio Carcas
Antonio Boneta Tomás

